CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**CYNGOR SIR**
DYDDIAD:	**26 MEDI 2013**
TEITL YR ADRODDIAD:	**CYFRIFON TERFYNOL 2012/13**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**ADRODDIAD YNGHYLCH CYFLWYNO DATGANIAD CYFRIFON TERFYNOL, GAN WNEUD SYLWADAU AR Y PRIF FATERION SY'N CODI O'R ARCHWILIAD O'R CYFRIFON**
ADRODDIAD GAN:	**PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU)**
GWEITHREDU:	**ARGYMELL DERBYN Y DATGANIAD**

1. CEFNDIR

1.1 Cyflwynwyd cyfrifon drafft y Cyngor Sir ar gyfer 2012/13 i'w harchwilio ar 28 Mehefin 2013. Mae'r gwaith archwilio manwl bellach wedi ei gwblhau i raddau helaeth ac mae'r Adroddiad gan yr Archwiliwr wedi'i gyhoeddi. Mae nifer o newidiadau i'r drafft wedi eu hymgorffori yn y Cyfrifon. Ar yr amod y byddant yn cael eu cadarnhau gan y Cyngor Sir, bydd y cyfrifon yn cael eu llofnodi gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), Swyddog Adran 151 y Cyngor, ac fe'u cyhoeddir ar ôl derbyn barn yr Archwiliwr.

2. ANSAWDD Y BROSES

2.1 Rwy'n falch o ddweud mai 2012/13 yw'r ail flwyddyn yn olynol y llwyddwyd i gwrdd â dyddiad cau statudol ar gyfer cwblhau'r cyfrifon archwiliedig.

2.2 Rwyf hefyd yn falch o gydnabod bod y gwelliannau yn y broses archwilio a nodwyd y llynedd wedi parhau a bod yr holl faterion a gododd yn ystod yr archwiliad wedi cael sylw'n brydlon ac yn foddhaol.

3. NEWIDIADAU I'R CYFRIFON

3.1 Mae manylion y prif newidiadau i'r cyfrifon drafft i'w gweld yn Atodiad 3 i Adroddiad yr Archwiliwr a ystyriwyd gan y Pwyllgor Archwilio, felly, ni chânt eu rhestru yma eto. Efallai y bydd angen gwneud mân gywiriadau i destunau ac i sicrhau cysondeb cyn y gellir llofnodi'r cyfrifon.

3.2 Mae'r newidiadau sylweddol yr oedd angen eu gwneud i'r datganiadau drafft wedi eu cyfyngu'n bennaf i:

- Newidiadau i'r Fantolen mewn perthynas â symudiadau ym mhrisiadau asedau sefydlog;
- Newidiadau i'r dadansoddiad yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant i adlewyrchu gwallau cydadfer mewn incwm a gwariant;
- Newidiadau i lefelau arian wrth gefn a darpariaethau i adlewyrchu gofynion diwygiedig yn dilyn archwiliad, yn arbennig mewn perthynas â safle tirlenwi Penhesgyn, lle gwnaed trosglwyddiad rhwng arian wrth gefn a darpariaethau i gydymffurfio gyda chyngor gan Swyddfa Archwilio Cymru yng nghyswllt costau ôl-ofal gyda'r math hwn o gyfleuster.

4. NEWIDIADAU HWYR A GWYBODAETH YCHWANEGOL

4.1 Mae'r Datganiad Cyfrifon yn dwyn ynghyd nifer o eitemau o wybodaeth sy'n gyfrifoldeb trydydd parti ond sy'n cael effaith ar sefyllfa ariannol y Cyngor. Rydym yn dwyn meysydd pryder i sylw'r Pwyllgor hwn. Eleni, hoffwn ddwyn sylw'r Pwyllgor at sefyllfa Cronfa Bensiwn Gwynedd. Bob blwyddyn, mae'r Cyngor yn cynnwys amcangyfrif o gyfrifoldeb pensiwn y Cyngor yn seiliedig ar ffigyrau a ddarparwyd gan actiwari a benodwyd gan Gronfa Bensiwn Gwynedd. Mae'r archwiliad o gyfrifon y Gronfa Bensiwn wedi dwyn i sylw anghysonderau rhwng nifer yr aelodau gweithredol a gohiriedig yn y cynllun rhwng Chwefror ac Awst 2013, a allai gael effaith ar werth y cyfrifoldeb pensiynau yng nghyfrifon 2012/13. Mae gwaith yn cael ei wneud i benderfynu a yw'r newid posib i'r cyfrifoldeb pensiynau yn swm o bwys, ond dylai Aelodau fod yn ymwybodol fod posibilrwydd y bydd cyhoeddi'r dystysgrif archwilio derfynol ar gyfer 2012/13 yn mynd i gael ei ddal yn ôl oni fydd y gwaith hwn wedi'i gwblhau o fewn yr amserlen statudol ar gyfer cau'r cyfrifon. Rhoddir diweddariad llafar yn y cyfarfod.

5. DATGANIAD LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL BLYNYDDOL 2012/13

5.1 Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2012/13. Mae'r datganiad cyfredol a gyflwynir gyda'r adroddiad yma yn ymgorffori sylwadau'r Pwyllgor Archwilio ynghyd â'r rhai gan swyddogion ac Aelodau. Mae'r ddogfen hefyd wedi ei ddiweddaru ar gyfer adroddiadau rheoleiddwyr ar gyfer y flwyddyn dan sylw. Y prif newidiadau o'r drafft y rhoddwyd ystyriaeth iddo ym mis Gorffennaf yw :

- cynnwys cyfeiriad at adroddiad SAC ar Sgriwtini;
- cynnwys amlinelliad o drefniadau llywodraethu Aelodau;
- cynnwys cyd-destun ynglŷn â threfniadau aswiriant;
- newidiadau mewn ymateb i sylwadau swyddogion ac eraill yr ymgynghorwyd a hwy.

6. ARGYMHELLIAD

6.1 Mae'r cyfrifoldeb am gymeradwyo'r cyfrifon hefo'r Cyngor Sir ac, felly, fe argymhellir fod y Cyngor Sir yn cadarnhau derbyn Datganiad Cyfrifon 2012/13.

CLARE WILLIAMS **13 MEDI 2013**
PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU)

CYNGOR SIR YNYS MÔN

DATGANIAD CYFRIFON 2012/13

CYNNWYS

		Tudalen
	Rhagymadrodd Eglurhaol	3
	Datganiad Cyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon	11
	Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	12
	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	13
	Y Fantolen	14
	Datganiad Llif Arian	15
Nodyn 1	Datganiad o Bolisïau Cyfrifo	16
Nodyn 2	Safonau cyfrifo a gyhoeddwyd ond nad ydynt eto wedi eu mabwysiadu	32
Nodyn 3	Barnau Allweddol wrth weithredu'r Polisïau Cyfrifo	33
Nodyn 4	Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch ansicrwydd yn y dyfodol o ran amcangyfrifon a ffynonellau eraill o ansicrwydd	33
Nodyn 5	Eitemau Sylweddol o Incwm a Gwariant	34
Nodyn 6	Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen	34
Nodyn 7	Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo a Sail Ariannu dan Reoliad	35
Nodyn 8	Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	37
Nodyn 9	Balansau Ysgolion	38
Nodyn 10	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	38
Nodyn 11	Cronfeydd wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	39
Nodyn 12	Gwariant Gweithredol Arall	42
Nodyn 13	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi	42
Nodyn 14	Incwm Treth a Grantiau Amhenodol	43
Nodyn 15	Eiddo, Offer a Chyfarpar	43
Nodyn 16	Ymrwymiad Cyfalaf Sylweddol	45
Nodyn 17	Asedau Treftadaeth	45
Nodyn 18	Eiddo Buddsoddiad	46
Nodyn 19	Asedau Anniriaethol	47
Nodyn 20	Gwariant Cyfalaf a Chyllido	47
Nodyn 21	Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	48
Nodyn 22	Prydlesau	48
Nodyn 23	Rhestrau stoc	49
Nodyn 24	Dyledwyr	49
Nodyn 25	Arian Parod a Chywerthoedd Arian	50
Nodyn 26	Credydwyr	50

		Tudalen
Nodyn 27	Darpariaethau	51
Nodyn 28	Dadansoddiad o Addasiadau i Warged / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	52
Nodyn 29	Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi	53
Nodyn 30	Llif Arian o Weithgareddau Ariannu	53
Nodyn 31	Symiau yr Adroddwyd Arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau	53
Nodyn 32	Gweithrediadau Masnachol Sylweddol	58
Nodyn 33	Lwfansau Aelodau	58
Nodyn 34	Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	58
Nodyn 35	Pecynnau Ymadael	60
Nodyn 36	Ffioedd Archwilio Allanol	60
Nodyn 37	Incwm Grantiau	61
Nodyn 38	Partïon Cysylltiedig	62
Nodyn 39	Cronfeydd Ymddiriedol	64
Nodyn 40	Cynllun Pensiynau Athrawon	65
Nodyn 41	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	65
Nodyn 42	Rhwymedigaethau Amodol	69
Nodyn 43	Asedau Amodol	70
Nodyn 44	Offerynnau Ariannol	70
Nodyn 45	Datgeliad ynghylch natur a lefel y risgiau sy'n codi o'r offerynnau ariannol	73
Nodyn 46	Cydbwyllgorau	76
Nodyn 47	Troi Tai'n Gartrefi	76
Nodyn 48	Y Dreth Gyngor	76
Nodyn 49	Trethi Cenedlaethol Annomestig	77
	Cyfrif Refeniw Tai (CRT) - Datganiad Incwm a Gwariant	78
	- Datganiad Symudiadau ar Falans CRT	79
	- Nodiadau ar y Cyfrif Refeniw Tai	80
	Geirfa	82
	Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn	89

RHAGYMADRODD EGLURHAOL

1. RHAGARWEINIAD

Mae Datganiad Cyfrifon 2012/13 wedi cael ei baratoi gan ddefnyddio'r arferion cyfrifo gorau a bennwyd gan Y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA). Mae'r rhagair yn cynnig canllawiau dealladwy ar y materion pwysicaf yr adroddir arnynt yn y Cyfrifon ynghyd â throsolwg o sefyllfa ariannol y Cyngor yn gyffredinol.

Mae Cyfrifon y Cyngor am 2012/13 yn cynnwys yr isod-

- **Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon –** mae'n nodi cyfrifoldebau'r Cyngor a Swyddog Adran 151 y Cyngor, y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau);

- **Datganiad Llywodraethu Corfforaethol** – mae'n nodi'r fframwaith ar gyfer rheoli ac adolygu llywodraethiant corfforaethol, gan gynnwys trefniadau ar gyfer archwilio mewnol.

- **Datganiadau Ariannol** – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys pedwar o ddatganiadau ariannol sylfaenol, sef:-

  a) Datganiad o'r Symudiad mewn Arian Wrth Gefn (MIRS) – sy'n dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor wedi ei ddadansoddi yn ôl arian wrth gefn y gellir ei ddefnyddio ac arian wrth gefn nad yw ar gael i'w ddefnyddio;

  b) Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) – sy'n dangos y gost o ddarparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn gan ddefnyddio arferion cyfrifo a dderbynnir yn hytrach na'r swm fydd yn cael ei gyllido o drethiant a grantiau cyffredinol yn unol â rheoliadau statudol;

  c) Y Fantolen - sy'n nodi sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2013 fel y cafodd ei hadlewyrchu yn lefel y balansau a'r arian wrth gefn sydd ar gael i'r Cyngor ynghyd â lefel yr asedau a'r ymrwymiadau a ddelir gan y Cyngor;

  ch) Datganiad Llif Arian – sy'n crynhoi'r llif arian i mewn ac allan yn ystod y flwyddyn, yn codi o drafodion gyda thrydydd bartïon i ddibenion refeniw a chyfalaf.

- **Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol** – y bwriedir iddynt egluro'r ffigyrau allweddol a ddangosir yn y datganiadau ariannol. Mae'r nodiadau'n cynnwys y Datganiad ar Bolisïau Cyfrifon sy'n cefnogi ac yn egluro sail y ffigyrau yn y Cyfrifon ac yn nodi'r polisïau cyfrifo pwysicaf a'r technegau amcangyfrifo a ddefnyddir i baratoi'r Cyfrifon.

2. FFRAMWAITH STATUDOL

Yn unol â Rheoliad 7 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (OS 2005/368 (W.34), fel y cafodd ei ddiwygio), rhaid i awdurdodau lleol yng Nghymru baratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â'r arferion priodol.

Mae Rheoliad 25 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifo) (OS 2003/3239 (W.319), fel y cafodd ei ddiwygio), yn nodi gweithdrefnau priodol ar gyfer paratoi'r Datganiad Cyfrifon. Yn bennaf, mae'r gweithdrefnau hyn yn cynnwys y Côd Ymarfer ar Gyfrifeg Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2012/13 â'r Cod Ymarfer ar Adrodd ar Wasanaethau 2012/13 a gyhoeddwyd gan CIPFA, wedi eu cefnogi gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAAR).

3. NEWIDIADAU YN Y DRINIAETH GYFRIFO

Nid oedd angen gwneud unrhyw newidiadau i'r driniaeth gyfrifo yn 2012/13 ac o'r herwydd, ni wnaed unrhyw newidiadau i'r polisïau cyfrifo sy'n cael eu defnyddio yn y Cyngor.

4. GWARIANT AC INCWM REFENIW 2012/13

Beth yw Gwariant ac Incwm Refeniw?

Cyn cychwyn blwyddyn ariannol, mae'r Cyngor yn paratoi ei gyllideb refeniw blynyddol sy'n adlewyrchu'r gwariant a'r incwm y disgwylir y bydd eu hangen yn ystod y flwyddyn i ddarparu gwasanaethau. Mae gwariant yn ymwneud â chostau rhedeg megis cyflogau gweithwyr a gorbenion, trwsio a chynnal a chadw, costau ynni, trethi a chostau eraill sy'n gysylltiedig â'r defnydd o adeiladau'r Cyngor, cost rhedeg y fflyd gerbydau a chostau cyflenwadau a gwasanaethau i gefnogi adrannau'r Cyngor. Mae incwm yn ymwneud â derbyniadau o werthu nwyddau a ffioedd a thaliadau gan ddefnyddwyr gwasanaethau'r Cyngor a grantiau a chyfraniadau gan Lywodraeth Cymru a chyrff allanol eraill.

Y swm yr oeddem yn bwriadu ei wario

Roedd cyfanswm y gyllideb refeniw a gymeradwywyd gan y Cyngor ar gyfer 2012/13 yn £119m, ar ôl cynnwys grant cyffredinol o £0.729m a defnyddio £1.2m o'r balansau. Roedd hyn i'w gyllido o Grant Cymorth Refeniw'r Cyngor gan Lywodraeth Cymru, sef £73.544m, derbyniadau o'r Gronfa Trethi Cenedlaethol Annomestig, sef £18.787m, a derbyniadau Treth Gyngor o £26.704m.

Y swm a wariwyd mewn gwirionedd

a) Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor

Roedd y gyllideb refeniw net am 2012/13 yn £119m a oedd yn cynnwys gostyngiadau o £3.7m mewn gwariant a defnyddio £1.2m o'r arian wrth gefn.

Derbyniodd Pwyllgor Gwaith y Cyngor adroddiad ar y canlyniadau dros dro yn ei gyfarfod ar 10 Mehefin 2013 a oedd yn nodi tanwariant net o £1.1m, yn erbyn y gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer y Cyngor.

Dyma'r rhesymau am y tanwariant yn gyffredinol:

- Moratoriwm gwario ar rai mathau o wariant yn ystod rhan olaf y flwyddyn;
- Cyfyngiadau cyffredinol ar wariant gan wasanaethau mewn ymateb i sefyllfa ariannol rhagamcanedig y Cyngor;
- Cyfres o amrywiadau cyllidebol sylweddol ar draws yr holl wasanaethau – ceir manylion yn y paragraffau sy'n dilyn.

Dysgu Gydol Oes

- Gorwariant o £0.358m yng Nghyllideb Integreddio'r Adran Addysg;
- Grant ychwanegol o £0.230m wedi ei dderbyn i gyllido lleoedd chweched dosbarth;
- Tanwariant o £0.093m yn y Gwasanaeth Ieuenctid;
- Gwelliant yng nghost net y gwasanaeth prydau ysgol, sydd £0.2m yn well na'r gyllideb.

Gwasanaethau Cymunedol

- Gorwariant net o £0.303m yn yr Adain Plant a Theuluoedd. Mae hyn oherwydd cynnydd yn nifer a chostau'r Plant y Gofelir Amdanynt sy'n achosi gorwariant o £0.663m, a chostau ychwanegol staff asiantaeth o £0.160m. Mae'r gorwariant wedi cael ei wrthbwyso gan arbedion o £0.532m - £0.179m mewn costau maethau a mabwysiadu, £0.203m mewn Gweithgareddau a Gwasanaethau Eraill i Deuluoedd a £0.150m yn sgil cau Canolfan Queen's Park;
- Gorwariant net o £0.381m yn yr Uned Ddarparu yn bennaf oherwydd cynnydd yng nghostau cartrefi preswyl, cyfleusterau Teleofal a Thai Gwarchod;
- Gorwariant net o £0.068m yn y Gwasanaethau Hamdden a Chymuned yn bennaf oherwydd gorwariant o £0.097m mewn perthynas â'r Parciau a Chyfleusterau Agored, £0.049m yn yr Archifau a £0.065m yn yr Amgueddfeydd. Mae'r gorwariannau hyn wedi cael eu gwrthbwyso gan arbediad o £0.111m yng nghostau rhedeg y canolfannau hamdden.

Datblygiad Cynaliadwy

- Mae arbediad o £0.143m yng ngostau'r gwasanaeth Cynllunio a Gwasanaethau Amgylcheddol i'w briodoli'n bennaf i'r ffaith fod rhai ffrydiau incwm yn y gwasanaeth wedi gor-gyflawni;
- Gwarged net o £0.180m yn y Gwasanaethau Eiddo yn codi o arbedion o £0.096m yn y contract glanhau a £0.074m mewn gweithgareddau eraill yn ymwneud ag eiddo;
- Arbedion o £0.254m yn yr Adran Briffyrdd a Drafnidiaeth yn bennaf oherwydd arbedion o £0.191m yng nghostau goleuadau stryd a £0.102m yn y Cyfrif Gweinyddu Gwaith;
- Arbedion o £0.270m yn y Gwasanaethau Gwastraff oherwydd gostyngiadau o £0.198m yng ngost net rheoli Safle Penhesgyn ac arbediad net bychan o £0.072m mewn gwasanaethau gwastraff eraill.

Dirprwy Brif Weithredwr

- Arbediad o £0.254m yng ngostau gweithredol y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu oherwydd arbedion staffio.

Risgiau Corfforaethol

- Gostyngiad sylweddol yng nghost darparu lleoedd Addysg a Gwasanaethau Cymdeithasol yn all-sirol sydd wedi arwain at arbedion o £0.149m a £0.333m yn y drefn honno;
- Gostyngiad o £0.183m yng nghostau budd-daliadau tai oherwydd newid yn lefel ddisgwyliedig y cymhorthdal i'w dderbyn mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2011/12.

Roedd y gwelliant cyffredinol yn y canlyniadau dros dro ar gyfer 2012/13 yn golygu y byddai'r angen i ddefnyddio arian wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol o £1.2m ar gyfer y flwyddyn yn gostwng i £0.092m. Rhyddhawyd adnoddau yn sgil hyn a fydd o gymorth i'r Cyngor gwrdd ag unrhyw ddiffyg cyllidol yn codi o'r cyfyngiadau cyfredol ar arian y sector cyhoeddus.

Ers adrodd ar y ffigyrau i'r Pwyllgor Gwaith, mae'r canlyniadau gwirioneddol wedi cael eu cwblhau a nodwyd gwelliant pellach gyda chynnydd yn y balans cyffredinol o £0.114m yn hytrach na gostyniad o £0.092m fel yr adroddwyd yn flaenorol.

b) Cyfrif Refeniw Tai

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn nodi costau ac incwm a wariwyd ac a dderbyniwyd mewn perthynas â stoc dai y Cyngor ei hun. Yn 2012-13, llwyddwyd i gyllido'r holl wariant gweithredol o'r cyfrif a gwnaed cyfraniadau cyfalaf o £2m tuag at y gwaith o gynnal a chadw ac uwchraddio'r stoc yn y tymor hir tra'n cadw balans gweithio o £0.482m.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar y CRT ar gael yn y Datganiadau Atodol i'r Cyfrifon ar dudalen 78.

Defnydd o arian wrth gefn refeniw a balansau

Cronfa'r Cyngor

Rhagdybiwyd yng nghyllideb 2012/13 y byddid yn cymryd £0.9m o falansau Cronfa'r Cyngor i gefnogi gwasanaethau. Dengys y canlyniadau fod Cronfa'r Cyngor ar 31 Mawrth 2013 wedi cynyddu gan £0.114m o £5.796m i £5.910m. Gellir gweld symudiadau yn ystod y flwyddyn yng Nghronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Arian Wrth gefn ar dudalen 12.

Cronfeydd wrth Gefn a Clustnodedig

Ar 1 Ebrill 2012, roedd gan y Cyngor £12.882m o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig. Rhagdybiodd cyllideb 2012/13 y byddai £0.3m yn cael ei dynnu o'r Cronfeydd wrth gefn Clustnodedig i Gefnogi'r Gyllideb refeniw. Mae'r canlyniadau gwell wedi arwain at godiad sylweddol yng ngwerth y cronfeydd wrth gefn clustnodedig sydd bellach werth £16.627m, cynnydd o £3.745m yn y flwyddyn. Mae'r gwelliant i'w briodoli'n bennaf i newid technegol yn y categoreiddiad o £2.1m o incwm grant wedi ei neilltuo ar gyfer Cefnogi Pobl (fe'i dangoswyd eisoes yn y cyfrif fel blaen dderbyniadau), cynnydd net o £1.1m yng nghronfeydd wrth gefn gwasanaethau eraill a chreu cronfa wrth gefn o £0.860m ar gyfer gwaith trwsio mawr yn y Cyfrif Refeniw Tai.

Balansau Ysgolion

Mae defnydd o gronfeydd wrth gefn yr ysgolion yn cael ei gyfyngu i'r defnydd hwnnw a gymeradwywyd gan yr ysgolion unigol ac mae'r sefyllfa'n amrywio o ysgol i ysgol. Roedd gan deg o ysgolion ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (undeg pedwar ar ddiwedd y flwyddyn ddiwethaf) ac mae nifer o ysgolion eraill yn rhagweld diffyg yn y blynyddoedd i ddod.

Yn ystod y flwyddyn, arweiniodd gwariant net gan ysgolion at ostyngiad yn eu cronfeydd wrth gefn (cyfanswm) gan £0.068m, fel bod cyfanswm cronfeydd wrth gefn ysgolion ar 31 Mawrth 2013 yn £1.18m (£1.25m yn 2011/12). Gweler manylion ynghylch gwerth y cronfeydd wrth gefn fesul y math o ysgol yn nodyn 9 y Cyfrifon ar dudalen 38.

Balans y CRT

Roedd balans y CRT yn £0.482m ar 31 Mawrth 2013, cynnydd o £0.235m o gymharu â'r balans o £0.247m ar 31 Mawrth 2012, sydd yn lefel dderbyniol ar gyfer balans y CRT.

GWARIANT CYFALAF 2012/13

Beth yw Gwariant Cyfalaf?

Mae gwariant cyfalaf yn golygu cost darparu neu wella asedau neu wariant arall lle mae'r manteision yn parhau y tu draw i'r flwyddyn ariannol dan sylw.

Yr hyn yr oeddem wedi bwriadu ei wario

Cymeradwyodd y Cyngor raglen gyfalaf o £32.274m ar gyfer 2012/13, yn bennaf i gwrdd ag ymrwymiad y Cyngor i ddod a'i stoc dai i fyny i Safonau Ansawdd Tai Cymru (SATC) ac i weithredu prosiectau pwysig sef ail-leoli Ysgol y Bont, menter adfywio'r 3 tref a gwaith gwella ar y mân-ddaliadau.

Yr hyn a wariwyd gennym mewn gwirionedd

Rhoes y Pwyllgor Gwaith sylw i adroddiad ar ganlyniadau cyfalaf yn ei gyfarfod ar 10 Mehefin 2013, a ddangosodd bod y Cyngor wedi gwario £25.4m mewn gwirionedd ar brosiectau cyfalaf yn 2012/13. Mae manylion gwariant yn erbyn cyllidebau prosiect unigol fel a ganlyn:

Prosiect	Cyllideb ar gyfer 2012/13 £000	Gwariant Gwirioneddol yn 2012/13 £000	Amrywiad yn y Flwyddyn £000	Gwariant Cronnol £000	Cyfanswm y Gyllideb ar gyfer Prosiectau £000
Ail-leoli Ysgol Y Bont,	6,203	4,335	(1,868)	4,562	10,932
Y Stoc Dai – SATC	6,650	7,378	728	28,470	35,000
Prosiectau Tai Cyngor Eraill	3,150	1,373	(1,777)	1,373	3,150
Tai Cronfa'r Cyngor	2,315	1,088	(1,227)	1,088	2,315
Adfywio'r 3 Tref	1,601	669	(932)	4,765	8,248
Yr amgylchedd arfordirol	502	538	36	4,718	4,590
Safle Mwynderau Dinesig Penhesgyn	992	986	(6)	986	1,000
Mân-ddaliadau – gwaith gwella	(546)	1,043	1,589	3,489	6,300
Menter Benthyca Llywodraeth Leol	1,700	1,795	95	1,796	5,300
Isadeiledd Strategol Eraill ar Ynys Môn	150	0	(150)	0	2,013
Arall	9,557	6,223	(3,334)	6,223	9,557
Cyfanswm	**32,274**	**25,428**	**(6,846)**	**57,470**	**88,405**

Roedd cyfanswm y gwariant cyfalaf, sef £25.428m, yn llai gan £6.846m na'r gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer y rhaglen gyfalaf. Y prif resymau am y tanwariant yw:

- Mae'r gwaith o godi'r adeilad newydd yn Ysgol y Bont ar ei hôl hi oherwydd oedi yn sgil yn dywydd mawr. Disgwylir yn awr y bydd yr adeilad wedi'i gwblhau ym mis Ionawr 2014;
- Mae gwaith effeithlonrwydd ynni yn nhai'r Cyngor ar ei hôl hi a bydd yn llithro i 2013/14 oherwydd oedi contractyddol gyda chyflenwyr allanol;
- Mae oedi gyda chymeradwyo strategaeth adfywio newydd y Cyngor a ddigwyddodd at ddiwedd 2012, wedi arwain at lithriad sylweddol yn y rhaglen grantiau gwella;
- Mae estyniad amser ar gyfer Cynllun y Tair Tref i 2014/15 wedi ei gytuno oherwydd llithriad sylweddol o ran gwariant ar y prosiect;
- Mae gwaith gwella ar y mân-ddaliadau yn dangos gorwariant sylweddol o gymharu â'r gyllideb. Mae hun oherwydd y ffaith y bwriedir i'r rhaglen fod yn hunangyllidol a chael ei chyllido o werthu'r eiddo. Ar ddiwedd 2011/12, roedd gwariant ar y cynllun £0.546m yn uwch na'r incwm gan arwan at sefyllfa gyllidebol negyddol. Disgwylir y bydd y sefyllfa yn cywiro ei hun yn ystod 2013/14 pryd disgwylir i'r incwm fod yn llawer uwch na chost y gwaith;
- Roedd y gyllideb ar gyfer Cynlluniau Eraill yn cynnwys £0.9m ar gyfer y rhaglen ysgolion yr 21ain ganrif sydd wedi cael ei gohirio hyd 2013/14. Mae'r tanwariannau eraill yn ymwneud â llithriad ar Gynlluniau Priffyrdd (£0.523m), Gwasanaethau eiddo (£0.676m) a Chynlluniau Adrannol eraill (£1.248m) i 2013/14.

Sut y talwyd am y rhaglen gyfalaf

Mae cyllido'r Rhaglen Gyfalaf yn dibynnu ar adnoddau grantiau, derbyniadau cyfalaf a ragwelir ac ar lefel o fenthyca sy'n agos at y lefel a dybiwyd gan Lywodraeth Cymru wrth weithio allan y gefnogaeth refeniw.

Mae nifer fechan o brosiectau wedi cael eu cymeradwyo ar gyfer benthyciadau di-gefnogaeth i'w cyllido drwy gyllidebau neu ffynonellau incwm newydd. Y mwyaf nodedig o'r rhain yw'r prosiect SATC Tai sydd wedi cael ei gyllido'n rhannol yn y modd hwn ers 2010.

	Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
Gwariant Cyfalaf	**16,677**	**8,751**	**25,428**
Grantiau a Chyfraniadau	8,518	2,600	11,118
Cyfraniadau Refeniw	1,209	2,000	3,209
Derbyniadau Cyfalaf	929	30	959
Benthyca gyda Chefnogaeth	3,084	0	3,084
Benthyca Di-gefnogaeth	2,937	4,121	7,058
Cyfanswm y Cyllid	**16,677**	**8,751**	**25,428**
Yr Adnoddau oedd ar gael ar 31 Mawrth 2013			
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwariant Cyfalaf	1,000	0	1,000
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwella Cyfleusterau Hamdden	196	0	196
Benthyca gyda chefnogaeth a ddygwyd ymlaen	2,901	0	2,901
Cyfanswm ar gael	**4,097**	**0**	**4,097**

Roedd gwerth £6.8m (2011/12: £6.1m) o ymrwymiadau cyfalaf yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn. Mae cronfeydd wrth gefn cyfalaf o £1m a chapasiti benthyca a gymeradwywyd ac sydd heb ei ddefnyddio o £2.9m wedi cael eu rhoddi o'r neilltu i gwrdd yn rhannol â'r ymrwymiadau hyn. Rhagwelir y bydd balans gweddilliol yr ymrwymiadau cyfalaf cyfredol a chostau prosiectau newydd sy'n cael eu dwyn ymlaen yn y blynyddoedd i ddod yn cael eu cyllido o grantiau cyfalaf, derbyniadau a ragwelir o werthu asedau a benthyciadau.

BENTHYCIADAU A BUDDSODDIADAU

Ni aeddfedodd unrhyw fenthyciadau yn ystod y flwyddyn ac ni chymerwyd unrhyw fenthyciadau tymor hir newydd oherwydd penderfynwyd mai defnyddio balansau arian oedd y peth gorau i'w wneud yn yr hinsawdd economaidd gyfredol. Arweiniodd hyn at fenthyciadau allanol o £96.1m ar ddiwedd y flwyddyn, dim newid i'r balans ar 31 Mawrth 2012 gan arwain at fenthyca allanol ar gyfartaledd yn 2012/13 o 5.53% - dim newid i'r sefyllfa fel yr oedd yn 2011/12.

O ganlyniad i'r trafodion hyn a newidiadau mewn dyledwyr, credydwyr ac eitemau eraill, roedd gostyngiad yng nghyfanswm y buddsoddiadau a'r arian parod ar ddyddiad y fantolen o £3.8m i £12.4m erbyn diwedd y flwyddyn, a hynny'n rhannol o ganlyniad i gynnydd yn ddyledwyr tymor byr.

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2013

Yn ystod 2012/13, cynyddodd rhwymedigaeth pensiwn net amcangyfrifiedig y Cyngor gan £16.3m i £80.0m (2011/12 cynnydd £17.1m ac ymrwymiad o £63.7m). Mae'r amcangyfrif yma'n ddibynol iawn ar y tybiaethau wnaed ac mae i'w briodoli'n bennaf i elw bondiau'n disgyn a dychweliadau buddsoddi gwael. Mae'r rhagamcan o gostau pensiwn ar gyfer y flwyddyn nesaf hefyd wedi codi am yr un rhesymau, gan leihau'r graddfa dychweliad disgwyliedig ar asedau.

Y cynnydd yn y rhwymedigaeth pensiynau yw'r ffactor sengl fwyaf sy'n effeithio'r symudiad yn fantolen y Cyngor, gyda gwerth net y Cyngor yn gostwng o £163.596m yn 2011/12 i £150.461m erbyn 31 Mawrth 2013.

EITEMAU O BWYS

Yr asesiad gorau o gadernid ariannol yw'r graddau y mae'r Awdurdod wedi gwneud darpariaeth ar gyfer ymrwymiadau y gwyddys amdanynt a maint yr arian wrth gefn dosbarthadwy sydd ar gael i ddarparu ar gyfer risgiau ac ansicrwydd arall. Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaeth lawn ar gyfer yr holl ymrwymiadau a nodwyd lle bynnag y mae arferion cyfrifo priodol yn mynnu hynny. Mae'r amgylchiadau y mae angen gwneud darpariaeth benodol ar eu cyfer yn cael eu nodi yn eitem 13 dan Nodyn 1 y Datganiad. Mae cronfeydd wrth gefn clustnodedig wedi cael eu sefydlu lle mae eu hangen i gwrdd â gofynion statudol neu reoleiddiol, oherwydd amodau grant, yn unol â chynlluniau penodol y Cyngor neu lle mae'n beth doeth gwneud hynny er mwyn caniatáu ar gyfer risgiau ac ansicrwydd. Fel y dywedwyd uchod, roedd y Cyngor yn wreiddiol wedi cynllunio i ddefnyddio £1.2m o'r balansau i gefnogi gwariant yn 2012-13 ond oedd y sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn mewn gwirionedd yn dangos cynnydd o £0.114m yn y balansau i £5.9m a oedd yn cryfhau'n sylweddol sefyllfa ariannol sylfaenol y Cyngor. Er y byddem yn croesawu'r newyddion hwn ar unrhyw adeg, mae'n newyddion da iawn ar adeg pan mae'r Cyngor yn ymgymryd â rhaglen o drawsnewid corfforaethol ac yn cynllunio i gwrdd â sefyllfa economaidd ac ariannol sy'n gynyddol heriol.

Yn yr Arian Wrth Gefn Clustnodedig o £16.6m (£12.9m ar 31 Mawrth 2012), mae £2.7m (£2.0m ar 31 Mawrth 2012) wedi cael ei roddi o'r neilltu ar gyfer costau yn sgil gweithredu Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi, er nad yw hyn yn amcangyfrif o rwymedigaeth wirioneddol. Yn ychwanegol at hyn, mae £9.4m pellach wedi cael ei nodi i ddibenion penodol (e.e. Cronfa Yswiriant o £2.4m) neu arian sydd wedi ei glusnodi'n benodol oherwydd amodau grant. Mae balansau'r ysgolion yn £1.2m (£1.3m ar 31 Mawrth 2012) ac mae balans y CRT yn £0.48m, cynnydd o £0.23m o fewn y flwyddyn.

PENSIYNAU

- **CYNLLUN PENSIYNAU ATHRAWON**

  Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoddi i athrawon fuddion penodol ar adeg eu hymddeoliad ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau drwy wneud cyfraniadau yn seiliedig ar gyfran o gyflog pensiynadwy'r aelodau.

- **CYNLLUN PENSIWN LLYWODRAETH LEOL**

  Fel rhan o delerau ac amodau cyflogi ei swyddogion a gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddion ymddeoliad drwy fod yn rhan o Gynllun Pensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Sir Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, wedi ei glandro ar lefel y bwriedir iddi falansio'r ymrwymiadau pensiwn gydag asedau buddsoddi. Ni fydd buddion yn daladwy mewn gwirionedd hyd oni fydd swyddogion yn ymddeol ond mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wneud y taliadau i'r gronfa bensiwn y mae angen eu datgelu ar yr adeg y bydd y gweithwyr yn cael y buddion yn y dyfodol.

  Safon Gyfrifo Rhyngwladol (IAS) 19 - Buddion Gweithwyr sy'n berthnasol i bob awdurdod lleol ac sy'n berthnasol i Gronfa Bensiwn Llywodraeth Leol Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Sir Gwynedd. Caiff yr ymrwymiad pensiwn net ei gydnabod yn y fantolen ac mae wedi cynyddu gan £16.3m o £63.7m i £80.0m yn ystod 2012/13. Caiff ymrwymiad gwirioneddol y Cyngor ei adolygu bob tair blynedd fel rhan o'r prisiad a gynhelir bob tair blynedd o'r Gronfa Bensiwn a phenderfynir ar strategaeth buddsoddi sy'n anelu at adennill y diffyg dros gyfnod penodol (25 o flynyddoedd ar hyn o bryd). Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi nad yw hyn yn galw am gyfraniad ar unwaith o arian wrth gefn y Cyngor gan mai swm tybiannol ydyw sy'n dangos faint yn fwy yw ymrwymiadau pensiwn y Cyngor nag asedau'r Gronfa.

  Mae'r Datganiad Symudiadau yn yr Arian wrth Gefn a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dangos y buddion pensiwn a gafwyd yn y flwyddyn wedi eu haddasu yn ôl yr angen i adlewyrchu'r rhan honno o'r costau pensiwn nad ydynt yn cael eu talu gan drethdalwyr y Cyngor.

DARPARIAETHAU

Roedd cyfanswm y darpariaethau yr oedd y Cyngor yn eu dal yn £6.438m ar 1 Ebrill 2012. Yn ystod y flwyddyn, cynyddodd y balans gan £1.16m i £7.598m yn bennaf oherwydd yr angen i ddarparu darpariaeth ychwanegol i gwrdd â'r rhwymedigaethau ynglun â chostau ol-ofal safle tirlenwi Penhesgyn, Cynllun Trefniant MMI ac i gwrdd â chyfrifoldebau cynyddol o ran cyflogau cyfartal.

Ceir manylion am y symudiadau yn y darpariaethau yn nodyn 27 y Cyfrifon ar dudalen 51.

YMRWYMIADAU WRTH GEFN

Caiff nifer o ymrwymiadau wrth gefn eu datgan yn y cyfrifon mewn perthynas â digwyddiad a all olygu ymrwymiad i'r Cyngor ond na fydd yr ymrwymiadau hynny ond yn cael eu cadarnhau pan fydd y digwyddiad wedi cymryd lle neu fel arall ddigwyddiadau nad oes sicrwydd yn eu cylch yn y dyfodol ac nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor. Mae gwerth yr ymrwymiadau posibl hyn a'r tebygolrwydd y bydd angen arian i gwrdd â'r ymrwymiadau hyn yn ansicr ar hyn o bryd. Ar gyfer 2012/13, roedd y datganiadau'n cynnwys:

- Hawliadau Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi;
- Adennill taliadau a wnaed gan y Cyngor dan Adran 117 Deddf Iechyd Meddwl 1983;
- Ymrwymiad contractyddol o bosib yn codi o atgyweirio Pier Biwmares.

Ceir manylion llawn am yr ymrwymiadau wrth gefn hyn yn nodyn 42 y Cyfrifon ar dudalen 69.

ASEDAU WRTH GEFN

Mae'r Cyngor yn cadw nifer o bridiannau cyfreithiol dros eiddo preswyl preifat lle rhoddodd gefnogaeth i'r prynwyr dan gynlluniau ar gyfer cymorth i brynu cartrefi, gyda hawl gan y Cyngor i gyfran o'r derbyniadau ar adeg gwerthu'r eiddo. Ceir manylion pellach yn nodyn 43 y Cyfrifon ar dudalen 70.

DATGANIAD CYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae'n ofynnol ar i Gyngor Sir Ynys Môn:

* wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau fod gan un o'i swyddogion y cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog yw'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), sef y Swyddog Adran 151 dynodedig.

* reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau.

* gymeradwyo'r datganiad cyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151

Y Swyddog Adran 151 sydd yn gyfrifol am baratoi datganiad cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarferion priodol fel y gosodir yn y Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("Côd SAARh").

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:

* dewis polisïau cyfrifo priodol ac yna eu defnyddio'n gyson.
* ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus.
* cydymffurfio â'r Côd Ymarfer SAARH.

Hefyd mae'r Swyddog Adran 151 wedi:

* cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol.
* cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

<u>Tystysgrif</u>

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yma yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar y dyddiad cyfrifo a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013.

Llofnodwyd: ....…

CLARE J. WILLIAMS
PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151

26 MEDI 2013

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN AR GYFER Y FLWYDDYN SY'N GORFFEN 31 MAWRTH 2013

Dengys y Datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn eraill. Mae'r llinell 'Gwarged neu (Diffyg) ar ddarpariaeth gwasanaethau' yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor i bwrpas pennu'r Dreth Gyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas pennu rhenti. Mae'r llinell 'Cynnydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i gronfeydd statudol ac wrth gefn eraill' yn dangos balans statudol Cronfa'r Cyngor a'r Gronfa Refeniw Tai cyn gwneud unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd statudol ac wrth gefn eraill a gyflawnir gan y Cyngor.

	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd wrth Gefn Cronfa'r Cyngor a Glustnodwyd (Nodyn 8)	Balans Cyfrif Refeniw Tai (Nodyn CRT)	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf (Nodyn 10)	Balansau Ysgolion (Nodyn 9)	Grantiau Cyfalaf Anghynwysiedig (Nodyn 14)	Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd (CRT)	**Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Deffiniad**	**Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn yr Awdurdod**
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill 2011	**6,743**	**11,645**	**255**	**0**	**2,246**	**0**	**0**	**20,889**	**168,264**	**189,153**
Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn yn ystod y flwyddyn										
Gwarged/(Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(3,520)	0	(4,957)	0	0	0	0	**(8,477)**	**0**	**(8,477)**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	0	0	0	**0**	**(17,080)**	**(17,080)**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**(3,520)**	**0**	**(4,957)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**(8,477)**	**(17,080)**	**(25,557)**
Addasiadau rhwng y Sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau (nodyn X)	2,816	0	4,949	0	0	0	0	**7,765**	**(7,765)**	**0**
Cynnydd/(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	**(704)**	**0**	**(8)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**(712)**	**(24,845)**	**(25,557)**
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd (nodyn 8)	(243)	1,237	0	0	(994)	0	0	**0**	**0**	**0**
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y flwyddyn	**(947)**	**1,237**	**(8)**	**0**	**(994)**	**0**	**0**	**(712)**	**(24,845)**	**(25,557)**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**5,796**	**12,882**	**247**	**0**	**1,252**	**0**	**0**	**20,177**	**143,419**	**163,596**
Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn yn ystod y flwyddyn										
(Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	6,135	0	(6,776)	0	0	0	0	**(641)**	**0**	**(641)**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	0	0	0	**0**	**(12,494)**	**(12,494)**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**6,135**	**0**	**(6,776)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**(641)**	**(12,494)**	**(13,135)**
Addasiadau rhwng y Sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau (nodyn 7)	(3,360)	0	8,027	14	0	262	0	**4,943**	**(4,943)**	**0**
(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	**2,775**	**0**	**1,251**	**14**	**0**	**262**	**0**	**4,302**	**(17,437)**	**(13,135)**
Trosglwyddiadau i / (o) Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd	(2,661)	2,729	(1,016)	0	(68)	0	1,016	**0**	**0**	**0**
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y flwyddyn	**114**	**2,729**	**235**	**14**	**(68)**	**262**	**1,016**	**4,302**	**(17,437)**	**(13,135)**
Balans ar 31 Mawrth 2013	**5,910**	**15,611**	**482**	**14**	**1,184**	**262**	**1,016**	**24,479**	**125,982**	**150,461**

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR
AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2013

Dengys y datganiad hwn gostau cyfrifo yn ystod flwyddyn mewn perthynas â darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r symiau a gyllidir o'r trethi. Mae Awdurdodau'n yn codi trethi i gwrdd â gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Ceir darlun o'r sefyllfa o ran trethi yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn.

2012/13					2011/12		
Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net		Nodyn	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£000	£000	£000			£000	£000	£000
5,684	(5,405)	279	Gwasanaethau canolog		5,719	(5,413)	306
8,344	(3,297)	5,047	Gwasanaethau diwylliannol a chysylltiedig		8,154	(3,356)	4,798
67,797	(13,364)	54,433	Gwasanaethau Plant ac Addysg		71,486	(12,720)	58,766
15,489	(4,832)	10,657	Gwasanaethau Priffyrdd a Chludiant		16,981	(4,374)	12,607
13,084	(13,116)	(32)	Tai Awdurdod Lleol (CRT)		10,256	(12,426)	(2,170)
21,688	(20,140)	1,548	Gwasanaethau Tai eraill		21,976	(19,525)	2,451
32,934	(13,587)	19,347	Gofal Cymdeithasol Oedolion		33,883	(11,590)	22,293
8,739	(3,446)	5,293	Cynllunio a Datblygu		9,405	(3,510)	5,895
12,351	(3,045)	9,306	Gwasanaethau Amgylcheddol		11,374	(3,173)	8,201
6,864	(1,451)	5,413	Craidd corfforaethol a democrataidd		8,355	(1,284)	7,071
243	0	243	Costau heb eu dyrannu		419	0	419
193,217	**(81,683)**	**111,534**	**Diffyg ar Weithrediadau Parhaus**		**198,008**	**(77,371)**	**120,637**
		20,809	Gwariant Gweithredol Arall	12			19,660
		6,610	Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi	13			4,392
		(138,312)	Incwm Trethi a Grantiau Amhenodol	14			(136,212)
		641	**Diffyg/(Gwarged) ar ddarparu gwasanaethau**				**8,477**
		(6,124)	Gwarged/ Diffyg) yn deillio o ailbrisio asedau nad ydynt yn gyfredol	15-16			(1,807)
		18,618	Enillion/Colledion Actiwaraidd ar Asedau a Rhwymedigaethau Pensiwn	41			18,887
		12,494	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall**				**17,080**
		13,135	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**				**25,557**

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2013

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r Cronfeydd wrth Gefn sy'n cael eu dal gan yr Awdurdod. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy, h.y. y Cronfeydd wrth Gefn hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn y gellir ond ei defnyddio ar gyfer gwariant cyfalaf neu i dalu dyledion). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw'r rheini na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys Cronfeydd wrth Gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn); a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn 'Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo A Sail Gyllido Dan y Rheoliadau'.

	Nodyn	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Eiddo, Offer a Chyfarpar	15	303,537	299,444
Asedau Treftadaeth	17	3,306	3,040
Eiddo Buddsoddiad	18	7,991	8,379
Asedau Anniriaethol	19	213	74
Buddsoddiadau tymor hir	44	0	0
Dyledwyr tymor hir	24	433	450
Asedau tymor hir		**315,480**	**311,387**
Buddsoddiadau tymor byr	44	10,101	5,058
Asedau a ddelir i'w gwerthu	21	196	180
Rhestrau stoc	23	545	675
Dyledwyr tymor byr	24	25,798	22,363
Arian Parod a Chywerthoedd Arian	25	2,304	11,164
Asedau Presennol		**38,944**	**39,440**
Benthyca Tymor Byr	44	(8,447)	(1,946)
Credydwyr Tymor Byr	26	(18,223)	(18,856)
Darpariaethau	27	(4,184)	(4,296)
Derbyniadau Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw	37	(71)	(144)
Rhwymedigaethau presennol		**(30,925)**	**(25,242)**
Credydwyr Tymor Hir	26	(0)	(4)
Darpariaethau Tymor Hir	27	(3,414)	(2,142)
Benthyca Tymor Hir	44	(89,590)	(96,097)
Rhwymedigaethau Tymor Hir eraill	41	(80,034)	(63,746)
Rhwymedigaethau Tymor Hir		**(173,038)**	**(161,989)**
Asedau Net		**150,461**	**163,596**
Cronfeydd wrth Gefn Deffiniad	8-10	24,479	20,177
Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio	11	125,982	143,419
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn		**150,461**	**163,596**

DATGANIAD LLIF ARIAN – AM Y FLWYDDYN SY'N GORFFEN 31 MAWRTH 2013

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn Arian Parod a Chyfwerthoedd Ariannol yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn ariannol. Dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio Arian Parod a Chyfwerthoedd Arian trwy ddosbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Awdurdod a gyllidir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae'r gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r all-lif arian ar gyfer adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariaeth gwasanaeth yr Awdurdod yn y dyfodol. Mae'r llif arian sy'n codi o weithgareddau cyllido'n ddefnyddiol i ragweld yr hawl a fydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol.

	Nodyn	2012/13	2011/12
		£000	£000
Gwarged/Diffyg) Net ar Ddarparu gwasanaethau		**(641)**	**(8,477)**
Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	28	20,058	14,319
Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	28	(12,166)	(10,976)
Llif arian net o Weithgareddau Gweithredu		**7,251**	**(5,134)**
Llif arian net o Weithgareddau Buddsoddi	29	**(16,105)**	**13,347**
Llif arian net o Weithgareddau Cyllido	30	**(6)**	**(6,506)**
Cynnydd Net mewn Arian Parod a Chywerthoedd Arian		**(8,860)**	**1,707**
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar gychwyn y flwyddyn ariannol	25	11,164	9,457
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol	25	**2,304**	**11,164**

NODIADAU AR Y CYFRIFON

NODYN 1 - DATGANIAD O BOLISÏAU CYFRIFO

Yn y rhan hon, nodir y polisïau cyfrifo penodol a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar gyfer cwblhau'r cyfrifon.

Cyfeirnod y Polisi	Teitl y Polisi
1	Egwyddorion Cyffredinol
2	Cronni Incwm a Gwariant
3	Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen
4	Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd
5	Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau
6	Treth ar Werth (TAW)
7	Eiddo, Offer a Chyfarpar
8	Eiddo Buddsoddiad
9	Asedau Anniriaethol
10	Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir
11	Arian Parod a Chywerthoedd Arian
12	Offerynnau Ariannol
13	Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn
14	Cronfeydd wrth Gefn
15	Cydnabyddiaeth Refeniw
16	Llog Mewnol
17	Prydlesau
18	Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)
19	Grantiau y Gellir eu Derbyn
20	Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)
21	Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol
22	Arian Tramor
23	Codi ar Refeniw am Asedau nad ydynt yn Gyfredol
24	Buddiannau'r Gweithwyr
25	Hawliadau Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor am y flwyddyn ariannol 2012/13 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2013. Mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y cawsant eu diwygio 2010), a than y Rheoliadau rhaid eu paratoi'n unol ag arferion cyfrifo priodol. Yr arferion hyn, yn bennaf, yw'r Côd Ymarfer ar Gyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2012/13 a'r Côd Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2012/13, ac a ategir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARH).

Y confensiwn cyfrifo pennaf a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yw cost hanesyddol, wedi ei diwygio trwy ailbrisio rhai categorïau penodol o asedau nad ydynt yn gyfredol.

Mae'r cyfan o'r prif bolisïau cyfrifo wedi cael eu defnyddio'n gyson drwy'r flwyddyn.

2. Cronni Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn pryd y digwyddodd, nid yn unig pryd y gwneir neu bryd y derbynnir taliadau arian parod. Yn arbennig:

- Mae'r refeniw o werthu nwyddau'n cael ei gydnabod pan fo'r Cyngor yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddion perchenogaeth i'r prynwr a hithau'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Cyngor;

- Mae refeniw o ddarparu gwasanaethau yn cael ei gydnabod pan fo'r Cyngor yn medru mesur yn ddibynadwy pa ganran o'r trafodyn a gwblhawyd a hithau'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Cyngor;

- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio; cânt eu cario fel rhestrau stoc ar y Fantolen;

- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud;

- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac adneuon banc ac sy'n daladwy ar fenthyciadau (gan gynnwys gorddrafftiau banc) yn cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar gyfradd y llog mewn grym i'r offeryn cyllidol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract;

- Pan fo refeniw a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyledwr neu gredydwr i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan fo dyledion heb eu setlo mae balans y ddyled yn cael ei nodi a chodir ar refeniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.

3. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y flwyddyn ariannol a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rheini sy'n rhoi tystiolaeth o'r amgylchiadau oedd yn bodoli ar ddiwedd y flwyddyn ariannol – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau;

- y rheini sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y flwyddyn ariannol – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau, ond pan fo categori o ddigwyddiadau yn cael effaith berthnasol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol ddisgwyliedig.

Ni adlewyrchir digwyddiadau yn y Datganiad Cyfrifon sy'n cymryd lle ar ôl dyddiad awdurdodi i gyhoeddi.

4. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Cyngor ynghyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedau ac o adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n ei reoli a'r rhwymedigaethau a wyneba ac mae'n rhoi fel credyd neu ddebyd, yn ei Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y gwariant hwnnw a'r gyfran o incwm a enilla yn sgil gwaith y gweithrediad.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau eiddo, offer neu gyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan y Cyngor a mentrau eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r gydfenter yn galw am sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau a gaiff ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y gydfenter a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

5. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall Addasiadau Cyfnod Blaenorol ddeillio o newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro camgymeriad perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, h.y. eleni ac ym mlynyddoedd y dyfodol y ceir effaith arnynt gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Dim ond pan fo'n ofynnol gan arferion cyfrifo cywir y gwneir newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynghylch effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau ar sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol y Cyngor. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni ddywedir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau perthnasol a ganfyddir yn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn cael eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. Treth ar Werth (TAW)

Mae'r TAW sy'n daladwy yn cael ei gynnwys fel traul ond i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau EM yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm.

7. Eiddo, Offer a Chyfarpar

Dosberthir asedau sydd â sylwedd ffisegol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu i bwrpasau gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol fel Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Cydnabyddiaeth

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cael ei gyfalafu ar sail groniadau, ar yr amod ei bod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw'n llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd.

Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:

- y pris prynu;
- unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr;
- amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno mewn achosion lle mae'n rhaid, er mwyn defnyddio'r ased, ei hail-leoli,

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gafaelir mewn modd ac eithrio drwy eu prynu yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan y caffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu ac asedau nad oes eu hangen mwyach – cost dibrisiant hanesyddol;
- tai cyngor – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol (EUV-SH);
- eiddo offer a cyfarpar – gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol – EUV).

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig (DRC) fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg. Fel arfer, mae 'bywyd defnyddiol byr' yn golygu 7 mlynedd neu lai, er gall fod yn hirach am eitemau arbenigol o offer a chyfarpar.

Mae'r asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar werth teg yn cael eu hailbrisio yn ddigon aml i sicrhau nad yw eu swm cario'n sylweddol wahanol i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond ailbrisio o leiaf bob pum mlynedd. Yn ymarferol, mae'r Cyngor yn ymgymryd prisiadau o'i asedau ar sail rhaglen dreigl pum mlynedd. Mae eitemau unigol o fewn dosbarthiadau gwahanol o asedau, e.e. ysgolion cynradd, mân ddaliadau, a.y.y.b, yn cael eu prisio mewn blwyddyn sengl, er mwyn sicrhau fod yr holl asedau o unrhyw fath yn cael eu hail-brisio o fewn cyfnod byr. Yn y blynyddoedd rhwng prisiadau, cyfeirir at y mynegon perthnasol a gwneir addasiadau i brisiadau os oes unrhyw arwydd o newid materol. Mae cynnydd mewn ailbrisio'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu.

Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroi colled a godwyd yn flaenorol ar wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdano trwy:

- pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion sydd wedi cronni);
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ar hyn o bryd wneir prisiadau ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. O'r herwydd, mae'n angenrheidiol i adolygu'r prisiadau ar ddyddiad y Fantolen i benderfynu os mae unrhyw newidiadau materol wedi cymryd lle yn ystod y flwyddyn i werth yr asedau. Fel arfer, mae hyn oherwydd cynyddiadau mynegeio adnabyddadwy sy'n effeithio gwerthoedd eiddo. Fel gyda phrisiadau ffurfiol, adlewyrchir cynyddiadau o fynegeio yn y Fantolen drwy ddebydu asedau sefydlog a chredydu'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisio. Fodd bynnag, gan nad yw'r cynyddiadau yma'n codi o brisiadau eiddo ffurfiol, mae gwerth y cynnydd y cyrhaeddir ato drwy fynegeio yn cael ei wrthdroi o'r Fantolen pan gynhelir ailbrisiadau ffurfiol o'r asedau perthnasol.

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad eu gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu hymgorffori yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth.

Mae enghreifftiau o ddigwyddiadau a newidiadau mewn amgylchiadau sy'n rhoi arwydd y gallai amhariad fod wedi digwydd yn cynnwys:

- dirywiad sylweddol (h.y. mwy na'r disgwyl o ganlyniad i amser yn mynd yn ei flaen neu ddefnydd cyffredin) yn swm cario'r ased yn ystod y cyfnod, sy'n benodol i'r ased;
- tystiolaeth o ddarfodiad neu niwed ffisegol i ased;
- ymrwymiad gan y Cyngor i ymgymryd ag ad-drefnu sylweddol; a
- newid andwyol sylweddol yn yr amgylchedd statudol neu reoleiddiol arall y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo.

Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, ble bo hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt trwy:

- pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus);
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrdroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrdroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydnabod.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros gyfnod hyd at 75 mlynedd, fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr;
- cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros 5 i 10 mlynedd, gan ddibynnu ar werth cychwynnol yr ased;
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros gyfnod hyd at 45 mlynedd, yn dibynnu ar werth yr ased.

Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn Cael eu Dal i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debygol y bydd swm cario ased (neu grŵp gwaredu) yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased sy'n Cael ei Ddal i'w Werthu. Mae'r ased (neu grŵp gwaredu) yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau (neu grŵp gwaredu) bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn gyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w gwerthu addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

'Grŵp gwaredu' yw grŵp o asedau, o bosib gyda rhai rhwymedigaethau cysylltiedig, y bwriada'r Cyngor gael gwared â nhw mewn un trafodyn unigol. Defnyddir y sail fesur sy'n ofynnol ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol a ddosberthir fel rhai sy'n cael eu dal i'w gwerthu i'r grŵp cyfan, ac mae unrhyw golled ddilynol yn lleihau swm cario'r Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn y grŵp gwaredu yn y drefn ddosbarthu sy'n ofynnol gan IAS 36.

Nid yw asedau fydd yn cael eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei ddadgomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu. Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiant a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £10,000 a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf. Rhoddir o'r neilltu gyfran o dderbyniadau yn ymwneud â gwaredu tai er mwyn lleihau'r angen i fenthyca ac i gyfateb â threuliau dyled a gyllidir o gymhorthdal tai. Mae'n ofynnol ar i'r derbyniadau cyfalaf gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y cânt eu defnyddio neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol y Cyngor i fenthyca (y gofyniad cyllido cyfalaf). Mae derbyniadau yn cael eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau'n cael ei godi yn erbyn y dreth gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Mae symiau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r rheini y bwriedir eu cadw mewn ymddiriedolaeth i genedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwydiannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Maent yn cael eu dal gan y Cyngor yn unol â'i amcanion cyffredinol i warchod treftadaeth Ynys Môn. Mae Asedau Treftadaeth a ddelir gan y Cyngor yn cynnwys adeiladau hanesyddol a gwaith celf.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth weithredol (h.y. rheini sydd, ynghyd â chael eu dal am eu nodweddion treftadaeth, hefyd yn cael eu defnyddio gan yr Awdurdod am weithgareddau arall neu i ddarparu gwasanaethau arall) a chyfrif amdanynt fel asedau gweithredol, yn yr un modd ag asedau arall o'r math cyffredinol yna (e.e. adeiladau gweithredol). Er cyflawnrwydd, bydd gwybodaeth ynglŷn ag Asedau Treftadaeth weithredol, ynghyd â chael eu hymgorffori i ddatgeliadau dan y pennawd/penawdau gweithredol perthnasol (e.e. Eiddo, Offer a Chyfarpar), byddent yn cael eu hadnabod ar wahân a'u datgelu ynghyd â materion mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth arall.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth ar y sail fwyaf priodol a perthnasol mewn perthynas â'r ased unigol neu ddosbarth yr asedau. Lle nad yw'n ymarferol i gael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol, mesurir yr Asedau Treftadaeth ar gost hanesyddol (llai unrhyw dibrisiant cronedig, amorteiddio a cholledion amhariad). Lle mesurir Asedau Treftadaeth ar brisiad, fe fesurir y swm cario yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiadau yn parhau i fod yn gyfredol, ac ar gyfnodau dim mwy na pum mlynedd.

Pan fo Ased Treftadaeth ag oes benodol, darperir dibrisiant ar yr un sail a dosbarthiadau arall ased (am fanylion gweler 'Eiddo, Offer a Chyfarpar').

Ni ddarperir dibrisiant ar Asedau Treftadaeth sydd ag oes amhenodol.

Dylid adolygu swm cario Ased Treftadaeth pan fo tystiolaeth o amhariad; er enghraifft, pan mae wedi dioddef dirywiad ffisegol neu wedi cael ei dorri neu pan fo amheuon newydd yn codi ynglŷn â'i ddilysrwydd. Adnabyddir unrhyw amhariad ar yr un sail â dosbarthiadau arall o ased (am fanylion gweler 'Eiddo, Offer a Chyfarpar').

Ar hyn o bryd, nid oes gan y Cyngor bolisi i fynd ati'n weithredol i gael caffael mwy o Asedau Treftadaeth, ond mae'n ymateb i gyfleoedd i wella ei bortffolio fel maent yn codi. Cedwir y casgliadau celf yn Oriel Ynys Môn, gyda gwaith cynnal a chadw'n cael ei wneud pan fo'r angen. Rhannau o'r casgliad sy'n cael ei arddangos ar unrhyw adeg, tra gellir trefnu i gael mynediad i'r gweddill. Mae Eiddo Treftadaeth yn cael ei rheoli a'u cynnal a'u cadw, wrth ystyried eu nodweddion treftadaeth, fel rhan o bortffolio cyffredinol y Cyngor o dir ac adeiladau.

8. Eiddo Buddsoddiad

Eiddo buddsoddiad yw eiddo a ddefnyddir yn unswydd i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf. 'Dyw'r diffiniad ddim yn cael ei fodloni os ydyw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae Eiddo buddsoddiad yn cael ei fesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac wedyn yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu am faint y gellid ffeirio'r ased rhwng partïon gwybodus hyd fraich. 'Dyw eiddo ddim yn cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff ei ailbrisio'n flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae enillion a cholledion adeg ailbrisio'n cael eu symud i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am Eiddo buddsoddiad yn cael ei roddi mewn credyd yn y llinell Incwm Cyllido a Buddsoddiad ac yn peri cynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, ni chaniateir i enillion a cholledion ailbrisio a gwerthu, dan drefniadau statudol, gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

9. Asedau Anniriaethol

Mae gwariant ar asedau nad ydynt yn ariannol sydd heb ffurf ffisegol ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael eu cyfalafu pan dybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Awdurdod neu ei wasanaethau.

Ar y cychwyn cyntaf mesurir asedau anniriaethol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbrisio hyd oni fydd modd pennu gwerth yr asedau y mae'r Awdurdod yn eu dal trwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol nid oes yr un o'r asedau anniriaethol y mae'r Awdurdod yn eu dal yn bodloni'r maen prawf hwn ac felly cânt eu cludo yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig. Mae swm dibrisiannol ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar ased pryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased - mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn y llinell(au) i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased anniriaethol neu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei drosglwyddo i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau anniriaethol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, ni chaniateir i amorteiddio, colledion amhariad nag enillion a cholledion cael gwared â'r asedau gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

10. Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir

Cynhwysir rhestrau stoc yn y Fantolen yn ôl y gost neu'n ôl y gwerth gwerthu net - pa un bynnag o'r ddau sydd isaf. Mae cost rhestrau stoc yn cael ei aseinio trwy ddefnyddio fformwla gostio 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' (FIFO).

Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar y Gwarged neu ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

Mae gwaith sy'n mynd rhagddo wedi ei gynnwys yn y Fantolen yn ôl y gost.

11. Arian Parod a'i Gyfwerth

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol yn daladwy heb gost ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cyfwerth arian parod yn fuddsoddiadau hynod o hylif sy'n aeddfedu mewn dim mwy na tri mis o'r dyddiad caffael a gellir eu trosi'n hawdd i symiau hysbys o arian parod gyda risg dibwys o newid i'r gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian Parod, dangosir arian parod a'i gyfwerth net o'r gorddrafftiau banc sy'n daladwy ar alw ac maent yn rhan hanfodol o reolaeth arian parod yr Awdurdod.

12. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau ariannol

Mae rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen pan fo'r Awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contract offeryn ariannol a chânt eu mesur, yn y lle cyntaf, yn ôl gwerth teg ac wedyn cânt eu cario yn ôl eu cost lai amorteiddio cronedig. Mae'r treuliau blynyddol yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt y llog taladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth a gludir, wedi ei luosi gan y gyfradd llog mewn grym ar y pryd i'r offeryn. Y gyfradd a ddefnyddir yw honno sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod yn y dyfodol dros oes yr offeryn yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo yn y lle cyntaf.

Yn achos y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Awdurdod, golyga hyn mai'r swm sydd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd ar ôl i'w dalu (plws llog cronnus); a'r llog a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyca.

Mae'r enillion neu'r colledion wrth ail-brynu neu wrth setlo'r benthyciad yn gynnar yn cael eu rhoddi mewn credyd neu mewn debyd yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn ail-brynu/setlo. Fodd bynnag, pan fo ail-brynu yn digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyca yng nghyswllt diwygio neu ffeirio'r offerynnau presennol, yna mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu at y gost lai amorteiddio cronedig y benthyciad newydd neu'r un diwygiedig a'r cofnod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei daenu dros oes y benthyciad trwy wneud diwygiad i'r gyfradd log gweithredol.

Pan fo premiwm neu ddisgownt wedi ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu taenu, dros flynyddoedd y dyfodol, unrhyw effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Polisi'r Awdurdod yw taenu'r enillion neu'r colledion dros weddill tymor y benthyciad yr oedd y premiwm yn cael ei dalu drosto neu bryd yr oedd y disgownt yn cael ei dderbyn pan ad-dalwyd. Mae cysoni symiau a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r taliad net o Falans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn ddau gategori:

- benthyciadau a derbynyddion posib - asedau sydd â thaliadau sefydlog neu benodadwy ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu yn y farchnad weithredol;
- asedau sydd ar gael i'w gwerthu - asedau sydd â phris marchnad dyfynedig ac/neu sydd heb daliadau sefydlog neu benodadwy.

Benthyciadau a derbyniadau posib

Cydnabyddir benthyciadau a derbynyddiadau posib ar y Fantolen pan fo'r Awdurdod yn dod yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol ac ar y cychwyn maent yn cael eu mesur ar werth teg. Wedi hynny, cânt eu mesur yn ôl y gost amorteiddio. Mae'r credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog a dderbynnir yn seiliedig ar swm cario ased wedi ei luosi gan y raddfa log perthnasol i'r offeryn. Yn achos y rhan fwyaf o'r benthyciadau a drefnwyd gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynwyd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd ar ôl i'w dalu (plws llog cronnus) a'r llog a roddwyd mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a geir yn y flwyddyn yn ôl cytundeb y benthyciad.

Pan fo asedau yn cael eu nodi fel rhai sy'n destun amhariad a hynny oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar ddigwyddiad yn y gorffennol, na fydd taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno, yna rhoddir gostyngiad yn erbyn yr ased a chodi am hynny ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer derbynyddiadau sy'n benodol i'r gwasanaeth hwnnw) neu ar y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mesurir y golled amhariad fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol llif arian diwygiedig y dyfodol gyda disgownt yn seiliedig ar log gweithredol yr ased gwreiddiol.

Bydd unrhyw enillion neu unrhyw golledion sy'n codi oherwydd dadgydnabod yr ased yn cael eu rhoddi mewn credyd/debyd i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

13. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ddeongliadol i'r Awdurdod, sy'n debygol o fod angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu wasanaeth posibl, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod yr Awdurdod yn rhan o achos llys fyddai'n debygol i arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Awdurdod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno, yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifiedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol - pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu wneud setliad llai na'r disgwyl), gwyrdroir y ddarpariaeth a'i rhoddi mewn credyd yn ôl yn y gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (e.e. oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol os oes sicrwydd go bendant yn unig y bydd ad-daliad ar gael os ydyw'r Awdurdod yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau wrth gefn

Mae rhwymedigaeth wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib ar yr Awdurdod, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr Awdurdod. Mae rhwymedigaethau wrth gefn hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol a bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydnabyddir rhwymedigaethau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau wrth gefn

Mae ased wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Awdurdod, ond ni fydd modd cael cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr Awdurdod.

Ni chydnabyddir asedau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnlif o fuddiannau economaidd neu wasanaeth posib.

14. Cronfeydd wrth Gefn

Mae'r Awdurdod yn gosod o'r neilltu symiau penodol fel Cronfeydd wrth Gefn i ddibenion polisi i'r dyfodol neu i ymdrin â materion wrth gefn. Crëir Cronfeydd wrth Gefn trwy drosglwyddo symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w sgorio yn erbyn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes taliad net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Cedwir rhai Cronfeydd wrth Gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Awdurdod - eglurir y Cronfeydd wrth Gefn hyn yn y polisïau perthnasol.

15. Cydnabyddiaeth Refeniw

Mae'r polisi cydnabod refeniw yn ymwneud â gwerthu nwyddau (a gynhyrchir gan yr Awdurdod i ddibenion eu gwerthu neu eu prynu i bwrpas ailwerthu), cynnig gwasanaethau (ac eithrio gwasanaethau y mae a wnelont yn uniongyrchol â chontractau adeiladau), llog, breindaliadau a difidendau, trafodion nad oes modd eu cyfnewid (h.y. y dreth gyngor) a lle cynt yr oedd rhwymedigaeth wedi'i hadnabod (h.y. credydwr) ar ôl bodloni'r meini prawf cydnabyddiaeth refeniw.

Mae refeniw'n cael ei gydnabod a'i fesur yn ôl gwerth teg y gydnabyddiaeth a dderbynnir. Fodd bynnag, os ydyw'r taliadau'n cael eu cyflwyno yn ôl telerau gohiriedig, mae'r gydnabyddiaeth a dderbynnir yn cael ei chydnabod, yn y lle cyntaf, yn ôl y pris cywerthoedd arian. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm hwn a chyfanswm y taliadau a dderbynnir yn cael ei gydnabod fel refeniw llog yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau. Mae derbynyddiadau tymor byr heb log dynodedig yn cael eu mesur yn ôl y swm ar yr anfoneb wreiddiol pan fo effaith disgownt yn amherthnasol. Nid oes gwahaniaeth rhwng dyddiad cyflenwi a dyddiad talu yn achos trafodion digontract a rhai lle nad oes cyfnewid yn digwydd h.y. refeniw yng nghyswllt y dreth gyngor a threthi cyffredinol, ac felly mesurir y trafodion hyn yn ôl y symiau llawn a dderbynnir yn eu cylch.

16. Llog Mewnol

Buddsoddir balansau arian gan yr Awdurdod yn unol â'i Bolisïau Rheoli Trysorlys a Buddsoddi, am gyfnodau o hyd at bum mlynedd ac fe gronnir a chredydir y llog i Gronfa'r Cyngor. Credydir llog i'r cronfeydd ymddiriedol a chronfeydd trydydd parti eraill ar sail y raddfa log a enillwyd gan y Cyngor. Mae rhai Cronfeydd wrth Gefn hefyd yn derbyn llog trwy drosglwyddiad sydd wedi ei glandro ar yr un sail.

17. Prydlesau

Y Cyngor yn gweithredu fel Prydlesau

Mae prydlesau'n cael eu categoreiddio fel prydlesau ariannol pan fo telerau'r brydles yn trosglwyddo, i bob pwrpas, o'r prydleswr i'r prydlesau'r holl risgiau a'r holl fendithion sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog yr eiddo, yr offer neu'r cyfarpar. Categoreiddio'r yr holl brydlesau eraill fel prydlesau gweithredol.

Prydlesau Gweithredol

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, mae'r tir a'r adeiladau'n cael eu hystyried ar wahân i bwrpas categoreiddio.

Pan fo trefniadau heb statws cyfreithiol prydles, ond er hynny'n trosglwyddo hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am daliad, yna mae cyfrif amdanynt dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Mae rhenti a delir dan brydlesau gweithredol yn cael eu codi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul i'r gwasanaethau sy'n cael y budd o'r eiddo, offer neu gyfarpar prydles. Codir y taliadau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. mae cyfnod di-rent ar gychwyn y brydles).

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Mae prydlesau'n cael eu categoreiddio fel prydlesau ariannol lle mae telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol yr holl risgiau a buddiannau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar eiddo, beiriannau neu gyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesau.

Prydlesau Gweithredol

Pan fo'r Awdurdod yn rhoi prydles weithredol dros eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, cedwir yr ased yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gredydu naill ai i'r llinell gwasanaeth uniongyrchol neu'r llinell Incwm a Gwariant Cyllid a Buddsoddi (o ran incwm a gafwyd o brydlesau eiddo buddsoddi) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. telir premiwm ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr eir iddynt wrth negodi a threfnu prydles yn cael eu hychwanegu at swm cario'r ased perthnasol a'u codi fel traul dros oes y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

18. Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor godi darpariaeth ar Gronfa'r Cyngor ar gyfer adbryniant dyled. Y mae hwn yn cael ei leihau gan swm y tâl dibrisiant a wnaethpwyd eisoes i'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i adael y MRP net y gellir ei godi ar Gronfa'r Cyngor.

Cyhoeddwyd rheoliadau newydd gan Lywodraeth Cymru yn 2008/09 yn gofyn i awdurdodau lleol yng Nghymru wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer MRP gan gynnwys opsiwn i ddarparu MRP am oes yr ased. Mae'r polisi hefyd yn caniatáu gohirio MRP hyd oni fydd yr ased yn cael ei chomisiynu.

Mae'r Cyngor fodd bynnag yn parhau i gyfrifo gan ddefnyddio'r fethodoleg ganlynol mewn perthynas â'r gofyniad cyllid cyfalaf:

- cyfrifo darpariaeth y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) ar 2% o'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR) CRT agoriadol.

- Mae darpariaeth Cronfa'r Cyngor wedi ei seilio ar 4% o'r CFR nad yw'n CRT hyd at 2007/08, yn unol â'r Rheoliadau a weithredwyd dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Ers 2007/08, mae MRP yn seiliedig ar oes ddefnyddiol yr ased.

Cyfyd eithriad i'r polisi hwn o ran gwariant sy'n gyfarwyddyd cyfalafu a gyhoeddwyd dan Adran 40(6) Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Bydd unrhyw wariant o'r fath yn cael ei ddileu naill ai yn unol â'r polisi uchod neu dros nifer y blynyddoedd a nodir yn y cyfarwyddyd.

19. Grantiau y Gellir eu Derbyn

P'un a ydynt yn cael eu talu i'r cyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau, ac
- y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Nid yw'r symiau a nodwyd fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor yn cael eu rhoi mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd oni fydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi eu bodloni. Mae'r amodau'n nodi bod rhaid i'r buddiannau economaidd yn y dyfodol neu i'r gwasanaeth posib sydd wedi'i ymgorffori yn yr ased a dderbyniwyd mewn ffurf grant neu gyda'r cyfraniadau gael eu defnyddio gan y derbynnydd fel y nodwyd, neu bydd raid dychwelyd i'r trosglwyddydd y buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'r gwasanaeth posib.

Mae unrhyw arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau, a'r amodau perthnasol heb eu bodloni, yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi fel credyd yn y llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoladwy) neu fel Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrdroi o Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei bostio i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio, mae'n cael ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

20. Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased nad yw'n gyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Awdurdod wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yna'n gwyrdroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y dreth gyngor.

21. Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol

Mae costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu codi ar y rheini sy'n cael y buddiant o'r cyflenwad neu o'r gwasanaeth yn unol ag egwyddorion costio'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo (CIPFA) Cod Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2011/12 (SeRCOP). Defnyddir yr egwyddor costio amsugno llwyr - cost lawn y gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu rhannu rhwng defnyddwyr yn ôl cyfran y buddiannau a gafwyd, ac eithrio:

- Craidd Corfforaethol a Democrataidd – costau'n gysylltiedig â statws yr Awdurdod fel sefydliad amlswyddogaethol, democrataidd;
- Costau heb eu Dosbarthu - costau buddiannau dewisol a rhoddir i weithwyr yn ymddeol yn gynnar a cholledion amhariad i'w codi ar asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu.

Diffinnir y ddau gategori hyn yn SeRCOP a chyfrifir amdanynt o dan benawdau ar wahân yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, fel rhan o Wariant Net ar Wasanaethau sy'n Parhau.

22. Arian Tramor

Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau grant dan y rhaglen 'Interreg' lle mae'r sefydliad sy'n arwain yn Wyddelig a'r grantiau'n cael eu dyrannu mewn Ewros. Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn ac i gyfyngu ar y peryglon a achosir gan symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid. Caiff y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn ei drosi yn ôl y cyfraddau cyfnewid fel yr oeddynt ar 31 Mawrth gyda'r enillion neu'r colledion canlyniadol yn cael eu cydnabod yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

23. Codi ar Refeniw am Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Rhoddir debyd yn erbyn gwasanaethau, gwasanaethau cefnogol a chyfrifon masnachu yn ôl y symiau a ganlyn i bwrpas cofnodi cost dal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol;
- colledion ailbrisio ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronnus yn y Cyfrif Ailbrisio Wrth Gefn y mae modd dileu'r colledion yn ei erbyn;
- amorteiddio asedau anniriaethol a briodolir i'r gwasanaeth.

Nid oes raid i'r Awdurdod godi'r dreth gyngor i bwrpas cyllido colledion dibrisiant, ailbrisio neu amhariad na rhai amorteiddio. Fodd bynnag, rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at y gostyngiad yn ei anghenion benthyca cyffredinol – cyfraniad sy'n cyfateb i swm a glandrir ar sail bwyllog ac a bennir gan yr Awdurdod yn unol â chyfarwyddiadau statudol.

Felly, yn lle colledion dibrisiant, ailbrisio ac amhariad ac yn lle amorteiddiadau ceir cyfraniad i Falans Cronfa'r Cyngor trwy drafodyn diwygio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn ac yn cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng y ddau.

Caiff trafodion mewn perthynas ag eiddo buddsoddi eu cofnodi yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

24. Buddiannau'r Gweithwyr

Buddiannau sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheini sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn - buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheini'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Awdurdod. Darperir ffigwr gronnus ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd mewn *lieu*) a enillwyd gan weithwyr a'r rheini heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w trosglwyddo i'r flwyddyn ariannol ddilynol. Mae'r ffigwr gronnus yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y gweithiwr yn cymryd y budd. Codir y ffigwr gronnus yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar y Ddarparu Gwasanaethau, ond wedyn caiff ei wyrdroi trwy'r Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, i'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronnol, fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Nid yw'r Awdurdod yn rhoddi buddiannau tymor hir i weithwyr h.y. y rheini na chânt eu talu neu eu setlo cyn pen 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol a chodir y rhain ar sail groniadau i'r llinell Costau Craidd Corfforaethol a Democrataidd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo'r Awdurdod yn amlwg wedi ymrwymo i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu i wneud cynnig i annog diswyddo gwirfoddol.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ategu pensiynau mae darpariaethau statudol yn mynnu ar godi o falans Cronfa'r Cyngor y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a glendrir yn ôl y safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen clustnodiadau i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn i gael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau terfynu wrth ategu pensiynau ac yn eu lle ddarparu debydau am yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr a'r cyfryw symiau'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg;
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a phensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Awdurdod.

Cynllun Pensiwn Athrawon

Oherwydd trefniadau cynllun yr athrawon nid yw'n bosib fel arfer priodoli'r atebolrwydd am y buddiannau hyn i'r Cyngor. Felly, mae cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid oes yn y Fantolen gydnabyddiaeth yng nghyswllt unrhyw atebolrwydd i dalu buddiannau yn y dyfodol. Codir yn erbyn y llinell Gwasanaethau Plant ac Addysg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Asiantaeth Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Cedwir cyfrifon i'r Cynllun Llywodraeth Leol fel cynllun buddiannau diffiniedig:

- Mae'r rhwymedigaethau i Gynllun Pensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwarial gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr, ayyb., a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion rhagamcanedig y gweithwyr presennol;
- Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt real (yn seiliedig ar raddfa dychweliad arwyddol ar fondiau Llywodraeth y DU wedi ei addasu ar gyfer ychwanegiad at y cynnyrch sy'n adlewyrchu'r risg ychwanegol sydd ynghlwm wrth ddefnyddio cynnyrch Bondiau Corfforaethol AA - a adwaenir fel taeniad cynnyrch;
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:
    - Stociau a ddyfynnir - pris bid bresennol;
    - Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol;
    - Eiddo – eu gwerth ar y farchnad.

Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul saith rhan:

- costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei ddyrannu i Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt;
- costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheini yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynyddoedd y gorffennol - debyd i Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir;
- costau llog - y cynnydd disgwyliedig yng ngwerth presennol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth i'r rheini symud blwyddyn yn nes i gael eu talu - debyd i'r llinell Incwm a gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- dychweliad a ddisgwylir ar asedau - y dychweliad buddsoddol blynyddol ar asedau'r gronfa a briodolir i'r Awdurdod, yn seiliedig ar gyfartaledd o'r dychweliad disgwyliedig yn y tymor hir - credyd i'r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- enillion/colledion ar setliadau a chwtogiadau - o ganlyniad i gamau a gymerir i ryddhau'r Awdurdod o rwymedigaethau neu ddigwyddiadau sy'n gostwng gwasanaeth disgwyliedig y dyfodol neu'r buddiannau cronnus i weithwyr – debyd neu gredyd i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir;
- enillion a cholledion actiwarial - newidiadau yn y rhwymedigaethau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau yn y prisiad actiwariol diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïau wedi diweddaru eu rhagdybiaethau – debyd / (credyd) i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn;
- cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Yng nghyswllt buddion ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn ar falans Cronfa'r Cyngor, ac nid y swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifeg cysylltiedig. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, golyga hyn fod cyllid yn mynd i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn ac o'r Gronfa, er mwyn dileu'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddion ymddeoliad a chael yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn neu bensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath a oedd yn daladwy ond na thalwyd cyn diwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi o'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn felly'n mesur yr effaith fuddiol i Gronfa'r Cyngor o fod angen rhoi cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillwyd gan weithwyr.

Buddiannau Dewisol

Yn ogystal, mae gan yr Awdurdod rai pwerau i dalu buddion ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau â'r rheini a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

25. Hawliadau Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

Mae'r Cyngor wedi derbyn hawliadau gan weithwyr cyfredol a chan gyn-weithwyr mewn perthynas â thâl cyfartal, statws sengl ac arfarnu swyddi ac mae'n bwriadu amddiffyn y rhain. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi bod yn ddigon doeth i sefydlu cronfa wrth gefn a chynnwys darpariaeth i gwrdd â'r costau a allai godi o'r rhwymedigaethau hyn. Nid yw'r Datganiad Cyfrifon o'r herwydd ar hyn o bryd yn adlewyrchu gwerth gwirioneddol yr hawliadau, yn hytrach ceir amcangyfrif o'r rhwymedigaethau ariannol a fydd yn codi yn eu sgil.

NODYN 2 – SAFONAU CYFRIFO A GYHOEDDWYD OND NAD YDYNT ETO WEDI EU MABWYSIADU

Ar gyfer 2012/13, cyhoeddwyd newidiadau i’r safonau cyfrifo canlynol:

- IAS 1 - newidiadau i’r modd y Cyflwynir Datganiadau Ariannol (incwm cynhwysfawr arall) ar gyhoeddwyd ym Mehefin 2011;
- IFRS 7 - newidiadau i’r Offerynnau Ariannol: Datgeliadau (gwrthbwyso asedau ariannol a rhwymedigaethau a gyhoeddwyd yn Rhagfyr 2011;
- IAS 12 - newidiadau i’r Dreth Incwm (treth a ohiriwyd; adennill asedau sylfaenol) a gyhoeddwyd yn Rhagfyr 2010;
- IAS 19 - Buddiannau i weithwyr a gyhoeddwyd ym Mehefin 2011;
- IFRS 13 - Mesur Gwerth Teg a gyhoeddwyd ym Mai 2011.

Nid yw’r newidiadau hyn wedi cael eu mabwysiadu eto ac o’r herwydd ni fyddant yn berthnasol ond o flwyddyn 2013/14 ymlaen a bydd manylion am y datgeliadau y bydd eu hangen yn cael eu cynnwys yn y Côd Ymarfer Cyfrifo am y flwyddyn honno.

Mae’r nodyn hwn fodd bynnag yn nodi’r sefyllfa mewn perthynas â’r cyfrifon petai’r safonau newydd eisoes wedi bod mewn grym. Mae’r unig effaith o bwys yn ymwneud â’r modd y caiff costau pensiwn a therfyniad cyflogaeth eu hadlewyrchu yng Nghyfrifon y Cyngor.

- Bydd gofynion IAS19 yn newid y modd y dangosir costau llog ar yr ymrwymiadau pensiwn net. Ar hyn o bryd, mae’r llinell incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant yn cael ei chredydu gyda dychweliad disgwyliedig yr asedau yn seiliedig ar asesiad actiwari o’r dychweliadau tebygol y bydd y Gronfa Bensiwn yn eu gwneud yn y tymor hir o’r asedau a ddelir ar ran y Cyngor. Mae hyn yn seiliedig ar dderbyn gwahanol ddychweliadau ar gyfer gwahanol ddosbarthiadau o asedau (cyfranddaliadau, bondiau, eiddo ac ati). Yn 2012/13, roedd gwerth y dychweliadau ar asedau yn £9.424m.

  Yn dilyn mabwysiadu’r safon newydd, bydd y dull hwn yn cael ei ddisodli gan ddull a fydd yn gweithio allan y llog ar yr asedau a ddelir yn seiliedig ar y rhagdybiaeth y bydd y dychweliad tymor hir ar asedau yn cael ei weithio allan yn unig ar enillion o fondiau corfforaethol ar adeg paratoi’r Cyfrifon. Y dychweliad rhagamcanedig ar asedau ar gyfer 2013/14 gan ddefnyddio’r safon newydd yw £8.632m, gostyngiad o £0.792m o gymharu â’r dychweliad ar asedau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant am 2012/13. Byddai gwerth y llinell incwm Cyllido a Buddsoddi felly yn gostwng gan £0.792m gan arwain at gynnydd o’r un gwerth yn y diffyg yr adroddwyd arno mewn perthynas â darparu gwasanaethau a chyfanswm y diffyg yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

  Fodd bynnag, mae costau llog ar yr ymrwymiad net o ran pensiynau yn ffurfio rhan o’r addasiadau statudol i’r Cyfrifon ac o’r herwydd, nid ydynt yn cael effaith ar lefel y balansau yng Nghronfa’r Cyngor nac ychwaith ar y fantolen.

- Mae’r newid arall yn sgil cyflwyno IAS19 yn ymwneud â’r pwynt lle mae’r Cyngor yn cydnabod manteision terfynu cyflogaeth. Dan y safon newydd, caiff y rhain eu cydnabod pan na fedr y Cyngor dynnu cynnig yn ôl. Mae hyn yn gyffredinol yn cyfateb i’r ymarferion cydnabod cyfredol yn y Cyngor felly ni fydd unrhyw newid mawr yn codi o weithredu’r safon hon.

NODYN 3 - BARNAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU'R POLISÏAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisïau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud barnau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu rheini sydd yn cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y barnau allweddol sydd wedi eu gwneud yn y Datganiad Cyfrifon yw:

- Mae'r Cyfrifon wedi cael eu paratoi mewn modd sy'n tybio y bydd y swyddogaeth a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i fod yn weithredol am y dyfodol rhagweladwy;
- Mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw nifer o asedau a ddefnyddir i ddibenion cymdeithasol neu ddatblygu economaidd, yn cael eu dal i bwrpas creu incwm neu gynyddu cyfalaf yn unig ac o'r herwydd nid ydynt yn cael eu hystyried fel eiddo buddsoddiad. O ganlyniad, caiff yr asedau hyn eu nodi fel Eiddo, Cyfarpar ac Offer ar y Fantolen;
- Yn unol â'r canllawiau cyfredol ynghylch y modd yr ymdrinnir â rhai mathau o ysgolion, dim ond gwerth tir ysgolion a reolir yn wirfoddol sy'n cael ei gynnwys ar y Fantolen. Oherwydd nad yw'r Cyngor yn berchen ar ysgolion o'r fath ac oherwydd nad oes ganddo fynediad iddynt i bwrpas eu prisio, nid yw gwerth yr adeiladau wedi ei gynnwys ar y Fantolen. Yn ychwanegol i hyn, ar gyfer Ysgolion a Gynorthwyir ac Ysgolion Sefydledig Gwirfoddol, nid yw gwerth y tir na'r adeiladau wedi eu cynnwys ar y Fantolen.
- Caiff grantiau cyfalaf a refeniw eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn asesu a fu modd cwrdd ag unrhyw delerau ac amodau a oedd ynghlwm wrthynt. Os llwyddwyd i gwrdd â'r telerau ac amodau, cydnabyddir hynny yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant yn ystod y flwyddyn. Os methwyd â gwneud hynny, byddnat yn cael eu cario yn y fantolen fel incwm wedi'i ohirio hyd oni fydd y telerau a'r amodau sydd ynghlwm â'r grant yn cael eu bodloni neu bod y grant yn cael ei ad-dalu i'r darparwr oni fydd modd bodloni'r telerau ac amodau. Gall hyn arwain at gario balansau sylweddol yn y fantolen yn ystod y flwyddyn fel incwm wedi'i ohirio.
- Mae lefel uchel o ansicrwydd am lefelau cyllido i lywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol i roi arwydd y bydd amhariad ar asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a gostwng lefelau o ran darparu gwasanaeth.

NODYN 4 - RHAGDYBIAETHAU A WNAED YNGHYLCH ANSICRWYDD YN Y DYFODOL O RAN AMCANGYFRIFON A FFYNONELLAU ERAILL O ANSICRWYDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Gellir ystyried yr eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2013 fel rhai sydd fwyaf agored i risg o gamgymeriad amcangyfrif yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

Eiddo, Offer a Chyfarpar - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifo. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15 ar dudalen 43.

Yn y polisi cyfrifo ar gyfer dibrisiant o Eiddo, Offer a Chyfarpar (tudalen 18) mae'n nodi:

"Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân."

I weithredu hyn yn ymarferol, mae'n ofynnol llunio barn ar ddau fater, i sefydlu:

- Cyfran cost ased a ystyrir i gynrychioli rhan sylweddol o'r ased, a

- Trothwy cost, islaw hyn ni fyddai clandriad ar wahân o ddibrisiant ar ran o ased yn cael effaith sylweddol ar swm y dibrisiant yn ei gyfanrwydd.

Mae'r Cyngor wedi gosod y ffigyrau yma fel 20% o gost gyfan yr ased a £2m yn y drefn honno. Fel nodir uchod ynglŷn â dibrisiant yn gyffredinol, gall dirywiad ffisegol o rannau unigol o ased, dros amser, arwain at batrymau gwario nad ydynt wedi eu hadlewyrchu'n llawn yn y lefelau dibrisiant a ddarparwyd yn flaenorol.

Tai Cyngor - Mae Stoc Dai'r Cyngor yn cael ei brisio drwy ddefnyddio methodoleg safonol, sydd yn rhannol angen defnyddio ffactor addasu, i ganiatáu am y gwahaniaethau rhwng cynnyrch a rhent ar dai cymdeithasol a'r sector breifat. Ar hyn o bryd, nid oes ffactor addasu wedi ei chyhoeddi ar gyfer Cymru, felly dewisodd y Cyngor ffactor addasu sydd wedi ei chyhoeddi ar gyfer yr ardaloedd mwyaf cymharol yn Lloegr, y ffactor a ddefnyddiwyd oedd 31%. (Petai ffactor penodol yn cael ei gyhoeddi, un ai ar gyfer Cymru yn ei gyfanrwydd neu ar sail ranbarthol, yna gweithredir ar hyn. Byddai pob 1% o unrhyw newid o ganlyniad i hyn yn cynyddu neu ostwng gwerth y stoc adroddwyd arno o tua £3.4m).

Darpariaethau - Mae'r Cyngor wedi darparu ar gyfer cyfres o ffactorau y mae ansicrwydd yn eu cylch a allai arwain at gostau mawr yn y blynyddoedd nesaf. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â chyflog cyfartal, costau ôl-ofal ar gyfer Safle Claddu Gwastraff Penhesgyn, taliadau terfynu cyflogaeth i staff sy'n gadael y Cyngor ac ymrwymiadau'n codi yn sgil cyfrifoldebau o ran yswiriant. Mae manylion llawn ar gael yn Nodyn 27. Byddai newid o 10% yng ngwerth rhagdybiedig setliadau ar gyfer hawliadau cyfreithiol yn cynyddu neu ostwng gwerth disgwyliedig yr ymrwymiad gan tua £0.4m.

Rhwymedigaeth Pensiynau - Mae sefyllfa'r Rhwymedigaeth Bensiwn a adlewyrchir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd gan yr actwari a benodwyd gan yr awdurdod gweinyddu. Mae gwybodaeth bellach ar gael yn Nodiadau 40 a 41 ar dudalen 65.

Amhariad Dyledion Drwg/Lwfans - Mae lefel benodol o amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y cyfrifon, wedi ei seilio ar bolisi penodol. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng lefel yr amhariad a ddefnyddiwyd a'r gwir sefyllfa ôl-ddyledion ei adlewyrchu ym mhatrwm gwariant y dyfodol. Mae'r ffigwr amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 24 ar dudalen 49.

NODYN 5 – EITEMAU SYLWEDDOL O INCWM A GWARIANT

Nid oes unrhyw eitemau o incwm neu wariant perthnasol nad ydynt wedi eu datgelu mewn rhan arall o'r cyfrifon hyn.

NODYN 6 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Awdurdodwyd y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan y Swyddog Adran 151 ar 26 Medi 2013.

Ni adlewyrchir digwyddiadau ar ôl y dyddiad hwn yn y datganiadau neu nodiadau ariannol.

Pan fo digwyddiadau cyn y dyddiad hwn yn rhoi gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2013, mae'r ffigyrau yn y datganiadau a nodiadau ariannol wedi ei haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith y wybodaeth hon.

NODYN 7 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN REOLIAD

2012/13	Cronfeydd wrth Gefn Deffiniad Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Anghynwysedig	Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio
	£000	£000	£000	£000	£000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am ddibrisiant a dileu asedau nad ydynt yn gyfredol	7,626	5,324	0	0	(12,950)
Ailbrisiant colledion / (enillion) ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,031	0	0	0	(1,031)
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad	91	0	0	0	(91)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(8,780)	(2,600)	0	262	11,118
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	2,197	0	0	0	(2,197)
Swm a gludir o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	2,972	8,184	0	0	(11,156)
Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Isafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Ariannu Cyfalaf	(3,523)	(782)	0	0	4,305
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	(1,209)	(2,000)	0	0	3,209
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:					
Elw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol	(929)	(119)	1,048	0	0
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	0	0	(959)	0	959
Derbyniadau Cyfalaf Arall	(14)	0	14	0	0
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a osodwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	0	0	(89)	0	89
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:					
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	104	31	0	0	(135)
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:					
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 41)	6,072	0	0	0	(6,072)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,402)	0	0	0	8,402
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol					
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	(596)	(11)	0	0	607
Cyfanswm Addasiadau	**(3,360)**	**8,027**	**14**	**262**	**(4,943)**

2011/12 (Cymharol)	Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy Balans Cronfa'r Cyngor £000	 Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio £000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:				
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant a dileu asedau nad ydynt yn gyfredol	7,819	2,760	0	(10,579)
Ailbrisiant colledion / (enillion) ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,376	0	0	(1,376)
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad	(395)	0	0	395
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(7,359)	(2,623)	0	9,982
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	3,811	0	0	(3,811)
Swm a gludir o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	1,512	8,720	0	(10,232)
Gosod eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Isafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Ariannu Cyfalaf	(3,272)	(603)	0	3,875
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	(445)	(3,200)	0	3,645
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:				
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	(944)	944
Elw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol	(855)	(139)	994	0
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddu gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	5	(5)	0
Derbyniadau Cyfalaf Arall	(53)	(19)	72	0
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a osodwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	0	0	(117)	117
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	107	28	0	(135)
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 41)	6,544	115	0	(6,659)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,256)	(115)	0	8,371
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Tâl – Ôl-gyflog anghyfartal:				
Y gwahaniaeth rhwng y symiau a godir ar gyfer hawliadau Tâl Cyfartal i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, â'r gost o setliadau sy'n bosib codi amdano yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	1,935	0	0	(1,935)
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol				
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	347	20	0	(367)
Cyfanswm Addasiadau	**2,816**	**4,949**	**0**	**(7,765)**

NODYN 8 – CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODWYD

	Balans ar 01/04/11 £000	Trosglwyddiadau Mewn 2011/12 £000	Trosglwydd-iadau Allan 2011/12 £000	Balans ar 31/03/12 £000	Trosglwydd-iadau Mewn 2012/13 £000	Trosglwydd-iadau Allan 2012/13 £000	Balans ar 31/03/13 £000
Gwariant Cyfalaf	988	478	(466)	1,000	1,209	(1,209)	1,000
Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn	886	0	0	886	0	(886)	0
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau	1,918	1,115	(1,526)	1,507	1,540	(1,156)	1,891
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig	1,333	827	(379)	1,781	4,037	(754)	5,064
Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi	1,222	776	(32)	1,966	701	0	2,667
Ailgylchu	1,161	312	0	1,473	302	(986)	789
Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad	1,170	196	(312)	1,054	412	(26)	1,440
Cronfa Wrth Gefn Cyweiriadau Sylweddol (CRT)	0	0	0	0	860	0	860
Cronfa Yswiriant	2,145	417	(33)	2,529	0	(178)	2,351
Eraill	822	110	(246)	686	0	(121)	565
Cyfanswm	**11,645**	**4,231**	**(2,994)**	**12,882**	**9,061**	**(5,316)**	**16,627**

Pwrpas Cronfeydd Refeniw wrth Gefn a Glustnodwyd

Gwariant Cyfalaf – i ariannu gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod. Crëwyd hwn i sicrhau bod gwariant cyfalaf ymrwymedig, yn cynnwys gwariant sydd wedi llithro o flynyddoedd blaenorol, yn cael ei gyllido'n llawn.

Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn - Crëwyd y gronfa wrth gefn hon o asedau arian parod net, llai costau dirwyn i ben a chapio, Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf sydd yn y broses o'i ddirwyn i ben. Trosglwyddwyd yr arian wrth gefn yn y flwyddyn i'r darpariaethau i gwrdd ag ymrwymiadau'r dyfodol ynglŷn ag ôl-ofal y safle.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau - dan Reolau Gweithdrefnau Ariannol y Cyngor mae gôr- a thanwariant yn cael ei gario mlaen fel cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i'r lefel a osodir gan y Pwyllgor Gwaith.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig – cyllidebau a glustnodwyd o fewn meysydd gwasanaeth sy'n parhau heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn.

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi - O ganlyniad i'r cytundeb 'Statws Sengl', mae'n ofynnol ar yr Awdurdod, fel y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill, gyflwyno system gyflog a graddau newydd i ddod i rym o 1 Ebrill 2007. Mae'r graddau y bydd hyn yn cynnwys rhwymedigaeth i ôl-gyflog yn ansicr. Mae trafodaethau'n mynd yn eu blaenau ar strwythur cyflog a graddau diwygiedig. Gosodwyd swm o'r neilltu yn y Gronfa wrth Gefn Arfarnu Swyddi tuag at gost gyffredinol yr ymarfer, yn cynnwys costau gweinyddol, cost graddfeydd cyflog newydd, unrhyw ddiogelwch cyflog ac unrhyw ôl gyflog. Er na ellir amcangyfrif elfennau unigol gydag unrhyw radd o sicrwydd, barn yr Awdurdod yw bod y symiau a osodwyd o'r neilltu'n ddigonol.

Ailgylchu - arbedion costau tirlenwi a grëwyd trwy ddargyfeirio gwastraff i ailgylchu. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio tuag at fentrau ailgylchu.

Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad – symiau a glustnodwyd tuag ar fesurau gwella perfformiad o'r Grant Cytundeb Canlyniad.

Cronfa Wrth Gefn Cyweiriadau Sylweddol - Symiau wedi'i neilltuo o'r balans CRT i gyllido gwariant cyfalaf a'r tai cyngor.
Cronfa Yswiriant - Mae'r Cyngor yn rhedeg cyfrif yswiriant mewnol sy'n talu am golledion hunan yswiriedig ac sy'n derbyn 'premiymau' o gyfrifon gwasanaeth. Darperir ar gyfer y colledion y gwyddys amdanynt ar ddiwedd y flwyddyn. Y gronfa wrth gefn hon yw'r gwarged ar y cyfrif yswiriant mewnol ynghyd â llog ar falansau, a bwriedir iddi gynnwys hawliadau yr aethpwyd iddynt ond nad adroddwyd arnynt.

Eraill - Mae'r balans hwn yn cynnwys cyfuno balansau 7 o gronfeydd wrth gefn unigol, sydd, bob un ohonynt, yn dal balansau o lai na £0.5m, ac nad ydynt, fe ystyrir, yn symiau sylweddol.

NODYN 9 - BALANSAU YSGOLION

Mae'r balansau yma yn cael eu cadw wrth gefn ar gyfer defnydd bob ysgol er mwyn dilyn eu hamcanion addysgol.

	Balans 01 Ebrill 2011 £000	**Ychwanegiad / (Lleihad) am y flwyddyn £000**	**Balans 31 Mawrth 2012 £000**	**Ychwanegiad / (Lleihad) am 2012/13 £000**	**Balans 31 Mawrth 2013 £000**
Ysgolion Cynradd Cymunedol a Gwirfoddol	975	(309)	666	180	846
Ysgolion Uwchradd Cymunedol	1,013	(629)	384	(224)	160
Ysgol Arbennig Gymunedol	149	(59)	90	(62)	28
Ysgol Gynradd Sefydledig	109	3	112	38	150
	2,246	**(994)**	**1,252**	**(68)**	**1,184**

Ar 31 Mawrth 2013, roedd gan bob ysgol falansau mewn llaw heblaw am 8 ysgol gynradd (12 ar 31 Mawrth 2012) a 2 ysgol uwchradd (2 ar 31 Mawrth 2012) a oedd gyda diffyg o gyfanswm o £0.994m (£0.839m ar 31 Mawrth 2012). Gellir cael copïau o'r Datganiad Adran 52 y mae'n ofynnol i bob awdurdod ei baratoi ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol o dan Adran 52(2) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 gan yr Adran Gyllid.

NODYN 10 – CRONFA WRTH GEFN DERBYNIADAU CYFALAF

Dyma dderbyniadau arian parod o werthiant asedau Cyngor, nad ydynt eto wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf. O Ebrill 2004, mae'r holl dderbyniadau yn ddefnyddiadwy, er bod rhai derbyniadau CRT yn cael eu gosod o'r neilltu ar sail wirfoddol i ad-dalu dyledion, er mwyn cyd-fynd â'r cymhorthdal ar y CRT. Mae'r symiau a osodwyd o'r neilltu wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2012/13 £000	**2011/12 £000**
Balans 1 Ebrill	0	0
Derbyniadau Cyfalaf yn y Flwyddyn (net o leihad ar gyfer costau gweinyddu)	1,062	1,061
	1,062	**1,061**
Llai:		
Derbyniadau a roddwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	(89)	(117)
Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd i gyllido	(959)	(944)
Balans ar 31 Mawrth	**14**	**0**

NODYN 11 - CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Cyfrif Addasu Cyfalaf	172,400	179,315
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	140	275
Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	36,477	31,183
Cronfa Wrth Gefn Pensiwn	(80,034)	(63,746)
Cyfrif Tâl – Ôl-gyflog anghyfartal	(1,935)	(1,935)
Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	(1,066)	(1,673)
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	**125,982**	**143,419**

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo defnydd asedau nad ydynt yn gyfredol a chyllido caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chostau megis dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad yn cael eu codi ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant a phostio symiau o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i gost hanesyddol).

Credydir y Cyfrif gyda symiau a osodir o'r neilltu gan yr Awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronnus ar Eiddo Buddsoddiad. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiant cronnus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 7 ar dudalen 35 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a bostiwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheini a oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

	2012/13		2011/12	
	£000	£000	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill		**179,315**		**185,174**
Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	(12,950)		(10,579)	
Colledion Ailbrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(1,031)		(1,376)	
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	(2,197)		(3,811)	
Symiau o asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëwyd ar waredu neu werthiant (yn cynnwys amhariad) fel rhan o'r enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(11,156)		(10,232)	
		(27,334)		**(25,998)**
Symiau addasiad a ddilëwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn		830		1,181
Swm net a ddilëwyd o gost asedau nad ydynt yn gyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn		**(26,504)**		**(24,817)**
Ariannu cyfalaf a gymhwyswyd yn y flwyddyn:				
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	959		944	
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a osodwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	89		117	
Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi ei gymhwyso i gyllido cyfalaf	11,118		9,982	
Darpariaeth statudol ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	4,305		3,875	
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	3,209		3,645	
		19,680		**18,563**
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(91)		395
Balans ar 31 Mawrth		**172,400**		**179,315**

Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo'r incwm a threuliau sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac i gynnal colledion neu gael budd o enillion fesul darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn defnyddio'r Cyfrif i reoli'r premiymau a delir wrth adbrynu benthyciadau yn gynnar. Mae'r premiymau'n cael eu debydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan eir i gostau â nhw, ond maent yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Dros amser, caiff y gost hon ei phostio'n ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r trefniadau statudol ar gyfer gwasgaru baich y Dreth Gyngor. Yn achos yr Awdurdod, y cyfnod hwn yw'r tymor heb ei dreulio a oedd ar ôl ar y benthyciadau pan gawsant eu hadbrynu. O ganlyniad, bydd y balans ar y Cyfrif ar 31 Mawrth 2013 yn cael ei godi ar Gronfa'r Cyngor dros y 6 mlynedd nesaf.

	2012/13 £000	2011/12 £000
Balans ar 1 Ebrill	**275**	**410**
Swm y mae costau cyllido a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i gostau cyllido sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(135)	(135)
Balans ar 31 Mawrth	**140**	**275**

Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar ac Asedau Anniriaethol.

Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn cael eu:

- hailbrisio i lawr neu yr amharir arnynt a'r enillion yn cael eu colli;
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant; neu
- gwaredu a gwireddu'r enillion.

Dim ond enillion ailbrisiant a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y Gronfa wrth Gefn, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn.

Mae enillion cronnus a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfuno i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2012/13 £000	2011/12 £000
Balans ar 1 Ebrill	**31,184**	**30,557**
Ailbrisiant asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar y Gwarged/Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	6,123	1,808
Gwahaniaeth rhwng dibrisiant werth teg a dibrisiant gost hanesyddol	(830)	(1,151)
Balansau ailbrisio ar asedau wedi ei sgrapio neu ei waredu	0	(30)
Balans ar 31 Mawrth	**36,477**	**31,184**

Cronfa Wrth Gefn Pensiwn

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo am fuddiannau ôl gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol.

Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel buddiannau a enillwyd gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, diweddaru'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau a dychweliadau buddsoddi ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â chostau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir cael eu cyllido fel y bo'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu yn y diwedd yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae'r balans debyd ar y Gronfa Wrth Gefn Pensiwn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw.

Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd arian wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'n amser i ni dalu'r buddion.

	2012/13 £000	**2011/12 £000**
Balans ar 1 Ebrill	**(63,746)**	**(46,571)**
Enillion / (golledion) actiwaraidd ar asedau a rhwymedigaethau pensiynau	(18,618)	(18,887)
Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Gwarged neu (Diffyg) ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2,330	1,712
Balans ar 31 Mawrth	**(80,034)**	**(63,746)**

Cyfrif Talu Ôl-gyflog Anghyfartal

Mae'r Cyfrif Talu Ôl-gyflog Anghyfartal yn gwneud yn iawn am y gwahaniaeth rhwng y raddfa mae'r Awdurdod yn ei darparu am y costau posib yn sgil setliadau ôl-daliadau mewn perthynas ag achosion Tâl Cyfartal a'r gallu o dan ddarpariaeth statudol i ohirio'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol tan yr amser gall arian cael ei dalu allan i hawlwyr.

	2012/13 £000	**2011/12 £000**
Balans ar 1 Ebrill	**(1,935)**	**0**
Cynnydd yn y ddarpariaeth ar gyfer ôl-daliadau o ran achosion Tâl Cyfartal	0	(1,935)
Setliadau arian a dalwyd yn y flwyddyn	0	0
Balans ar 31 Mawrth	**(1,935)**	**(1,935)**

Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol

Mae'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans Cronfa'r Cyngor o gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn y flwyddyn e.e. hawliau gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

	2012/13 £000	2011/12 £000
Setliad neu ddiddymu'r croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	1,673	1,306
Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(1,066)	(1,673)
Y gwahaniaeth yn y swm a godir am daliadau swyddogion ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail groniadau o'r taliadau sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	**607**	**(367)**

NODYN 12 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2012/13 £000	2011/12 £000
Praeseptau Awdurdod Heddlu a Chynghorau Cymuned (Gweler Isod)	7,323	7,100
Colledion ar warediad asedau nad ydynt yn gyfredol (Yn cynnwys dad-gydnabyddiaeth)	10,109	9,243
Ardollau	3,391	3,389
Arall	(14)	(72)
Cyfanswm	**20,809**	**19,660**

Praeseptau

	2012/13 £000	2011/12 £000
Praesept a delir i'r Awdurdod Heddlu	6,406	6,232
Praesept a delir i'r Cynghorau Cymuned	917	868
Cyfanswm	**7,323**	**7,100**

NODYN 13 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

	2012/13 £000	2011/12 £000
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	5,316	5,413
Cost Llog Pensiynau ac Enillion a Ddisgwylir ar Asedau Pensiynau	1,669	180
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(284)	(437)
Incwm a gwariant yng nghyswllt Eiddo Buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg (Gweler Isod)	(91)	(764)
Cyfanswm	**6,610**	**4,392**

Incwm, Gwariant a Newidiadau mewn Gwerth Teg Eiddo Buddsoddiad

	2012/13 £000	2011/12 £000
Incwm/Gwariant o Eiddo Buddsoddiad:		
Incwm yn cynnwys incwm rhent	(698)	(728)
Gwariant	516	360
Incwm net o Eiddo Buddsoddiad	**(182)**	**(368)**
(Gwarged)/diffyg ar werthiant Eiddo Buddsoddiad:		
Elw o werthiant	(350)	(40)
Swm cario o Eiddo Buddsoddiad a werthwyd	350	39
(Gwarged) ar werthiant Eiddo Buddsoddiad:	**0**	**(1)**
Newidiadau mewn Gwerth Teg Eiddo Buddsoddiad	**91**	**(395)**
Cyfanswm	**(91)**	**(764)**

NODYN 14 - INCWM TRETH A GRANTIAU AMHENODOL

Incwm Treth a Grantiau Amhenodol

	2012/13 £000	2011/12 £000
Incwm y Dreth Gyngor	33,872	32,243
Ailddyrannu Trethi Annomestig	18,787	16,324
Grantiau'r Llywodraeth heb eu hamgáu	74,273	77,663
Grantiau Cyfalaf Cynwysiedig i gyllido Gwariant Cyfalaf	11,118	9,982
Grantiau Cyfalaf Anghynwysiedig, Troi Tai'n Gartrefi	262	0
Cyfanswm Incwm Treth a Grantiau Amhenodol	**138,312**	**136,212**

Grantiau Llywodraeth Ganol

	2012/13 £000	2011/12 £000
Grant Cynnal Refeniw	73,544	77,112
Arall	729	551
Cyfanswm	**74,273**	**77,663**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Blwyddyn bresennol

	Eiddo, Offer a Chyfarpar							
	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau £000	Asedau Isadeiledd £000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £000	Asedau Cymunedol £000	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael ei adeiladu £000	Asedau Gwarged £000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £000
Cost neu Brisiant								
Ar 1 Ebrill 2012	**98,557**	**157,994**	**54,186**	**7,067**	**9**	**2,660**	**2,030**	**322,503**
Ychwanegiadau (Nodyn 20)	8,751	3,661	4,969	775	0	4,860	0	**23,016**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	0	4,033	0	0	0	0	127	**4,160**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(1,224)	0	0	0	0	0	**(1,224)**
Dadgydnabod - Gwarediadau	(63)	(92)	0	(8)	0	0	0	**(163)**
Dadgydnabod – Arall	(8,751)	(2,779)	0	0	0	0	0	**(11,530)**
Ailddosbarthu a Throsglwyddiadau	0	(218)	2,958	0	0	(2,958)	218	**0**
Ailddosbarthu i Delir i'w Gwerthu	0	0	0	0	0	0	(16)	**(16)**
Balans ar 31 Mawrth 2013	**98,494**	**161,375**	**62,113**	**7,834**	**9**	**4,562**	**2,359**	**336,746**
Dibrisiant ac Amhariad								
Ar 1 Ebrill 2012	**4,373**	**6,435**	**8,582**	**3,578**	**0**	**0**	**91**	**23,059**
Tâl Dibrisiant	2,660	4,751	2,166	701	0	0	60	**10,338**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	0	(1,608)	0	0	0	0	(26)	**(1,634)**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(200)	0	0	0	0	(1)	**(201)**
Colledion / gwrthdroadau amhariad i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaeth	2,534	0	0	0	0	0	0	**2,534**
Dadgydnabod – Gwarediadau	(6)	(11)	0	(8)	0	0	0	**(25)**
Dadgydnabod – Arall	(624)	(238)	0	0	0	0	0	**(862)**
Ailddosbarthiadau a Throsglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Balans ar 31 Mawrth 2013	**8,937**	**9,129**	**10,748**	**4,271**	**0**	**0**	**124**	**33,209**
Gwerth Net yn y Llyfr								
Balans ar 31 Mawrth 2013	**89,557**	**152,246**	**51,365**	**3,563**	**9**	**4,562**	**2,235**	**303,537**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**94,184**	**151,559**	**45,604**	**3,489**	**9**	**2,660**	**1,939**	**299,444**

2011/12

	Eiddo, Offer a Chyfarpar							
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Asedau Isadeiledd	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael ei adeiladu	Asedau Gwarged	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiant								
Ar 1 Ebrill 2011	**98,623**	**156,639**	**52,326**	**6,509**	**9**	**1,825**	**1,855**	**317,786**
Ychwanegiadau (Nodyn 20)	9,237	3,764	1,855	558	24	2,079	2	**17,519**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	0	(20)	0	0	0	0	(8)	**(28)**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(2,299)	0	0	0	0	0	**(2,299)**
Dadgydnabod - Gwarediadau	(66)	(211)	0	0	0	0	0	**(277)**
Dadgydnabod – Arall	(9,237)	(754)	0	0	(24)	0	(3)	**(10,018)**
Ailddosbarthu a Throsglwyddiadau	0	875	5	0	0	(1,244)	364	**0**
Ailddosbarthu i Delir i'w Gwerthu	0	0	0	0	0	0	(180)	**(180)**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**98,557**	**157,994**	**54,186**	**7,067**	**9**	**2,660**	**2,030**	**322,503**
Dibrisiant ac Amhariad								
Ar 1 Ebrill 2011	**2,326**	**4,121**	**6,422**	**2,889**	**0**	**0**	**126**	**15,884**
Tâl Dibrisiant	2,630	4,970	2,160	689	0	0	50	**10,499**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	0	(1,718)	0	0	0	0	(53)	**(1,771)**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	(898)	0	0	0	0	(39)	**(937)**
Dadgydnabod – Gwarediadau	(3)	(5)	0	0	0	0	0	**(8)**
Dadgydnabod – Arall	(580)	(28)	0	0	0	0	0	**(608)**
Ailddosbarthiadau a Throsglwyddiadau	0	(7)	0	0	0	0	7	**0**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**4,373**	**6,435**	**8,582**	**3,578**	**0**	**0**	**91**	**23,059**
Gwerth net yn y llyfr								
Balans ar 31 Mawrth 2012	**94,184**	**151,559**	**45,604**	**3,489**	**9**	**2,660**	**1,939**	**299,444**
Balans ar 31 Mawrth 2011	**96,297**	**152,518**	**45,904**	**3,620**	**9**	**1,825**	**1,729**	**301,902**

Gweler manylion y fethodoleg dibrisiant ac ailbrisiant yn y Polisïau Cyfrifo (polisi 7 ar dudalen 18).

I bwrpas cyfrifo, mae asedau Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol ac Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol wrthi'n cael eu hadolygu ar hyn o bryd. Hyd nes gwyddys y canlyniad, mae'r sefyllfa ganlynol wedi cael eu mabwysiadu:

- Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol: mae'r tir wedi ei gynnwys ar y Fantolen ond nid yr adeiladau;
- Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol: nid yw'r tir na'r adeiladau wedi eu cynnwys ar y Fantolen;
- Yn ychwanegol, nid yw tir nac adeiladau Ysgol Sefydledig Caergeiliog yn gynwysiedig yn y fantolen, gan fod ymddiriedolwyr yr ysgol gyda chyfrifoldeb am yr asedau yma.

Ailbrisio

Mae gan y Cyngor £303.537m sydd wedi ei gydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar ei Fantolen ar 31 Mawrth 2013. Mae'r Cyngor bellach wedi mabwysiadu rhaglen dreigl 5 mlynedd ar gyfer prisio ei dir a'i eiddo. Mae'r rhaglen wedi cael ei llunio mewn modd sy'n golygu y bydd categorïau cyfan o asedau yn i bortffolio tir ac eiddo (e.e. ysgolion cynradd, mân-ddaliadau, meysydd parcio) yn cael eu hailbrisio mewn un flwyddyn. Caiff yr asedau eu prisio gan dîm prisio mewnol y Cyngor sy'n Aelodau o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Nid yw asedau nad ydynt yn eiddo wedi cael eu hailbrisio oherwydd ym marn y Cyngor, mae gwerth cario'r asedau yn adlewyrchiad o werth teg oherwydd eu hoes economaidd gweddol fyr a'u gwerth cymharol.

Fodd bynnag, cafodd holl asedau tir ac eiddo'r Cyngor eu prisio ar 31 Mawrth 2011, cyn mabwysiadu'r rhaglen dreigl 5 mlynedd.

NODYN 16 – YMRWYMIADAU CYFALAF SYLWEDDOL

Ar 31 Mawrth 2013, roedd y Cyngor wrthi'n gweithio ar ddau brosiect adeiladau mawr gan olygu ymrwymiad cyfalaf sylweddol ar gyfer blwyddyn ariannol 2013/14 fel a ganlyn (2011/12: £6.1m):

Contract	**Ymrwymiad £000**
Ysgol Addysg Anghenion Arbennig Newydd – Ysgol y Bont	6,501
Rhaglen Gwella Mân-Ddaliadau	313
Cyfanswm	6,814

NODYN 17 – ASEDAU TREFTADAETH

2012/13

	Casgliadau Celf Oriel Ynys Môn £000	**Tir ac Adeiladau Treftadaeth £000**	**Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000**
Cost neu Brisiant			
Ar 1 Ebrill 2012	**1,454**	**1,644**	**3,098**
Ychwanegiadau	0	0	0
Ailbrisiant wedi ei yrru i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	330	0	330
Ailbrisiant wedi ei yrru i Cynnydd/Gostyngiad Ailbrisiant i Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaeth	(8)	0	(8)
Ar 31 Mawrth 2013	**1,776**	**1,644**	**3,420**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig			
Ar 1 Ebrill 2012	**0**	**58**	**58**
Dibrisiant	0	56	56
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	0	0	0
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	0	0	0
Ar 31 Mawrth 2013	**0**	**114**	**114**
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2013	**1,776**	**1,530**	**3,306**
Ar 31 Mawrth 2012	**1,454**	**1,586**	**3,040**

2011/12

	Casgliad Celf: Oriel Ynys Môn £000	**Tir ac Adeiladau Treftadaeth £000**	**Cyfanswm yr Asedau Treftadaeth £000**
Cost neu Brisiant			
Ar 1 Ebrill 2011	**1,454**	**1,643**	**3,097**
Ychwanegiadau	0	10	10
Ailbrisiant wedi ei yrru i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	0	6	6
Ailbrisiant wedi ei yrru i Cynnydd/Gostyngiad Ailbrisiant i Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaeth	0	(15)	(15)
Ar 31 Mawrth 2012	**1,454**	**1,644**	**3,098**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig	**0**	**59**	**59**
Ar 1 Ebrill 2011	0	58	58
Dibrisiant	0	(59)	(59)
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	0	0	0
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**0**	**58**	**58**
Ar 31 Mawrth 2012			
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2012	**1,454**	**1,586**	**3,040**
Ar 31 Mawrth 2011	**1,454**	**1,584**	**3,038**

Ailbrisio Asedau Treftadaeth

Nodwyd nifer o asedau tir ac adeiladau fel rhai a oedd yn cwrdd â'r diffiniad o Asedau Treftadaeth. Ar 31 Mawrth 2013 roedd pedwar ased o'r fath (dim newid ô 31 Mawrth 2012):

Carchar Biwmares
Llys Biwmares
Melin Llynnon
Bythynnod Peilot, Ynys Llanddwyn

Cafodd yr eiddo hwn eu hailbrisio gan ddefnyddio trefniadau ailbrisio safonol y Cyngor ar gyfer tir ac eiddo. Cawsant eu hailbrisio diwethaf ar 1 Ebrill 2011.

Cafwyd diweddariad o werth y Casgliadau Celf yn ystod y flwyddyn ac mae eu gwerthu wedi cael ei adlewyrchu yng Nghyfrifon 2012/13. Mae'r prisiad diweddaraf yn seiliedig ar asesiad o sampl gynrychioliadol o'r casgliadau. Bonhams o Lundain, sef cwmni rhyngwladol o arwerthwyr a phriswyr celf fu'n prisio'r eiddo.

Crynodebpump mlynedd o'r Trafodion

Ni chafwyd unrhyw drafodion mewn perthynas ag asedau treftadaeth yn ystod y flwyddyn gyfredol nac ychwaith yn ystod y pedwar cyfnod cyfrifo blaenorol y mae angen eu datgelu ac eithrio symiau sy'n ymwneud a thir ac adeiladau treftadaeth a nodwyd a'r ailbrisiad o'r casgliad celf yn 2012/13. Dangosir yr eitemau hyn yn y tabl sydd uwchben y nodyn hwn.

NODYN 18 –EIDDO BUDDSODDIAD

Incwm/Gwariant o Eiddo Buddsoddiad:	**2012/13 £,000**	**2011/12 £,000**
Incwm rhent o Eiddo Buddsoddiad	(698)	(728)
Costau gweithredu uniongyrchol yn deillio o Eiddo Buddsoddiad	516	360
'(Enilliad) Net a gynhwyswyd yn Incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES)'	**(182)**	**(368)**

	2012/13 £,000	**2011/12 £,000**
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	8,379	7,874
Ychwanegiadau:		
- Gwariant dilynol	53	149
Gwarediadau	(350)	(39)
Enillion net o addasiadau gwerth teg	(91)	395
Trosglwyddiadau:		
-(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**7,991**	**8,379**

Nid oes unrhyw eiddo buddsoddiad yn cael ei ddal dan Brydles Weithredol neu Ariannol. Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth cynhenid yn ei eiddo buddsoddiad neu ar hawl y Cyngor i daliad o incwm ac elw gwarediad. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau cytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddiad neu i wneud atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella.

NODYN 19 – ASEDAU ANNIRIAETHOL

Mae'r Awdurdod yn cyfrifo am ei feddalwedd fel Asedau Anniriaethol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan anhepgor o system TG neilltuol ac yn cael ei chyfrifo fel rhan o eitem caledwedd yn yr Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Mae'r swm cario o asedau anniriaethol yn cael eu hamorteiddio ar sail llinell syth. Codwyd yr amorteiddiad o £0.02m a godwyd ar refeniw yn 2012/13 i ganolfan gost Gweinyddu TG ac yna'n cael ei amsugno fel gorbenion ar draws yr holl benawdau gwasanaeth yn y Gwariant Net Gwasanaethau.

Rhoddir oes ddefnyddiol gyfyngedig i feddalwedd, wedi ei seilio ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod yn ddefnyddiol i'r Awdurdod. Mae'r oes ddefnyddiol a briodolir i'r switiau meddalwedd mawr a ddefnyddir gan yr Awdurdod yn bum mlynedd.

Mae'r Symudiad mewn Asedau Anniriaethol am y Flwyddyn fel a Ganlyn:

	2012/13 Meddalwedd £000	**2011/12 Meddalwedd £000**
Balans ar ddechrau'r flwyddyn:		
Symiau gros cario	708	689
Amorteiddiad cronnus	(634)	(612)
Swm net a chario ar ddechrau'r flwyddyn	**74**	**77**
Ychwanegiadau	160	19
Amorteiddiad am y flwyddyn ariannol	(21)	(22)
Swm net a chario ar ddiwedd y flwyddyn	**213**	**74**
Yn cynnwys:		
Symiau gros a gludir	868	708
Amorteiddiad cronnus	(655)	(634)
Swm net a chario ar ddiwedd y flwyddyn	**213**	**74**

NODYN 20 - GWARIANT CYFALAF A CHYLLIDO

Gweler y cyfanswm o wariant cyfalaf yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w gyllido. Pan fo gwariant cyfalaf i'w gyllido mewn blynyddoedd i ddod trwy daliadau i'r refeniw fel bo asedau'n cael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR), mesur o'r gwariant cyfalaf yr eir iddo'n hanesyddol sydd eto i'w gyllido.

Mae'r symudiad net yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf yn dangos y newid yn yr angen gwaelodol i'r Cyngor fenthyca yn ystod y flwyddyn i ariannu buddsoddiad cyfalaf nad yw wedi ei ariannu'n syth o adnoddau fel grantiau, derbyniadau cyfalaf ac ariannu uniongyrchol o refeniw.

	2012/13 £000	2011/12 £000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	**100,660**	**97,716**
Cyfalaf a fuddsoddwyd yn y Flwyddyn		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	23,016	17,519
Eiddo Buddsoddiad	53	149
Asedau Anniriaethol	160	19
Eraill	2	121
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	2,197	3,811
	25,428	**21,619**
Ffynhonnell Cyllid		
Derbyniadau Cyfalaf a Chronfeydd wrth Gefn	(959)	(944)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(11,118)	(10,092)
Darpariaethau Refeniw	(3,209)	(3,646)
Isafswm Darpariaeth Refeniw a Gosod o’r Neilltu	(4,394)	(3,993)
	(19,680)	**(18,675)**
Cynnydd Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**5,748**	**2,944**
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	**106,408**	**100,660**
Esboniad o symudiad yn y Flwyddyn		
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca a gefnogir gan gymorth Llywodraeth	**2,937**	**3,579**
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca na chefnogir gan gymorth Llywodraeth	7,205	**3,358**
Isafswm Darpariaeth Refeniw a Gosod o’r Neilltu Gwirfoddol	(4,394)	**(3,993)**
Cynnydd Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**5,748**	**2,944**

NODYN 21 – ASEDAU A DDELIR I’W GWERTHU

	Cyfredol 31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000	Ddim yn gyfredol 31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Balans sy’n sefyll ar ddechrau’r flwyddyn	180	514	0	0
Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:				
Trosglwyddo o Eiddo, Cyfarpar ac Offer yn ystod y flwyddyn	16	180	0	0
Cost asedau wedi eu gwerthu	0	(514)	0	0
Balans sy’n sefyll ar ddiwedd y flwyddyn	**196**	**180**	**0**	**0**

NODYN 22 – PRYDLESAU

Prydlesau Gweithredol

Mae’r Cyngor wedi prydlesu 71 eiddo ar 31 Mawrth 2013 ar gyfer ei weithgaredd digartrefedd (127 eiddo ar 31 Mawrth 2012) ac mae cyfanswm rhenti’r prydlesau am y flwyddyn yn £0.382m (£0.739m yn 2011/12). Mae gan yr eiddo yma gymalau toriad 12 mis. Roedd hyn oherwydd polisi bwriadol i ddychwelyd eiddo gwag wedi eu prydlesu yn ôl i’w perchenogion yn hytrach na thalu rhent ar eiddo gwag. Dychwelwyd y rhan fwyaf yn ystod y chwarter diwethaf o’r flwyddyn.

Mae’r Cyngor hefyd yn dal rhai peiriannau ac offer dan brydlesau gweithredol neu dan gytundebau rhent a £0.25m yw’r gost i refeniw am yr eitemau hyn yn 2012/13 (2011/12 £0.1m).

NODYN 23 – RHESTRAU STOC

Wrth wneud ei waith, mae'r Cyngor yn dal cronfeydd stoc wrth gefn ynghyd â symiau o waith heb ei gwblhau (gwaith yn mynd yn ei flaen). Gellir isrannu'r ffigwr a ddangosir yn y Fantolen ymhellach fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Gwaith yn mynd yn ei flaen	108	153
Storfa Ganolog – Cyflenwadau Adeiladu	129	155
Gofal Môn – Cyflenwadau Gwasanaethau Cymdeithasol	125	91
Arall – Deunydd Ysgrifennu a nwyddau treuliadwy eraill, tanwydd a nwyddau a ddelir ar gyfer eu hailwerthu	183	276
Cyfanswm	**545**	**675**

NODYN 24 - DYLEDWYR

	Dyledwyr tymor hir 31 Mawrth 2013 £000	Dyledwyr tymor hir 31 Mawrth 2012 £000	Dyledwyr tymor byr 31 Mawrth 2013 £000	Dyledwyr tymor byr 31 Mawrth 2012 £000
Adrannau Llywodraeth	0	0	10,070	9,005
TCA a'r Dreth Gyngor	0	0	4,942	3,894
Awdurdodau Lleol Eraill	0	0	980	1,030
Rhenti Tai (cynnwys Prydlesu Sector Breifat -PSL)	0	0	400	415
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	0	0	22	283
Benthyciadau car gweithwyr	242	249	184	177
Gwasanaeth Iechyd	0	0	1,541	1,424
TAW	0	0	1,945	1,242
Blaendaliadau	0	0	743	644
Dyledwyr masnach	97	97	450	508
Arall	94	104	4,521	3,741
Cyfanswm	**433**	**450**	**25,798**	**22,363**

Mae'r ffigwr dyledwyr uchod yn net o ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg o £4.403m (2011-12 £3.982m) y gellir eu dadansoddi fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000	Symudiad yn y Flwyddyn £000
Y Dreth Gyngor	1,128	1,032	96
TCA	622	489	133
Rhenti	458	420	38
Dyledwyr Masnachol	2,195	2,041	158
Cyfanswm	**4,403**	**3,982**	**421**

NODYN 25 - ARIAN PAROD A CHYWERTHOEDD ARIAN

Gellir cysoni arian parod a chyfwerthoedd arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol fel y dangosir yn y datganiad llif arian i'r eitemau cysylltiedig yn y Fantolen fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Balansau arian a banc	5,834	12,070
Gorddrafft banc	(3,530)	(906)
Cyfanswm	**2,304**	**11,164**

Noder, gweler y gorddrafftiau banc ar wahân i arian parod a chyfwerthoedd arian ble nad ydynt yn rhan anhepgor o reolaeth arian parod Cyngor.

NODYN 26 – CREDYDWYR

Credydwyr Tymor Byr

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Adrannau Llywodraeth	4,542	7,473
Awdurdodau eraill	1,263	1,107
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	589	0
Cyrff tu allan i lywodraeth ganolog	150	80
Balansau Ymddiriedolaethau	1,074	1,244
CRT	0	326
Tâl sy'n ddyledus i weithwyr	327	432
Absenoldebau Cronnus	1,066	1,673
Derbyniadau ymlaen llaw	592	701
Credydwyr masnach	6,163	3,443
Eraill	2,457	2,377
Cyfanswm Credydwyr Tymor Byr	**18,223**	**18,856**

Credydwyr Tymor Hir

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Credydwyr eraill sy'n dod yn ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn		
Arall	0	4
Cyfanswm Credydwyr Tymor Hir	**0**	**4**

NODYN 27 – DARPARIAETHAU

2012/13

	Balans ar 1 Ebrill 2012 £000	Cynnydd mewn Darpariaethau yn ystod y flwyddyn £000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £000	Balans ar 1 Ebrill 2013 £000
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	253	539	(336)	456
Safle Gwastraff Penhesgyn	1,894	775	(0)	2,669
Buddiannau Terfynu	326	116	(195)	247
Cynllun Trefniadau MMI	0	40	(0)	40
Arall	3,965	221	(0)	4,186
	6,438	**1,691**	**(531)**	**7,598**
Darpariaethau Presennol	4,296	83	(195)	4,184
Darpariaethau Tymor hir	2,142	1,608	(336)	3,414
	6,438	**1,691**	**(531)**	**7,598**

2011/12

	Balans ar 1 Ebrill 2011 £000	Cynnydd mewn Darpariaethau yn ystod y flwyddyn £000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £000	Balans ar 1 Ebrill 2012 £000
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	409	29	(185)	253
Safle Gwastraff Penhesgyn	1,977	0	(83)	1,894
Buddiannau Terfynu	978	326	(978)	326
Arall	2,118	1,935	(88)	3,965
	5,482	**2,290**	**(1,334)**	**6,438**
Darpariaethau Presennol	1,072	4,290	(1,066)	4,296
Darpariaethau Tymor hir	4,410	(2,000)	(268)	2,142
	5,482	**2,290**	**(1,334)**	**6,438**

Pwrpas y Prif Ddarpariaethau

Darpariaeth Hawliadau Yswiriant

Mae didyniadau ym mholisïau yswiriant allanol y Cyngor sy’n golygu bod y Cyngor ei hun yn talu rhan gyntaf unrhyw golled neu hawliad dan y polisïau hyn ac yn cael ei ddiogelu trwy ddull cyfyngiad-colled. Nid oes yswiriant allanol ar gyfer eiddo cyffredinol ac addysg y Cyngor i’r peryglon canlynol: dŵr sydd yn dianc o danc neu beipen, llifogydd, trawiad, lladrad, difrod damweiniol, ymsuddiad, ymchwyddiad tir, tirlithriad. Ar wahân i ladrad a difrod damweiniol, mae colledion o ganlyniad i’r peryglon hyn fel arfer yn cael eu cyllido o’r gronfa yswiriant wrth gefn. Y balans ar y ddarpariaeth yswiriant yw’r rhwymedigaeth debygol ar gyfer yr elfen wedi ei hyswirio’n fewnol o’r hawliadau sy’n hysbys ond nad ydynt wedi eu setlo ar ddiwedd y flwyddyn.

Safle Gwastraff Penhesgyn

Darpariaeth ar gyfer ôl-ofal ar y rhannau o’r safle yr arferid ei ddefnyddio ar gyfer tirlenwi. Nid oes amserlen benodol ar gyfer cwblhau’r gwaith hwn.

Buddiannau Terfynu

Mae'r ddarpariaeth yn un i gwrdd â rhwymedigaethau y gwyddys amdanynt i'r dyfodol sy'n deillio o leihad yn nifer y staff ar ôl ailstrwythuro adrannau'r Cyngor. Mae buddiannau'n cael eu talu ar hyn o bryd naill ai yn ystod y flwyddyn y cytunwyd i derfynu'r swydd neu fesul rhan-daliadau i Gronfa Bensiwn Gwynedd. Disgwylir y bydd yr holl fuddiannau'n cael eu talu'n llawn yn ystod y pedair blynedd nesaf.

Municipal Mutual Insurance (MMI)

Yn Ionawr 1994, sefydlodd yswirwyr yr awdurdodau a ragflaenodd y Cyngor, Municipal Mutual Insurance (MMI), gynllun trefnu gyda'i gredydwyr. Sefydlwyd y Cynllun i gynhyrchu adnoddau i'r cwmni i ganiatau iddo roi gorau i fasnachu rhag ofn na fyddai'r cwmni yn gallu cyflawni 'solvent run off'. Hysbyswyd y Cyngor ar 13 Tachwedd 2012 nad oedd y cynllun trefnu a sbardunwyd fel 'solvent run off' yn ddisgwyliedig bellach. Amcangyfrifir bod y rhwymedigaethau cyfredol yn 15% o'r hawliadau a dalwyd ar ran y Cyngor ers Ionawr 1994, sy'n cyfateb i £0.17m. Derbyniwyd gyngor drwy archwilwyr allanol y Cyngor y dylid trin y rhan o'r rhwymedigaeth roedd yn ymwneud a'r hawliadau sydd wedi eu setlo, o fewn y cyfrifon fel credydwr gyda'r balans yn cael ei gynnwys o fewn y darpariaethau. Mae'r Cyngor, felly yn gwneud darpariaeth o £0.04m ar gyfer y rhwymedigaeth yma, gyda'r balans o £0.13m yn cael ei adnabod fel credydwr. Fydd y darpariaeth yn cael ei gwrdd y lle cyntaf o'r gronfa yswiriant. Disgwylir y bydd yr ymrwymiadau sydd heb ei setlo'n cael ei dalu yn ystod blwyddyn ariannol 2013/14.

Arall - Mae'r ddarpariaeth hon wedi cael ei ddarparu ar gyfer nifer o hawliadau cyfreithiol a wnaed yn erbyn y Cyngor, sydd ar y gweill ar hyn o bryd.

NODYN 28 – DADANSODDIAD O ADDASIADAU I WARGED/DIFFYG AR DDARPARU GWASANAETHAU

	2012/13 £000	2011/12 £000
Addasiad i Warged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ar symudiadau nad ydynt yn arian parod		
Dibrisiant	12,928	10,557
Dibrisiant wedi ei ysgrifennau allan i'r gwarged neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau		
Amhariad ac ailbrisiadau i lawr (a dadgydnabodaethau nad ydynt yn werthiant)	1,031	1,376
Amorteiddiadau	21	22
(Cynnydd)/ (Gostyngiad) mewn Stoc	130	(176)
(Cynnydd) mewn Dyledwyr	(3,839)	(3,240)
Cynnydd yn y ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg	421	407
Cynnydd / (Gostyngiad) mewn Credydwyr	(710)	(3,864)
Cynnydd mewn Llog Credydwyr	0	156
Trafodion yn y CIES mewn perthynas â buddiannau ymddeol	(2,331)	(1,712)
Swm cario o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	11,156	10,232
Cyfraniadau i Gronfeydd wrth Gefn Arall / Darpariaethau	1,160	956
Symudiad mewn gwerth o Eiddo Buddsoddiad, Amhariad ac ailbrisiadau i lawr (a dadgydnabodaethau nad ydynt yn werthiant)	91	(395)
	20,058	**14,319**
Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu ddiffyg Net ar Ddarparu Gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi ac ariannu		
Elw o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau Anniriaethol	(1,048)	(994)
Grantiau Cyfalaf a gynhwysir mewn "Trethi ac incwm grant amhenodol"	(11,118)	(9,982)
Cyfanswm	**(12,166)**	**(10,976)**

NODYN 29 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU BUDDSODDI

	2012/13 £000	2011/12 £000
Pryniant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Asedau Treftadaeth, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau Anniriaethol	(23,229)	(17,697)
(Pryniant) / Gwerthiant buddsoddiadau tymor byr (nad ystyrir yn Gyfwerthoedd Arian)	(5,042)	20,068
Elw o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau Anniriaethol	1,048	994
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	11,118	9,982
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	**(16,105)**	**13,347**

NODYN 30 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU ARIANNU

	2012/13 £000	2011/12 £000
Derbyniadau Arian Parod o Fenthyca Tymor Byr a Hir	0	5,000
Ad-daliad Benthyca Tymor Byr a Hir	(6)	(11,506)
Llif arian net o weithgareddau ariannu	**(6)**	**(6,506)**

NODYN 31 – SYMIAU YR ADRODDWYD ARNYNT AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU

Y dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl gwasanaeth ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r un y manylir arno yn y *Côd Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth*. Fodd bynnag, cymerir penderfyniadau am ddyrannu adnoddau gan y Cyngor ar sail adroddiadau cyllideb a ddadansoddir ar draws adrannau. Paratoir yr adroddiadau hyn ar sail wahanol i'r polisïau cyfrifo a ddefnyddir mewn datganiadau ariannol. Yn enwedig:

- ni chodir taliadau yng nghyswllt gwariant cyfalaf (tra bo colledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad uwchben y balans ar y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn ac amorteiddiadau yn cael eu codi ar wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr);
- mae cost buddiannau ymddeoliad wedi ei seilio ar lif arian (taliadau cyfraniadau pensiwn y cyflogwr) yn hytrach nag ar gostau gwasanaeth presennol o fuddiannau a gronnwyd yn y flwyddyn;
- mae gwariant ar rai gwasanaethau cefnogol yn cael eu cyllidebu yn ganolog a ddim yn cael eu codi ar Adrannau.

Dengys y cysoniad hwn sut mae ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant adrannol yn cysylltu â'r symiau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ac mae'n dangos sut mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant adrannol yn cysylltu â dadansoddiad goddrychol o'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Symiau yr Adroddwyd Arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau 2011/12

2012-13 Dadansoddiad Fesul Cyfadran

	Addysg a Dysgu Gydol Oes £000	Gwasanaethau Cymunedol £000	Datblygiad Cynaliadwy £000	Dirprwy Brif Weithredwr £000	Craidd Corfforaethol a Democrataidd £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Arall	12,014	16,204	10,169	1,023	1,581	17,696	**58,687**
Grantiau Llywodraeth	10,618	6,271	6,616	24,515	0	410	**48,430**
Cyfanswm Incwm	**22,632**	**22,475**	**16,785**	**25,538**	**1,581**	**18,106**	**107,117**
Treuliau Gweithwyr	46,032	13,200	11,174	6,597	940	1,336	**79,279**
Gwariant Gwasanaeth Arall	14,728	40,238	25,166	26,879	5,337	12,845	**125,193**
Gwariant ar Wasanaethau Cefnogol	2,469	44	879	0	0	1,373	**4,765**
Cyfanswm Gwariant	**63,229**	**53,482**	**37,219**	**33,476**	**6,277**	**15,554**	**209,237**
Gwariant Net	**40,597**	**31,007**	**20,434**	**7,938**	**4,696**	**(2,552)**	**102,120**

2011-12 Dadansoddiad Fesul Cyfadran

	Addysg a Dysgu Gydol Oes £000	Gwasanaethau Cymunedol £000	Datblygiad Cynaliadwy £000	Dirprwy Brif Weithredwr £000	Craidd Corfforaethol a Democrataidd £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Arall	8,362	21,196	8,677	446	2,020	17,218	57,919
Grantiau Llywodraeth	8,268	5,728	6,100	23,687	87	410	44,280
Cyfanswm Incwm	**16,630**	**26,924**	**14,777**	**24,133**	**2,107**	**17,628**	**102,199**
Treuliau Gweithwyr	43,175	19,374	11,037	6,238	527	32	80,383
Gwariant Gwasanaeth Arall	14,389	39,370	25,259	25,953	6,237	15,646	126,854
Gwariant ar Wasanaethau Cefnogol	757	742	277	23	0	1,121	2,920
Cyfanswm Gwariant	**58,321**	**59,486**	**36,573**	**32,214**	**6,764**	**16,799**	**210,157**
Gwariant Net	**41,691**	**32,562**	**21,796**	**8,081**	**4,657**	**(829)**	**107,958**

Cysoni'r Dadansoddiad o'r Cyfadrannau gyda'r Symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant

Mae'r cysoniad hwn yn dangos sut y mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y cyfadrannau yn cymharu gyda'r symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant

	2012/13 £000	2011/12 £000
Gwariant Net yn y dadansoddiad o'r Cyfadrannau	102,120	107,958
Gwariant net gwasanaethau a gwasanaethau cefnogol nad ydynt wedi eu cynnwys yn y dadansoddiad	19,141	12,679
Y symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant nas adroddwyd i'r rheolwyr yn y Dadansoddiad	1,813	0
Symiau sydd wedi eu cynnwys yn y Dadansoddiad nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	(11,540)	0
Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	**111,534**	**120,637**

Cysoni Dadansoddiad y Cyfadrannau gyda'r Diffyg mewn perthynas â darparu Gwasanaethau yn y Cyfrif Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant

Mae'r cysoniad hwn yn dangos sut y mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y cyfadrannau yn cymharu gyda dadansoddiad goddrychol o'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

2012/13

	Dadansoddiad y Gyfadran £000	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogol nad ydynt yn y Dadansoddiad £000	Symiau nas adroddwyd i'r rheolwyr ar gyfer penderfyniad £000	Symiau heb eu cynnwys yn y DCIG £000	Cost Gwasanaethau £000	Symiau Corfforaethol £000	Cyfanswm £000
Ffioedd, prisiau ac incwm arall i'r gwasanaeth	58,687	0	(698)	0	57,989	698	**58,687**
Gwarged neu ddiffyg ar gysylltiadau a mentrau ar y cyd	0	0	0	0	0	0	**0**
Llog ac incwm buddsoddi	0	0	0	0	0	358	**358**
Incwm o'r dreth gyngor	0	0	0	0	0	33,872	**33,872**
Grantiau a chyfraniadau gan y llywodraeth	48,430	0	(98)	0	48,332	104,440	**152,772**
Cyfanswm Incwm	**107,117**	**0**	**(796)**	**0**	**106,321**	**139,368**	**245,689**
Costau Gweithwyr	79,279	(397)	(2,100)	(1,669)	75,113	1,669	**76,782**
Costau gwasanaeth eraill	125,193	6,883	92	(9,721)	122,447	515	**122,962**
Ad-daliadau gwasanaethau cefnogol	4,765	(108)	0	0	4,657	0	**4,657**
Dadbrisio, amorteiddio ac amhariad	0	12,763	3,006	(150)	15,619	90	**15,709**
Taliadau Llog	0	0	19	0	19	5,392	**5,411**
Praeseptau ac Ardollau	0	0	0	0	0	10,713	**10,713**
Taliadau i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Tai	0	0	0	0	0	0	**0**
Enillion neu Golledion ar gael gwared ar Asedau Sefydlog	0		0	0	0	10,096	**10,096**
Cyfanswm Gwariant	**209,237**	**19,141**	**1,017**	**(11,540)**	**217,855**	**28,475**	**246,330**
Gwarged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	**102,120**	**19,141**	**1,813**	**(11,540)**	**111,534**	**(110,893)**	**641**

2011/12

	Dadansoddiad y Gyfadran	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogol nad ydynt yn y Dadansoddiad	Symiau nas adroddwyd i'r rheolwyr ar gyfer penderfyniad	Symiau heb eu cynnwys yn y DCIG	Ad-daliadau	Cost Gwasanaethau	Symiau Corfforaethol	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Ffioedd, prisiau ac incwm arall i'r gwasanaeth	57,919	0	0	0	0	57,919	728	**58,647**
Gwarged neu ddiffyg ar gysylltiadau a mentrau ar y cyd	0	0	0	0	0	0	0	
Llog ac incwm buddsoddi	0	0	0	0	0	0	473	**473**
Incwm o'r dreth gyngor	0	0	0	0	0	0	32,242	**32,242**
Grantiau a chyfraniadau gan y llywodraeth	44,280	0	0	0	0	44,280	103,970	**148,250**
Cyfanswm Incwm	**102,199**	**0**	**0**	**0**	**0**	**102,199**	**137,413**	**239,612**
Costau Gweithwyr	80,383	(1,566)	0	0	0	78,817	180	**78,997**
Costau gwasanaeth eraill	126,854	(1,501)	0	0	0	125,353	360	**125,713**
Ad-daliadau gwasanaethau cefnogol	2,920	0	0	0	(20)	2,900	0	**2,900**
Dadbrisio, amorteiddio ac amhariad	0	15,766	0	0	0	15,766	(543)	**15,223**
Taliadau Llog	0	0	0	0	0	0	5,595	**5,595**
Praeseptau ac Ardollau	0	0	0	0	0	0	10,489	**10,489**
Enillion neu Golledion ar gael gwared ar Asedau Sefydlog	0	0	0	0	0	0	9,172	**9,172**
Cyfanswm Gwariant	**210,157**	**12,699**	**0**	**0**	**(20)**	**222,836**	**25,253**	**248,089**
Gwarged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	**107,958**	**12,699**	**0**	**0**	**(20)**	**120,637**	**(112,160)**	**8,477**

NODYN 32 – GWEITHREDIADAU MASNACHU SYLWEDDOL

Gweithrediadau masnachu yw'r rheini y mae'r Cyngor yn eu cynnal mewn amgylchedd cystadleuol. Mae'r Cyngor yn cynnal un gweithgaredd masnachu sydd â throsiant sylweddol dros £0.5m, sef Gwasanaethau Gofal Môn.

Gwasanaethau Gofal Môn yw'r darparwr mewnol yn yr Adran Gwasanaethau Cymuned ac mae'n darparu Gofal Cartref, Gofal Preswyl a Dydd, Gweithdai Gwarchod, Tai Gwarchod a Phryd ar Glud.

Nod ariannol Gwasanaethau Gofal Môn yw sicrhau sefyllfa wastad o ran ei weithgareddau. Mae'n cael ei drin fel rhan o weithrediad y Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae trafodion y sefydliad am y ddwy flynedd diwethaf fel a ganlyn:

2012/13			2011/12		
Trosiant £000	Gwariant £000	Diffyg £000	Trosiant £000	Gwariant £000	Diffyg £000
(8,805)	10,100	1,295	(9,547)	10,797	1,250

NODYN 33 - LWFANSAU AELODAU

Talwyd cyfanswm o £0.668m (£0.619m yn 2011/12) o ran lwfansau i Aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2012/13 £000	2011/12 £000
Lwfansau sylfaenol a chyfrifoldeb arbennig	560	520
Lwfansau'r Cadeirydd a Dirprwy Gadeirydd	12	11
Costau pensiwn	45	45
Costau Yswiriant Cenedlaethol	34	31
Costau teithio	16	11
Amrywiol	1	1
Cyfanswm	**668**	**619**

NODYN 34 – CYDNABYDDIAETH ARIANNOL I SWYDDOGION

Yn y tabl canlynol, ceir manylion am y gydnabyddiaeth ariannol a roddwyd i uwch swyddogion a gyflogir yn barhaol ac y mae eu cyflogau blynyddol a buddiannau erail yn uwch na £0.06m y flwyddyn. Caiff uwch swyddogion sy'n cael rhagor na £0.150m y flwyddyn hefyd eu henwi'n unigol er mwyn cydymffurfio gyda gofynion statudol.

2012/13

	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £000	Lwfansau Costau £000	Iawndal am golli Swydd £000	Cyfraniad Pensiwm £000	Cyfanswm £000
Prif Weithredwr (Richard Parry Jones)	141	2	0	31	174
Dirpwy Brif Weithredwr – Penodwyd 02/07/12	85	0	0	19	104
Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes (pen. 02/07/2012)	74	1	0	16	91
Cyfarwyddwr (Datblygiad Cynaliadwy)	98	2	0	22	122
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) Penodwyd 07/01/2013	19	0	0	4	23
Cyfarwyddwr (Cymuned) Penodwyd 28/08/2012	59	0	0	13	72
Pennaeth Swyddogaeth – Cyfreithiol a Gweinyddol	72	0	0	16	88
Cyfanswm	**548**	**5**	**0**	**121**	**674**

Yn ychwanegol at hyn, roedd y Cyngor hefyd yn cyflogi dau uwch swyddog ar sail interim yn ystod 2012/13 hyd nes y byddai staff parhaol yn cael eu penodi. Roedd y staff dan sylw yn gyslltiedig â Chyfarwyddwyr Cyllid a Thai a Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor ar sail interim. Roedd y costau ar gyfer y flwyddyn yn £0.105m a £0.093m yn y drefn honno). Daeth cytundeb y Cyfarwyddwr Cyllid Interim i ben ym Mawrth 2013 a daeth cytundeb y Cyfarwyddwr Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol Interim i ben yn Awst 2012 oherwydd ailstrwythuro gwasanaethau'r Cyngor. Mae'r uwch swyddogion a ddangosir yn y tabl uchod wedi cael eu penodi i swyddi yn 2012/13 yn y strwythur adrannol newydd.

Dangosir ffigyrau cymharol ar gyfer 2011/12 yn y tabl canlynol

	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £000	Lwfansau Costau £000	Iawndal am golli Swydd £000	Cyfraniad Pensiwm £000	Cyfanswm £000
Prif Weithredwr	102	2	0	23	127
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Amgylchedd a Thechnegol)	78	2	0	17	97
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid)	75	2	0	16	93
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Tai a Gwasanaeth Cymdeithasol) (T. Gwyn Jones)	83	2	79	13	177
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyfreithiol/Swyddog Monitro	64	0	0	14	78
Total	**402**	**8**	**79**	**83**	**572**

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Weithwyr

Roedd y nifer o weithwyr yr oedd eu cydnabyddiaeth ariannol a dalwyd yn 2012/13, ac eithrio cyfraniadau pensiwn ond yn cynnwys tâl diswyddo, yn £0.06m neu fwy yn:

	Yn cynnwys Tâl Diswyddo 2012/13 Nifer o weithwyr	Yn cynnwys Tâl Diswyddo 2011/12 Nifer o weithwyr	Ac eithrio Tâl Diswyddo 2012/13 Nifer o weithwyr	Ac eithrio Tâl Diswyddo 2011/12 Nifer o weithwyr
£60,001 i £65,000	1	1	1	1
£65,001 i £75,000	0	0	0	0
£75,001 i £80,000	0	1	0	1
£80,001 i £85,000	1	1	0	2
£85,001 i £100,000	1	0	0	0
£100,001 i £105,000	0	1	0	1
£105,001 i £160,000	0	0	0	0
£160,001 i £165,000	0	1	0	0
£165,001 i £180,000	0	0	0	0
Cyfanswm	**3**	**5**	**1**	**5**

NODYN 35 - PECYNNAU YMADAEL

Mae'r nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chyfanswm cost diswyddiadau gorfodol ac ymadawiadau eraill wedi eu nodi yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Cyfanswm y nifer o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost pecynnau ymadael fesul band cost	
	2012/13	2011/12	2012/13	2011/12	2012/13	2011/12	2012/13 £	2011/12 £
£0 - £20,000	14	0	2	27	16	27	67	217
£20,001 - £40,000	5	0	4	9	9	9	258	280
£40,001 - £60,000	1	0	3	12	4	12	182	553
£60,001 - £80,000	1	0	1	1	2	1	134	70
£80,001 - £100,000	0	0	0	5	0	5	0	448
£200,000 - £250,000	1	0	0	0	1	0	244	0
Cyfanswm	**22**	**0**	**10**	**54**	**32**	**54**	**885**	**1,568**

Mae'r gost wedi'i chynnwys yn y diffyg mewn perthynas â darparu gwasanaethau yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer 2012/13.

NODYN 36 – FFIOEDD ARCHWILIO ALLANOL

Codwyd y ffioedd canlynol ar y Cyngor mewn perthynas ag archwilio allanol ac arolygiaeth:

	2012/13 £000	2011/12 £000
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig am y flwyddyn	155	155
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag arolygon statudol	170	174
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers LLP ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	143	145
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn Perthnasau a gwasanaethau eraill	4	0
Cyfanswm	**472**	**474**

NODYN 37 – INCWM GRANTIAU

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2012/13:

	Nodyn	2012/13 £000	2011/12 £000
Wedi'u credydu i Incwm Treth a Grantiau Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu hamgáu)	14	73,544	77,112
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau (Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau)	14	8,518	7,359
Grant - Lwfans Atgyweiriadau Mawr (Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau)	14	2,600	2,623
Arall (Grantiau'r Llywodraeth heb eu hamgau)	14	729	551
		85,391	**87,645**
Wedi'u credydu i Wasanaethau			
Grantiau:			
Budd-dal Treth Gyngor a roddwyd		5,218	5,032
Grant ôl 16 (Addysg)		3,383	3,272
Grant Cyfnod Sylfaen (Addysg)		2,255	2,133
Grant Taliad Teithio Consesiwn		664	687
Cymhorthdal budd-dâl		18,459	17,890
Grant Cefnogi Pobl (SPG a SPRG)		2,859	1,992
Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		1,715	1,636
		34,553	**32,642**
Grantiau eraill:			
Gwasanaethau Diwylliannol a Chysylltiedig		612	664
Gwasanaethau Plant Ac Addysg		4,305	4,656
Gwasanaethau Priffyrdd a Chludiant		2,451	2,037
Gwasanaethau Tai eraill		801	900
Grantiau Gofal Cymdeithasol Oedolion		1,353	1,344
Cynllunio a Datblygu		2,400	2,033
Gwasanaethau Amgylcheddol		132	166
Craidd Democrataidd a Chorfforaethol		819	743
Gweithrediadau Masnachu		117	479
		12,990	**13,022**
Cyfraniadau:		**9,285**	**6,564**
Cyfanswm		**142,219**	**139,873**

Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

	2012/13 £000	2011/12 £000
Balans agoriadol	144	502
Ychwanegu: Grantiau Cyfalaf newydd a dderbyniwyd ymlaen llaw (heb gwrdd ag amodau defnydd)	9,953	8,768
Grantiau Cyfalaf wedi eu Had-dalu	(75)	(17)
Llai: symiau a ryddhawyd i'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (wedi cwrdd â'r amodau)	(9,951)	(9,109)
Balans Cau	**71**	**144**

NODYN 38 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff cyhoeddus, elusennol a gwirfoddol. Yn ystod 2012/13, talwyd cyfanswm o £4.861m mewn grantiau ar gyfer prynu gwasanaethau gan y cyrff hyn (£3.242m yn 2011/12). Mae'r Cyngor wedi asesu perthnasedd y buddiannau unigol sy'n codi drwy bartïon cysylltiedig ac mae'r datgeliadau canlynol yn ymwneud a'r trafodion rhwng y Cyngor a'r parti cysylltiedig sydd a gwerth yn uwch na £0.02m.

Mae'r Cyngor yn aelod o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a thalwyd tanysgrifiad o £0.069m iddi yn 2012/13 (£0.071m yn 2011/12).

Mae Aelodau wedi datgan diddordebau mewn contractau, neu mewn sefydliadau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor, yn y Gofrestr Statudol o Ddiddordebau Aelodau. Talwyd cyfanswm o £0.783m gan y Cyngor yn 2012/13 mewn perthynas â'r diddordebau hyn (£0.313m yn 2011/12).

- Cynghorydd F M Hughes – Ei gwr yn gyfarwyddwr a'r adeiladwyr Huw's Gray, a chyfanswm y taliadau a wnaed i'r cwmni yn 2012/13 oedd £0.161m.
- Cynghorydd R Medi – taliadau mewn cyflogeth i Medrwn Môn £0.047m, a thaliadau o £0.024m i Siop Cwpwrdd Cornel, cwmni cyflenwi llyfrau, mae ei gwr yn bartner yn y cwmni.
- Cynghorydd G Winston – taliadau o £0.104m i Hyfforddiant Parys sydd yn berchen gan Cynghorydd Winston.

Caiff rhai taliadau budd-dal tai eu cyflwyno'n uniongyrchol i landlordiaid yr eiddo; yn 2012/13 talwyd £0.036m yn uniongyrchol i dri Aelod o'r Cyngor (a'u partïon cysylltiedig) fel hyn (£0.014m yn uniongyrchol i dri Aelod o'r Cyngor yn 2011/12).

- Cynghorydd G Winston – Taliadau Budd-dal Tai o £0.022m a gafodd ei dalu yn ystod y flwyddyn mewn perthynas ag eiddo yn Amlwch.

Llywodraeth Cymru sy'n gosod y blaenoriaethau cenedlaethol, y cyd-destun strategol a lefel gyffredinol cyllideb i wasanaethau. Y Cynghorau sydd â'r cyfrifoldeb i gyflwyno'r gwasanaethau yma ar lefel lleol o fewn y cyd-destun cenedlaethol. Golyga'r berthynas yma fod Cynulliad Cymru yn ymarfer dylanwad arwyddocaol dros yr Awdurdod. Ceir yn nodiadau 14, 38 a 47 wybodaeth am y berthynas gyllidebol sy'n bodoli rhwng y Cyngor a Chynulliad Cymru.

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, drwy reolaeth cyffredinol gan Llywodraeth ganol, yn barti cysylltiedig i'r Awdurdod. Cyfanswm taliadau i BIPBC gan y Cyngor am 2012/13 oedd £1.351m, ac nid oedd unrhyw symiau eraill yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn. Cyfanswm y derbyniadau i'r Cyngor gan BIPBC oedd £3.119m, gyda £1.489m yn ddyledus gan ein parti cysylltiedig ar ddiwedd y flwyddyn.

DIDDORDEBAU MEWN CWMNÏAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb o 50% mewn dau gwmni, ym mhob achos yr aelod arall yw Cyngor Gwynedd ac nid oes gan CSYM ddiddordeb rheoli, felly, nid oes angen cyfrifon grŵp:-

Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf

Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol yw Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf a sefydlwyd ar y cyd gan ragflaenwyr Cynghorau Ynys Môn a Gwynedd yn 1994. Roedd y cwmni yn rhedeg dau safle rheoli gwastraff yn Ynys Môn a Gwynedd oedd ar les gan yr Awdurdodau Lleol. Roedd y rhan fwyaf o weithgaredd y cwmni yn ymwneud â chontractau â'r ddau Awdurdod Lleol.

Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y ddau Gyngor ddirwyn y cwmni i ben yn ystod 2007/08 ac ymgymryd â'r gwaith yn fewnol. Yn Ionawr 2008, trosglwyddwyd yr asedau a'r ymrwymiadau gweithredol perthnasol a'r staff i'r Cyngor, ynghyd â swm balans mewn arian parod. Mae'r buddsoddiad wedi cael ei ailbrisio bob blwyddyn ac mae'r rhan fwyaf o arian y cyfranddalwyr wedi cael ei dalu'n ôl i'r ddau gyngor. Nid yw'r budd gweddilliol yn y cwmni ar 31 Mawrth 2013 yn berthnasol i gyfrifon y Cyngor.

Cwmni Cynnal Cyf

Sefydlwyd y cwmni hwn adeg ad-drefnu llywodraeth leol ar y cyd rhwng Cynghorau Ynys Môn a Gwynedd. Mae'n darparu gwasanaethau cefnogaeth addysg dan gytundeb i ysgolion a gynhelir ac i awdurdodau addysg leol a gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Dim ond i hyrwyddo ei amcanion y mae modd defnyddio incwm y cwmni. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt. Gwnaed taliadau gan y Cyngor, a chan gynnwys ei ysgolion, yn 2012/13 o £1.802m (£1.789m yn 2011/12).

Mae cyfrifon y cwmni am 2011/12 yn dangos incwm net o £0.52m (£0.20m yn 2010/11). Trosiant y cwmni am 2011/12 oedd £5.91m (£5.69m yn 2010/11). Dengys cyfrifon cyhoeddedig y Cwmni asedau net o £0.42m (asedau net £0.36m yn 2010/11).

Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal Cyf, Plas Llanwnda, Caernarfon, Gwynedd. Mae adroddiad yr archwilwyr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2012 yn ddiamod.

Mae gan y Cyngor ddiddordebau mewn cwmnïau fel a ganlyn:-

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru - WJEC CBAC Cyf

Mae'r Cyngor yn aelod o WJEC CBAC Cyfyngedig, cwmni elusennol y mae'r 22 awdurdod unedol Cymru yn aelodau ohono. Ei swyddogaeth yw darparu gwasanaethau arholiad a datblygu a hyrwyddo gwasanaethau addysg a diwylliant eraill. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae rhwymedigaeth y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod 2012/13 talodd y Cyngor £0.36m (£0.40m yn 2011/12) am brynu gwasanaethau gan y cwmni.

Mae cyfrifon y Cwmni am 2011/12 yn dangos symudiad net positif mewn cronfeydd o £3.98m (symudiad net positif mewn cronfeydd o £4.27m yn 2010/11). Trosiant y cwmni am 2011/12 oedd £40.67m (£39.75m yn 2010/11) a'i asedau net yn £19.47m (£15.50m ar 30 Medi 2011) ar 30 Medi 2012.

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o WJEC CBAC Cyfyngedig, 245 Rhodfa'r Gorllewin, Llandaf, Caerdydd, CF5 2YX. Mae adroddiad yr archwiliwr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol i 30 Medi 2012 yn ddiamod.

Menter Môn Cyfyngedig

Mae'r Cyngor yn aelod o Menter Môn Cyf, ac yn un o dri aelod ar 31 Mawrth 2013. Mae'r cwmni yn hyrwyddo tyfiant economaidd ym Môn wledig. Mae'r cwmni wedi ei gyfyngu dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod 2012/13 talodd y Cyngor £1.360m i'r cwmni i gefnogi ei weithgareddau (£1.817m yn 2011/12).

Mae cyfrifon y Cwmni am y flwyddyn ariannol ddaeth i ben ar 31 Rhagfyr 2011 yn dangos incwm net ar ôl treth o £0.030m (incwm net o £0.02m yn 2010). Trosiant y Cwmni am 2011 oedd £3.00m (£2.52m yn 2010) a'i asedau net yn £1.03m (£1.18m yn 2010) ar 31 Rhagfyr 2011.

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o Menter Môn, Llys Goferydd, Stad Ddiwydiannol Bryn Cefni, Llangefni, Ynys Môn. Mae adroddiad yr archwilwyr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol i 31 Rhagfyr 2011 yn ddiamod.

Ysgol Sefydledig Caergeiliog

Mae balansau ar gyfer asedau a rhwymedigaethau cyfredol dan reolaeth Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys yn y cyfrifon yma, ac felly dim ond eu hasedau cyfredol net y mae cronfeydd wrth gefn yr ysgol, fel y'u nodir yn y Fantolen hon, yn eu cynrychioli . Mae gan yr ysgol hefyd asedau nad ydynt yn gyfredol o £0.674m (£0.68m ar 31 Mawrth 2012) a nodir ar Fantolen yr ysgol, ar sail cyfuniad o brisiant a chost hanesyddol, llai dibrisiant. Mae'r asedau nad ydynt yn gyfredol wedi eu breinio yng Nghorff Llywodraethu'r ysgol ac ni chânt eu cyfuno yn y Fantolen hon.

NODYN 39 - CRONFEYDD YMDDIRIEDOL

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o gronfeydd ymddiriedol. Nid asedau yn perthyn i'r Cyngor yw'r cronfeydd hyn ac o'r herwydd ni chânt eu cynnwys ym Mantolen Gyfun y Cyngor. Mae eu cyfrifon ar gael gan yr Adran Gyllid. Yn ychwanegol at gymynroddion i bethau megis gwobrau mewn ysgolion, a chysuron a gwelliannau yn sefydliadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am gronfeydd Ymddiriedol fel a ganlyn:-

Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (Rhif 1000818)

Y Cyngor yw unig ymddiriedolwr Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn, sef ymddiriedolaeth a sefydlwyd i weinyddu buddsoddiadau a brynwyd gydag arian a gafwyd gan Shell (UK) Limited pryd y daeth gwaith y cwmni i ben yn y lanfa olew oedd ganddo ym Môn. Amcanion yr Ymddiriedolaeth Elusennol yw darparu cyfleusterau er lles cyffredinol cyhoeddus pobl sy'n byw yn Ynys Môn. Mae'n gwneud hyn trwy gyfrannu tuag at wariant ar wasanaethau cyhoeddus a thrwy roi grantiau i gyrff elusennol a gwirfoddol.

Gweinyddir y gronfa gan y Cyngor yn ddi-dâl. Yn 2012/13 derbyniodd y Cyngor £0.230m (£0.250m yn 2011/12) tuag at gostau rhedeg Oriel Ynys Môn.

Cronfa'r Degwm

Ar hyn o bryd, gweinyddir buddsoddiadau'r gronfa gan Gyngor Gwynedd ar ran yr awdurdodau a olynodd yr hen Gyngor Sir Gwynedd er bod cynlluniau i'w trosglwyddo i'r Cyngor hwn. Yn y cynllun i weinyddu'r gronfa dywedir y bydd raid defnyddio'r incwm at ddibenion elusennol - rhai addysgol, adloniadol a chymdeithasol - yn ôl disgresiwn y Cyngor.

Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (Rhif 525254)

Mae 75% o'r incwm net o Stâd Elusennol David Hughes yn ffurfio rhan o Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn - sef Cronfa y mae'r Cyngor yn Ymddiriedolwr iddi. Defnyddir yr incwm i ddibenion addysgol penodol. Telir y 25% arall i "Elusen David Hughes er Lles y Tlodion", elusen nad yw'n cael ei gweinyddu gan y Cyngor.

Ar 31 Mawrth 2013, roedd balansau'r Cronfeydd Ymddiriedol (yn ôl gwerth yr asedau ar y farchnad) yn:-

	2012/13 Incwm £000	2012/13 Gwariant £000	2012/13 Asedau £000	2012/13 Rhwymedigaethau £000
Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (*)	2,038	426	19,472	1,584
Cronfa'r Degwm (**)	16	18	536	11
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn(***)	81	88	1,838	0

	2011/12 Incwm £000	2011/12 Gwariant £000	2011/12 Asedau £000	2011/12 Rhwymedigaethau £000
Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (*)	553	559	17,368	1,093
Cronfa'r Degwm (**)	21	32	553	25
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn(***)	65	59	1,845	0

(*) Ffigyrau 2011/12 wedi eu hailddatgan i adlewyrchu'r cyfrifon terfynol
(**) Cyfran y Cyngor yn unig
(***) Ffigyrau'r flwyddyn flaenorol yn amodol ar Archwiliad

Cyfanswm gwerth y cronfeydd eraill ar 31 Mawrth 2013, gan gynnwys buddsoddiadau yn ôl eu gwerth ar y farchnad yw £0.213m (£0.236m ar 31 Mawrth 2012).

NODYN 40 - CYNLLUN PENSIWN ATHRAWON

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Fodd bynnag, mae'r cynllun heb ei gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w thalu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad Cyfrifon yma, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2012/13, talodd y Cyngor Sir £3.1m i Bensiynau Athrawon yn ymwneud â buddiannau ymddeol athrawon, a oedd yn cynrychioli 14.2% o dâl pensiynadwy athrawon. Roedd y ffigyrau am 2011/12 yn 3.106m a 14.1%. Yn ychwanegol, 'roedd taliadau yn ymwneud ag ychwanegiadau ar gyfer ymddeol yn gynnar ac ati a wnaed ar sail talu-wrth-fynd yn £0.006m (£0.595m yn 2011/12). Nid oedd unrhyw gyfraniadau'n daladwy ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar gyfer ymddeoliad cynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig, a manylir arnynt yn Nodyn 41 isod.

NODYN 41 – CYNLLUN PENSIWN LIYWODREATH LLEOL
Buddiannau Ymddeoliad

Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn Awdurdod Leol

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'i weithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er nad yw'r buddiannau yma yn cael eu talu hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyngor rwymedigaeth i wneud y taliadau, sydd raid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau i'r dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cyfranogi yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Sir Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, gan olygu fod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Trafodion yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddiannau ymddeol yng Nghost Gwasanaethau ar Weithrediadau Parhaus a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddiannau yn cael eu talu fel pensiynau.

Fodd bynnag, mae'r gost sydd raid ei dangos yn erbyn y Dreth Gyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn ac felly, mae gwir gost buddiannau ymddeoliad yn cael eu gwrth-droi allan o'r llinell addasiadau rhwng sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau, yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Yn ystod y flwyddyn mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y CIES a'r llinell addasiadau rhwng sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau, yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:

	2012/13 £000	2011/12 £000
Cost net y gwasanaethau:		
Cost Gwasanaeth Gyfredol	4,160	6,060
Cost /(enilliad) Gwasanaeth y Gorffennol	0	93
Enillion a Cholledion ar setliadau neu gwtogiadau	243	326
Gwariant gweithredu net:		
Cost llog	11,092	11,664
Dychweliad disgwyliedig ar asedau cynllun	(9,423)	(11,484)
Tâl net i'r CIES	**6,072**	**6,659**
Addasiadau rhwng sail gyfrifo a sail gyllido dan y Rheoliadau:		
Gwrthdroad taliadau net ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol ag IAS19	**(6,072)**	**(6,659)**
Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn:		
Cyfraniadau cyflogwyr sy'n daladwy i'r cynllun	**8,402**	**8,371**
Taliad net i Grynodeb Cronfa'r Cyngor	**2,330**	**1,712**

Mae'r ffigyrau cost gwasanaeth yn cynnwys lwfans am gostau gweinyddu o 0.5% o gyflog.

Yn ychwanegol at yr enillion a cholledion cydnabyddedig a gynhwysir yn y Gwarged / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau, cynhwyswyd colledion actiwarïaid o £18.618m (enillion o £18.887m yn 2011/12) mewn incwm a gwariant cynhwysfawr arall yn y CIES. Mae swm cronnol enillion a cholledion actiwarïaid a gydnabyddir mewn incwm a gwariant cynhwysfawr arall hyd at 31 Mawrth 2013 yn golled o £70.054m (£51.436m o golled yn 2011/12).

Asedau a Rhwymedigaethau yng nghyswllt Buddiannau Ymddeoliad

Cysoniad Gwerth Cyfredol Rhwymedigaethau'r Cynllun

	2012/13 £000	2011/12 £000
Balans ar 1 Ebrill	**230,971**	**212,133**
Cost Gwasanaeth Gyfredol	4,160	6,060
Cost llog	11,092	11,664
Cyfraniadau gan aelodau	2,057	2,070
Colledion actiwarïaid	30,566	7,287
Costau Gwasanaeth y Gorffennol	0	93
Colledion ar gwtogiadau	243	326
Rhwymedigaethau a dybir mewn cyfuniad busnes		
Buddiannau heb eu hariannu yr amcangyfrifir a dalwyd	(1,031)	(1,052)
Buddiannau yr amcangyfrifir a dalwyd	(7,252)	(7,610)
Balans ar 31 Mawrth	**270,806**	**230,971**

Cysoniad gwerth cyfredol asedau'r cynllun:

	2012/13 £000	2011/12 £000
Balans ar 1 Ebrill	**167,224**	**165,561**
Dychweliad disgwyliedig ar asedau	9,423	11,484
Cyfraniadau gan aelodau	2,057	2,070
Cyfraniadau gan y cyflogwr	7,372	7,319
Cyfraniadau yng nghyswllt buddiannau heb eu hariannu	1,031	1,052
(Colledion)/enillion actiwarïaid	11,949	(11,600)
Rhwymedigaethau a dybir mewn cyfuniad busnes		
Buddiannau heb eu hariannu a dalwyd	(1,031)	(1,052)
Buddiannau a dalwyd	(7,252)	(7,610)
Balans ar 31 Mawrth	**190,773**	**167,224**

Mae'r dychweliad disgwyliedig ar asedau cynllun wedi'i seilio ar y dychweliad buddsoddiad disgwyliedig tymor hir i'r dyfodol ar gyfer bob dosbarth ased fel ar ddechrau'r flwyddyn ariannol.

Roedd dychweliad gwirioneddol ar asedau'r cynllun yn y flwyddyn yn golled o £21.416m (enillion o £0.098m yn 2011/12).

Gwerth Teg Asedau'r Cynllun

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Buddsoddiadau Ecwiti	146,896	130,436
Bondiau	24,800	21,739
Eiddo	15,262	13,377
Arian parod	3,815	1,672
	190,773	**167,224**

Prif gategorïau o asedau'r cynllun fel canran o gyfanswm asedau'r cynllun

Mae asedau Cynllun Pensiwn Gwynedd yn cynnwys y categorïau canlynol, yn ôl y gyfran o'r cyfanswm asedau a ddelir:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
Buddsoddiadau Ecwiti	77%	78%
Bondiau	13%	13%
Eiddo	8%	8%
Arian parod	2%	1%
	100%	**100%**

Cyfran y Cyngor o'r Rhwymedigaeth Pensiwn Net (a gynhwysir yn y Fantolen):

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Gwerth Teg Asedau Cyflogwr	190,773	167,226
Gwerth Cyfredol Rhwymedigaethau a Ariennir	(254,865)	(215,720)
Tanariannu mewn Cynlluniau a Ariennir	**(64,092)**	**(48,494)**
Gwerth Cyfredol Rhwymedigaethau Heb eu Hariannu	(15,942)	(15,252)
Rhwymedigaeth net	**(80,034)**	**(63,746)**
Swm yn y Fantolen:		
Rhwymedigaethau	(270,807)	(230,972)
Asedau	190,773	167,226
Rhwymedigaethau Net	**(80,034)**	**(63,746)**

Hanes y Cynllun

Dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r cynllun

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000	31 Mawrth 2011 £000	31 Mawrth 2010 £000	31 Mawrth 2009 £000
Gwerth Teg yr Asedau yn y cynllun pensiwn	190,773	167,226	165,562	175,644	123,950
Gwerth Cyfredol Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig	(270,807)	(230,972)	(212,134)	(311,535)	(192,983)
Diffyg yn y Cynllun	**(80,034)**	**(63,746)**	**(46,572)**	**(135,891)**	**(69,033)**

Swm a gydnabyddir mewn Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall:

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000	31 Mawrth 2011 £000	31 Mawrth 2010 £000	31 Mawrth 2009 £000
Enillion/(colledion) actiwarïaid	(18,618)	(18,887)	68,656	(66,106)	(26,645)
Colledion actiwarïaid cronnus	(70,054)	(51,436)	(32,549)	(101,205)	(35,099)
Hanes o'r profiad o enillion a cholledion profiad:					
Profiad (colledion) ac enillion profiad ar asedau	11,949	(11,600)	(25,169)	40,897	(43,474)
Profiad (colledion) ac enillion profiad ar rwymedigaethau	(23)	(2,669)	62,574	(510)	(377)

Mae'r rhwymedigaethau yn dangos maint y rhwymedigaethau gwaelodol sydd gan yr Awdurdod i'w talu yn yr hirdymor i dalu buddiannau ymddeoliad. Mae'r cyfanswm rhwymedigaeth o £270.807m yn cael effaith sylweddol ar werth net y Cyngor fel y cofnodwyd yn y Fantolen, yn arwain at rwymedigaeth net o £ 80.034m.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol ar gyfer ariannu'r diffyg yn golygu bod sefyllfa ariannol Cyngor yn parhau i fod yn iach. Bydd y diffyg yng Nghynllun Pensiwn Gwynedd yn cael ei adennill drwy gynyddu'r cyfraniadau, fel yr asesir gan actwari'r cynllun, dros weddill oes waith y gweithwyr.

Hanes o'r profiad o enillion a cholledion

Gall yr enillion actiwarïaid a adnabyddir fel symudiadau yn y Gronfa Wrth Gefn Pensiwn 2011/12 gael eu dadansoddi i'r categorïau canlynol, a'u mesur fel canran o'r asedau neu'r rhwymedigaethau fel ar 31 Mawrth 2013:

	31 Mawrth 2013 %	31 Mawrth 2012 %	31 Mawrth 2011 %	31 Mawrth 2010 %	31 Mawrth 2009 %
Profiad (colledion) ac enillion profiad ar asedau	(6.26)	(6.94)	(15.20)	23.28	(35.07)
Profiad (colledion) ac enillion profiad ar rwymedigaethau	0.01	1.16	(29.50)	0.16	0.20

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau a rhwymedigaethau

Aseswyd rhwymedigaethau ar sail actiwarïaid gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod gan ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch graddfeydd marwoledd, lefelau cyflog, ayb. Mae rhwymedigaethau Cronfa'r Cyngor wedi eu hasesu gan gwmni annibynnol o actiwaryddion, gyda'r rhagamcanion i Gronfa'r Cyngor wedi ei seilio ar y prisiant llawn diweddaraf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2013.

	2012/13	2011/12
Graddfa dychweliad disgwyliedig tymor hir ar asedau'r cynllun:		
Buddsoddiadau Ecwiti	5.9%	6.2%
Bondiau	3.0%	3.3%
Eiddo	3.9%	4.4%
Arian parod	3.0%	3.5%
Rhagdybiaethau Marwoledd:		
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr presennol:		
Dynion	20.5 years	20.5 mlynedd
Merched	23.0 years	23.0 mlynedd
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr y dyfodol:		
Dynion	23.3 years	23.3 mlynedd
Merched	25.6 years	25.6 mlynedd
Graddfa Cynnydd Chwyddiant Pensiwn	2.8%	2.5%
Graddfa cynnydd mewn cyflogau	5.1%	4.8%
Dychweliad disgwyliedig ar yr asedau	4.5%	5.6%
Graddfa ddisgownt	4.5%	4.8%
Defnyddio'r opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeoliad:		
Gwasanaeth i Ebrill 2010	50.0%	50%
Gwasanaeth ôl Ebrill 2010	75.0%	75%

Amcangyfrif o'r cyfraniadau a delir i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2013/14

Disgwylir y bydd cyfanswm y cyfraniadau i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2013 yn £7m.

NODYN 42 – RHWYMEDIGAETHAU AMODOL

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

Mae'r Awdurdod yn destun i 360 o hawliadau cyflog cyfartal gan 300 o weithwyr presennol a blaenorol, sydd wedi eu cyflwyno yn y tribiwnlys. Bwriada'r Awdurdod amddiffyn yr hawliadau hyn. Mae cronfa wrth gefn a darpariaeth wedi ei sefydlu yng nghyfrifon yr Awdurdod tuag at gostau posibl yn deillio o Gyflog Cyfartal, Statws Sengl, Arfarnu Swyddi a Chyflog Cyfartal.

Mae'r elfen o ddarpariaeth sy'n ymwneud â hawliau tâl cyfartal wedi ei glandro ar sail y nifer o hawliadau presennol ac ar amcangyfrif o'r rhwymedigaeth ariannol fydd yn deillio o'r rhain. Fodd bynnag, mae'r swm terfynol fydd yn daladwy yn ansicr oherwydd yr amrywiaethau posibl yn symiau setliadau'r hawliadau cyfredol ac oherwydd y posibilrwydd gall rhagor o hawliadau gael eu cyflwyno.

Adran 117 Deddf Iechyd Meddwl 1983

Yn dilyn dyfarniadau a gadarnhawyd yn Nhŷ'r Arglwyddi ac adroddiad diweddar gan Ombwdsmon Llywodraeth Leol ar achosion prawf mewn lleoedd eraill, nid oedd grym i godi am wasanaethau a ddarparwyd dan Adran 117 y Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, ac mae'r Cyngor yn wynebu ad-daliadau. Mae chwe achos wedi eu setlo. Mae cyfanswm yr ymrwymiad hwn yn anodd ei gyfrifo ond mae £0.299 miliwn yn weddilliol o'r swm a neilltuwyd fel cronfa wrth gefn glustnodedig ar gyfer ad-daliadau o'r fath (£0.299m yn 2011/12).

Pier Biwmares

Mae Pier Biwmares wedi cael ei adnewyddu fel rhan o'r Prosiect Amgylchedd Arfordirol. Er bod y gwaith adnewyddu wedi cael ei gwblhau, mae trafodaethau'n mynd rhagddynt ynghylch gwerth gwirioneddol y gwaith a wnaed dan y contract. Efallai y bydd rhaid i'r Cyngor dalu swm ychwanegol dan y contract gwaith ond ni fedrir asesu gwerth y swm hwn gydag unrhyw sicrwydd ar hyn o bryd.

Municipal Mutual Insurance (MMI)

Yn Ionawr 1994, sefydlodd yswirwyr yr awdurdodau a ragflaenodd y Cyngor, Municipal Mutual Insurance (MMI), gynllun trefnu gyda'i gredydwyr lle, os bydd cwmni sydd yn dirwyn i ben yn y pen draw yn dueddol i arwain at asedau annigonol i gwrdd â rhwymedigaethau, bydd cymal adfachu yn cael ei sbarduno a allai effeithio ar hawliadau a dalwyd eisoes ers 1993 llai £50,000.

Yn Nhachwedd 2012 fe sbardunodd y cynllun. Yn Ebrill 2013, cyhoeddodd weinyddwr y cynllun byddai "cyfradd gychwynnol yr ardoll" yn 15% o'r cyfanswm o'r hawliadau a dalwyd ers 1993 (llai £50,000) gan yr aelod o'r cynllun neu ei olynwyr. Bydd aelodau'r cynllun yn wynebu galwad ar fin digwydd ar gronfeydd i ddileu diffyg presennol MMI. Yn y dyfodol ond 85% o symiau cais bydd yn cael eu talu allan. Bydd aelodau hefyd yn wynebu galwadau posibl yn y dyfodol os yw'r sefyllfa yn gwaethygu ymhellach. Os yw'r swm i gyd yn cael eu hadfachu, yr amcangyfrif rhwymedigaeth bosibl yw £1.3m. Fel ar 31 Mawrth 2013, cydnabuwyd y cyngor rhwymedigaeth o £138,000 yn dilyn arwydd gweinyddwr y cynllun o alwad ar gronfeydd, a darpariaeth ychwanegol o £40,000.

NODYN 43 – ASEDAU AMODOL

Mae'r Cyngor yn cadw nifer o bridiannau cyfreithiol dros eiddo preswyl â pherchenogion preifat, lle darparwyd cefnogaeth i'r prynwyr dan gynlluniau ar gyfer prynu tai â chefnogaeth, gyda'r Cyngor hefo'r hawl am ran o'r enillon ar werthiant yr eiddo. Ar 31 Mawrth 2013 roedd 143 eiddo o'r fath a rhagamcanwyd mai'r uchafswm a ellid, o bosib ei dderbyn oedd tua £9.4m (£4.6m yn 2011/12). Fodd bynnag, bydd amrywiaeth yn y gwir swm a dderbynnir, yn seiliedig ar brisiau gwerthu'r eiddo unigol a natur unrhyw alwadau cyfreithiol arall yn eu herbyn ac efallai bydd yn cymryd blaenoriaeth dros fridiant y Cyngor. Mae amseru unrhyw dderbyniadau yn ddibynnol ar unrhyw werthiannau.

NODYN 44 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r categorïau canlynol o Offerynnau Ariannol yn cael eu cario yn y Fantolen:

	Tymor hir		Cyfredol	
	31/03/13 £000	31/03/12 £000	31/03/13 £000	31/03/12 £000
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a Derbyniadau	0	0	10,101	5,058
Balans arian				
Benthyciadau a Derbyniadau	0	0	5,834	12,070
Cyfanswm arian a buddsoddiadau	**0**	**0**	**15,935**	**17,128**
Dyledwyr				
Benthyciadau a Derbyniadau	433	450	8,098	7,578
Cyfanswm Dyledwyr	**433**	**450**	**8,098**	**7,578**
Benthyciadau				
Rhwymedigaethau Ariannol ar gost amorteiddio	89,590	96,097	8,447	1,946
Cyfanswm Benthyciadau	**89,590**	**96,097**	**8,477**	**1,946**
Credydwyr				
Rhwymedigaethau Ariannol ar gost amorteiddio	0	4	11,563	9,442
Cyfanswm Credydwyr	**0**	**4**	**11,563**	**9,442**

Nid yw dyledwyr a chredydwyr yn y tabl hwn yn cynnwys trafodion gydag adrannau'r llywodraeth, gwerth absenoldebau staff sydd wedi cronni ac incwm a thaliadau'n codi o dreth sy'n golygu hefyd fod trafodion sy'n ymwneud â'r dreth gyngor a threthi busnes hefyd wedi eu heithrio.

Incwm, Costau, Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a'r colledion sydd wedi eu cydnabod yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol fel a ganlyn:

			2012/13			2011/12 Ailddatganwyd*
	Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u mesur ar gost lai amorteiddio cronedig	Asedau Ariannol Benthyciadau a derbyniadau	Cyfanswm	Rhwymedigaethau Ariannol wedi'u mesur ar gost lai amorteiddio cronedig	Asedau Ariannol Benthyciadau a derbyniadau wedi eu hailddatgan	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Treuliau llog	5,316	0	**5,316**	5,407	0	**5,407**
Cyfanswm treuliau mewn Gwarged neu Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**5,316**	**0**	**5,316**	**5,407**	**0**	**5,407**
Incwm llog*	0	(284)	**(284)**	0	(273)	**(273)**
Cyfanswm incwm mewn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	**0**	**(284)**	**(284)**	**0**	**(273)**	**(273)**
Enilliad/(Colled) Net am y flwyddyn	**5,316**	**(284)**	**5,032**	**5,407**	**(273)**	**5,134**

Gwerth Teg Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau ariannol, a gynrychiolir gan fenthyciadau a chredydwyr ac asedau ariannol a gynyrycholir gan fenthyciadau ac arian a ddisgwylir a dyledwyr tymor yn cael eu cario yn y Fantolen ar gost amorteiddio. Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian a fydd yn digwydd dros weddill tymor yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Amrediad amcangyfrifiedig graddfeydd llog ar 31 Mawrth 2012 o 1.41% i 4.41% ar gyfer benthyciadau o'r Bwrdd Gwaith Benthyca Cyhoeddus (PWLB) a 0.67% am fenthyciadau eraill y gellir eu derbyn ac sy'n daladwy, wedi ei seilio ar y graddfeydd benthyca newydd ar gyfer benthyciadau cyfatebol ar y dyddiad hwnnw;

- Ni chydnabyddir ad-daliad cynnar neu amhariad;

- Pan fo offeryn yn aeddfedu yn y 12 mis nesaf , tybir bod y swm a gludir yn cyfateb yn fras i werth teg;

- Cymerir bod gwerth teg dyledwyr a chredydwyr tymor byr yn cyfateb i'r swm y maent yn eu cario ar ddyddiad y Fantolen.

Dadansoddiad yn ôl dyddiad aeddfedu:

2012/13

	2012/13 Prifswm Gweddillol £000	2012/13 Llog wedi Cronni £000	2012/13 Cost lai Amorteiddio Cronedig £000
>25 blwyddyn	60,515	0	60,515
15-25 blwyddyn	2,213	0	2,213
10-15 blwyddyn	4,482	0	4,482
5-10 blwyddyn	16,848	0	16,848
2-5 blwyddyn	5,526	0	5,526
1-2 blwyddyn	6	0	6
Cyfanswm y benthyciadau tymor hir	**89,590**	**0**	**89,590**
Cyfanswm Benthyciadau Tymor Byr (< 1 blwyddyn)	**6,507**	**1,940**	**8,447**

2011/12

	2011/12 Prifswm Gweddillol £000	2011/12 Llog wedi Cronni £000	2011/12 Cost lai Amorteiddio Cronedig £000
>25 blwyddyn	60,515	0	60,515
15-25 blwyddyn	3,911	0	3,911
10-15 blwyddyn	5,083	0	5,083
5-10 blwyddyn	20,057	0	20,057
2-5 blwyddyn	24	0	24
1-2 blwyddyn	6,507	0	6,507
Cyfanswm y benthyciadau tymor hir	**96,097**	**0**	**96,097**
Cyfanswm Benthyciadau Tymor Byr (< 1 blwyddyn)	**6**	**1,940**	**1,946**

Mae'r gwerth teg a gyfrifir fel a ganlyn:

	31/03/13		31/03/12	
	Swm Cario £000	Gwerth Teg £000	Swm Cario £000	Gwerth Teg £000
Rhwymedigaethau Ariannol	99,627	126,953	97,009	118,706
Credydwyr tymor hir	4	4	4	4

Mae gwerth teg y rhwymedigaethau yn fwy na'r swm a gludir oherwydd bod portffolio'r Cyngor o fenthyciadau yn cynnwys nifer o fenthyciadau graddfa sefydlog ble mae'r raddfa llog yn uwch na'r graddfeydd cyffredinol ar ddyddiad y Fantolen. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog uwchben y graddfeydd marchnad bresennol yn cynyddu faint sydd raid i'r Cyngor ei dalu, pe gofynnai'r benthyciwr am, neu y cytunai ar, ad-daliad cynnar o'r benthyciadau.

	31/03/13		31/03/12	
	Swm Cario £000	Gwerth teg £000	Swm Cario £000	Gwerth teg £000
Benthyciadau a derbyniadau	16,368	16,482	17,578	17,639

Mae gwerth teg yr asedau yn fwy na'r swm cario oherwydd bod portffolio'r Cyngor o fuddsoddiadau'n cynnwys nifer o fenthyciadau graddfa sefydlog ble mae'r raddfa llog a dderbynnir yn uwch na'r graddfeydd sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen. Dengys hyn enilliad tybiannol i'r dyfodol (wedi'i seilio ar amodau economaidd ar 31 Mawrth 2013) y priodolir i'r ymrwymiad i dderbyn llog uwchlaw'r graddfeydd marchnad bresennol.

NODYN 45 - DATGELU NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gwaith y Cyngor yn codi sawl risg ariannol:

Risg Credyd - y posibilrwydd bod partïon eraill yn methu â thalu'r symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd - y posibilrwydd na fydd yr arian gan y Cyngor i gwrdd ag ymrwymiadau yng nghyswllt taliadau.

Risg y Farchnad - y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu colled ariannol oherwydd newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae'r rheolaeth gyffredinol dros risgiau sylweddol sy'n codi o'r Offerynnau Ariannol yn cael cefnogaeth Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor a hefyd y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol sydd wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn codi oherwydd yr adneuon mewn banciau a sefydliadau ariannol, ond hefyd oherwydd credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar y Fantolen).

Nid ydym yn trefnu adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod, ar ôl cael eu harchwilio'n annibynnol, wedi cael graddfa credyd digonol neu lefel o warant llywodraeth, a phenderfynir ar uchafsymiau credyd i bob gwrthbarti. Gosododd y Cyngor nifer o gyfyngiadau yn seiliedig ar raddfeydd credyd ar gyfer gwahanol gyrff, gwahanol gyfnodau a symiau, ac mae ganddo bolisi o beidio â benthyca rhagor na £10m i unrhyw un sefydliad heblaw am lywodraeth y DU. Mae'n monitro cyfraddau credyd yn gyson a chaiff rybudd o unrhyw newidiadau gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys. Cymerir camau priodol yn sgil unrhyw newid gan ddilyn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Paratoir Adroddiad Trysorlys Blynyddol sy'n manylu ar y gwaith buddsoddi.

Mae'r dadansoddiad a ganlyn yn crynhoi'r potensial i'r Awdurdod fod yn agored i risg credyd, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygion a methu â chasglu dros y pum mlynedd ariannol ddiwethaf, wedi ei addasu ar gyfer cyflwr presennol y farchnad.

	Swm 31 Mawrth 2013 £000	Profiad hanesyddol o ddiffyg talu %	Amcangyfrif Datguddiad Uchafswm * £000
Adneuon gyda Banciau a Chyrff Ariannol	2,297	0	0
Banciau DU sydd Wedi Gwladoli/ Gwladoli'n Rhannol	10,101	0	0
Awdurdodau Lleol y DU	0	0	0
Dyledwyr masnachol dan 1 flwyddyn	2,869	10	287
Dyledwyr masnachol rhwng 1 – 2 flynedd	406	20	81
Dyledwyr masnachol rhwng 2 – 6 blynedd	946	30-70	468
Dyledwyr masnachol 6+ blwyddyn	214	100	214
Cyfanswm Dyledwyr masnachol	4,435		1,050

* Amcangyfrif o Swm Uchaf y Diffyg a Dyledion Anghasgladwy y gall y Cyngor fod yn agored iddynt

Roedd yr holl adneuon a oedd yn sefyll ar ddiwedd y flwyddyn wedi eu gwneud yn wreiddiol am lai na blwyddyn.

Ni aethpwyd tu draw i unrhyw uchafswm credyd yn ystod y flwyddyn ariannol ac ni thorrwyd unrhyw feini prawf gwrthbartïon. Nid yw'r Awdurdod yn disgwyl y bydd unrhyw golledion oherwydd bod unrhyw un o'i wrthbartïon yn methu â pherfformio yng nghyswllt adneuon. Mae'r argyfwng credyd presennol wedi cynyddu'r posibilrwydd o ddiffyg ac mewn ymateb mae'r Cyngor wedi mabwysiadu meini prawf credyd llymach ar gyfer gwrthbartïon buddsoddi o fewn ei bolisi cyffredinol.

Mae dyledwyr masnachol a ddangosir yn y rhan hon yn ymwneud â dyledion a gasglwyd drwy system dyledwyr amrywiol y Cyngor yn unig. Mae'r ffigyrau dyledwyr a ddangosir yn nodyn 24 y Datganiad yn cyfeirio at y swm llawn sy'n ddyledus i'r Cyngor o bob ffynhonnell gan gynnwys grantiau llywodraeth, y dreth gyngor a threthi busnes sy'n cael eu casglu ar wahân i'r dyledion amrywiol.

Nid yw'r Cyngor fel rheol yn caniatáu credyd i gwsmeriaid; mae gan y Cyngor weithdrefnau casglu rhagnodedig ar gyfer symiau dyledus gan gwsmeriaid a gwneir darpariaethau priodol ar gyfer dyledion a allai fod yn rhai drwg. Mewn rhai amgylchiadau mae'r Cyngor yn cael bridiant cyfreithiol ar gyfer rhai dyledion gohiriedig fel hunan gyllidwyr mewn cartrefi gofal.

Gellir dadansoddi dyledwyr masnach y Cyngor yn ôl oed fel a ganlyn:

	31/03/13 £000	31/03/12 £000
Llai na thri mis	1,828	1,386
Tri i chwe mis	625	279
Chwe mis i flwyddyn	416	394
Dros flwyddyn	1,566	1,683
Cyfanswm	**4,435**	**3,742**

Yn ogystal, mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hirach gan gynnwys benthyciadau ceir i staff a morgeisi gweddilliol o gynllun caeedig yn cynnig benthyciadau cartrefi i denantiaid ac i aelodau'r cyhoedd. Ystyrir bod y benthyciadau ceir yn rhai risg isel oherwydd bod modd tynnu ad-daliadau am y benthyciadau o gyflogau'r gweithwyr, a hefyd mae trefniadau cilyddol gydag awdurdodau lleol eraill ar gyfer staff sy'n trosglwyddo ac yn symud gyda dyledion ar eu benthyciadau ceir, yswiriant ar gyfer benthyciadau heb eu had-dalu oherwydd marwolaeth mewn gwasanaeth a hefyd trefniadau arferol i hawlio dyledion yn ôl yng nghyswllt gweithwyr sy'n gadael eu swyddi mewn llywodraeth leol. Mae'r morgeisi yn rhai risg isel oherwydd bod y Cyngor yn diogelu'r hawl gyntaf ar yr eiddo morgeisiedig.

Risg Hylifedd

Mae Risg Hylifedd yn isel am nad yw'r Cyngor yn y gorffennol wedi cael unrhyw broblem cael arian ac mae'r Cyngor hefyd bob amser yn rhydd i fynd at y Bwrdd Benthyca ar gyfer Gweithiau Cyhoeddus (PWLB) fel corff i fenthyca oddi arno ar ôl methu fel arall. Felly nid oes risg sylweddol y bydd yn methu â chodi'r arian i gwrdd â'i ymrwymiadau dan yr offerynnau ariannol. Fodd bynnag, mae risg y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. Yr arfer yw ceisio sicrhau na fydd rhagor na 30% o'r benthyciadau i'w had-dalu mewn unrhyw gyfnod o tair mlynedd, ac asesu'n gyson gyfraddau'r farchnad a'r rhagolygon er mwyn trefnu benthyciadau newydd yn lle'r rhai sy'n aeddfedu neu ar gyfer ad-drefnu'r benthyciadau presennol ar yr adeg fwyaf manteisiol. I gyflawni'r nod hwn, mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheoli'r trysorlys allanol. Dangosir dadansoddiad aeddfedu benthyciadau sy'n sefyll yn nodyn 44 ar dudalen 70.

Mae holl daliadau masnach a thaliadau eraill yn daladwy mewn llai na blwyddyn.

Risg y Farchnad

Risg Cyfraddau Llog - Mae'r Cyngor yn wynebu risg posibl pan fo symudiadau ymhlith cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn:

- benthyciadau ar gyfraddau amrywiol - byddai cynnydd yn y treuliau llog a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog - ceid gostyngiad yn rhwymedigaethau gwerth teg y benthyciadau;
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn yr incwm llog wedi'u gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - gwelid gostyngiad yng ngwerth teg yr asedau.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau graddfa sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau yn y llog sy'n daladwy neu'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau graddfa amrywiol yn cael eu postio i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau i reoli risg cyfraddau llog. Polisi'r Cyngor yw benthyca'n bennaf yn ôl cyfraddau sefydlog oddi ar y PWLB, er mwyn cael sicrwydd beth fydd y llog taladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor, gyda chefnogaeth ei gynghorwyr trysorlys, yn monitro'n barhaus y cyfraddau llog ar y pryd a rhagolygon y farchnad. Pe ceid risg sylweddol o godiad sydyn yn y cyfraddau llog tymhorau hir a byr, yna ailasesid y sefyllfa portffolio ac mae'n debygol y byddai hynny'n arwain, fel arfer, at godi cyllid cyfraddau sefydlog tra bo cyfraddau llog yn dal i fod yn gymharol rhad. Pe ceid risg sylweddol o ostyngiad sydyn yn y cyfraddau llog tymor hir a byr yna câi benthyciadau tymor hir eu gohirio a symud ymlaen i ad-drefnu a symud o gyllid cyfraddau sefydlog i gyllid cyfraddau tymor byr.

Mae'r cyfan o fenthyciadau cyfredol a thymor hir y Cyngor ar hyn o bryd ar gyfraddau sefydlog. Byddai effaith cynnydd 1% mewn cyfraddau llog felly ond yn effeithio'r llog a dderbynnir ar ei fuddsoddiadau cyfredol. Petai'r cyfraddau llog wedi bod 1% uwch, gyda'r holl amrywiadau eraill yn parhau'n gyson, dyma fyddai'r effaith ariannol:

Risg o ran Cyfraddau Llog	2012/13 £000	2011/12 £000
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd amrywiol gyfredol	0	0
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau tymor hir cyfradd amrywiol	0	0
Cynnydd yn y llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau llog amrywiol cyfredol	285	437
Cyfran yr effaith gyffredinol ar y Cyfrif Refeniw Tai	8	12
Effaith Net ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**293**	**449**

Risg Cyfnewid Arian Tramor – Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau cymorth grant cymharol fach dan raglen 'Interreg' ble bo'r corff arweiniol yn sefydliad Gwyddelig, ac mae'r grantiau mewn arian Ewro. Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn ac i leihau effaith symudiadau mewn graddfeydd cyfnewid. Roedd y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn yn 1.219m Ewro (£0.507m yn 2011/12): cyfateb i £1.035m (£0.422m yn 2011/12).

NODYN 46 – CYDBWYLLGORAU

Mae'r Cyngor a Chyngor Gwynedd yn bartneriaid ar gydbwyllgorau fel a ganlyn:

- Pwyllgor Cynllunio ar y cyd
- Cyd-bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig

Mae Cyngor Sir Gwynedd yn gyfrifol am weithredu dau gydbwyllgor ac mae'r balansau diwedd blwyddyn wedu eu hadlewyrchu yn eu mantolen a cheir manylion yn y tabl isod:

Mantolen ar 31 Mawrth 2013	Cyd-bwyllgor Cynllunio £000	Cyd-bwyllgor AAA £000
Dylwedwyr Tymor byr	107	189
Credydwyr Tymor byr	(107)	(24)
Asedau Net	**0**	**165**

NODYN 47 – TROI TAI'N GARTREFI

Mae'r chwe Chyngor yng Ngogledd Cymru yn gweithredu fel asiantiaid Llywodraeth Cymru o ran darparu benthyciadau y mae modd eu hailgylchu dan y Cynllun Troi Tai'n Gartrefi ar gyfer trwsio eiddo sydd wedi bod yn wag ers amser maith gyda'r nod o ddod â nhw'n ôl i ddefnydd. Cyngor Sir Y Fflint yw'r awdurdod sy'n arwain/bancio ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru a'r Cyngor hwnnw sy'n gyfrifol am weinyddu'r gronfa. Derbyniwyd cyfanswm o £2.333m o incwm gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2012/13 gyda thaliadau'n erbyn y swm hwn yn £1.847m a derbyniodd Ynys Môn £0.301m o'r swm (2011/12: £dim).

NODYN 48 – Y DRETH GYNGOR

Mae incwm y Dreth Gyngor yn deillio o godi ar werth eiddo preswyl, ac mae'r gwerth hwnnw wedi ei rannu'n naw band yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r pwrpas penodol hwn. Penderfynir ar y taliadau trwy amcangyfrif faint o incwm y bydd raid i'r Cyngor ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ei gael dros y flwyddyn nesaf ac wedyn rhennir y swm gyda'r sylfaen i'r Dreth Gyngor. Sylfaen y Dreth Cyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band prisio gan addasu trwy gyfran a throsi'r nifer i'r hyn sy'n cyfateb i fand D ac addasu ar gyfer disgownt o 29,856.38 yn 2012/13 (29,768.15 am 2011/12).Wedyn, mae'r swm i eiddo band D £1,139.68 ar gyfartaledd yn 2012/13, £1,094.41 yn 2011/12) yn cael ei luosi gan y gyfran a benodir i'r band penodol a bydd hynny wedyn, ar ôl caniatáu disgownt a budd-dal, yn rhoi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar y lluosyddion isod i fandiau Ac i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9

Caiff Sylfaen y Dreth Gyngor ei weithio allan fel a ganlyn:

Band	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Cyfanswm
Cyfanswm yr Anheddau	15	3,918	5,833	5,881	6,516	4,881	2,294	970	144	42	30,494
Lluosydd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9	
Band "D" Cyfatebol	8.06	2,611.83	4,536.78	5,227.11	6,515.50	5,965.36	3,312.83	1,617.08	287.00	98.00	30,179.55

Band D cyfatebol fel yr uchod	30,179.55
Cyfradd Gasglu	98.5%
Band D cyfatebol Diwygiedig	29,726.86
Eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn – Band D cyfatebol	129.52
Sylfaen y Dreth Council am 2012/13	**29,856.38**

Dadansoddiad enillion net Treth Cyngor	2012/13 £000	2011/12 £000
Treth Gyngor Casgliadwy	33,939	32,496
Llai: Darpariaeth ar gyfer diffyg taliadau na chyfrifyr amdanynt yn flaenorol	(67)	(254)
Enillion net Treth Cyngor	**33,872**	**32,242**

NODYN 49 – TRETHI CENEDLAETHOL ANNOMESTIG (TCA)

Mae'r TCA yn cael eu trefnu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru (LlC) yn pennu cyfradd – 45.2c yn 2012/13 o'i gymharu â 42.8c yn 2011/12, ac mae busnesau lleol yn talu trethi a gyfrifir trwy luosi gwerth ardrethol yr eiddo gyda'r swm uchod. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu trethi oddi ar drethdalwyr ei ardal ond wedyn mae'n trosglwyddo'r elw i'r Gronfa Genedlaethol o Drethi Annomestig dan weinyddiaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru (CCC). Mae CCC yn ailddosbarthu'r symiau a delir yn ôl i awdurdodau lleol yn seiliedig ar swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm TCA, ar ôl ystyried rhyddhad a darpariaethau (yn cynnwys Rhyddhad Trethi Busnesau Bach LlC), yn £14.606m yn 2012/13 (£15.126m yn 2011/12) yn seiliedig ar werth trethadwy ar ddiwedd y flwyddyn o £40.292m (£44.194m yn 2011/12). Y cyfartaledd gwerth trethadwy am y flwyddyn oedd oddeutu £41.793m (£43.293m yn 2011/12).

Dadansoddiad o'r enillion net o drethi annomestig:	2012/13 £000	2011/12 £000
Trethi annomestig casgladwy	14,606	15,126
Cost lwfans casglu	(143)	(142)
Llog dalwyd ar ordaliadau	1	0
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	(133)	(358)
Cyfraniad i gost rhyddhad trethi elusennol/gwledig	68	40
Taliadau i mewn i'r gronfa genedlaethol	**14,399**	**14,666**
Ailddosbarthu o'r gronfa genedlaethol	18,787	16,324

DATGANIAD ARIANNOL ATODOL
CYFRIF REFENIW TAI

Datganiad Incwm a Gwariant am y flwyddyn yn diweddu 31ain Mawrth 2013

	2012/13 £000	2011/12 £000
Incwm		
Incwm rhent gros:		
-Rhenti preswyl	(12,413)	(11,769)
-Rhenti dibreswyl	(184)	(180)
-Taliadau am gyfleusterau a gwasanaethau	(20)	(19)
-Cyfraniadau tuag at wariant	(428)	(452)
Arall	(71)	(6)
Cyfanswm Incwm	**(13,116)**	**(12,426)**
Gwariant		
Atgyweiriadau a Cynnal a Chadw	3,331	3,292
Goruchwylio a Rheoli		
-Cyffredinol	1,753	1,424
- Arbennig	634	452
Rhenti, Ardrethi a Trethi Eraill	104	108
Cymhorthdal Cyfrif Refeniw Tai taladwy	1,888	2,122
Dibrisiant ac Amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	5,324	2,760
Costau rheoli dyled	15	15
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	46	63
Cyfanswm Gwariant	**13,095**	**10,236**
Cost Net Gwasanaethau CRT	**(21)**	**(2,190)**
Symudiad cronnus Absenoldebau Cronedig	(11)	20
Cost Net Gwasanaethau CRT fel yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**(32)**	**(2,170)**
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Costau Corfforaethol a Craidd Democrataidd	55	53
Cost Net Gwasanaethau CRT	**23**	**(2,117)**
Colled ar werthiant Asedau CRT nad ydynt yn gyfredol	8,065	8,567
Symudiadau mewn Ailbrisio Anheddau Cyngor	2,534	0
Llog sy'n daladwy a threuliau cyffelyb	1,296	1,133
Incwm buddsoddiad CRT	(8)	(3)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau derbyniadwy	(2,600)	(2,623)
Diffyg am y flwyddyn ar wasanaethau CRT	**6,776**	**4,957**

Datganiad Symudiadau ar Falans CRT

Eitemau a gynhwysir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a eithriwyd o'r symudiad ar Falens CRT am y flwyddyn

	2012/13 £000	2011/12 £000
Gwahaniaeth rhwng y symiau a godir ar incwm a gwariant ar gyfer amorteiddiad premiymau a disgownt a bennwyd yn unol â'r Côd a'r tâl am y flwyddyn yn unol â statud	(31)	(28)
Dibrisiant ac amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	(5,324)	(2,760)
Croniad Absenoldebau Cronnus	11	(20)
(Colled) ar werthiant asedau CRT nad ydynt yn gyfredol (yn cynnwys dadgydnabod)	(8,065)	(8,567)
Taliadau net a wnaed ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol ag IAS 19	0	0
Eitemau na chynhwyswyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a gynhwyswyd yn y symudiad ar y Balans CRT am y flwyddyn	**(13,409)**	**(11,375)**
Trosglwyddiad i Gronfeydd wrth Gefn	3,616	2,623
Isafswm Darpariaeth Refeniw CRT	782	603
Cyfraniadau cyflogwyr sy'n daladwy i Gronfa Bensiwn Gwynedd a buddiannau ymddeoliad sy'n daladwy'n uniongyrchol i bensiynwyr	0	0
Gwariant cyfalaf a gyllidwyd gan y CRT	2,000	3,200
	6,398	**6,426**
Swm net ychwanegol sy'n ofynnol trwy statud i'w ddebydu neu (gredydu) i'r Balans CRT am y flwyddyn	**7,011**	**(4,949)**

Nodyn i'r Datganiad Symudiad ar Falans CRT

	2012/13 £000	2011/12 £000
Diffyg am y flwyddyn ar wasanaethau CRT	6,776	4,957
Swm net ychwanegol sy'n ofynnol trwy statud i'w ddebydu / (gredydu) i'r CRT	(7,011)	(4,949)
Gostyngiad yn y Balans CRT	**(235)**	**8**
Cyfrif Balans CRT a ddygwyd ymlaen	(247)	(255)
Cyfrif Balans CRT i'w ddwyn ymlaen	**(482)**	**(247)**

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI

NODYN 1 – CYFRIF REFENIW TAI

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn gofnod o wariant ar, ac incwm o, ddarpariaeth tai awdurdod lleol, ac mae ffurf a chynnwys y Cyfrif yn cael ei ragnodi gan statud. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei "amgáu" a rhaid iddo fod yn hunangynhaliol. Mae cyfraniadau i ac o'r Cyfrif Refeniw Tai (e.e. o Gronfa'r Cyngor) yn cael eu cyfyngu i amgylchiadau arbennig.

NODYN 2 – STOC DAI

Yn ystod 2012/13, gwerthodd y Cyngor 2 annedd dan y Cynllun Hawl i Brynu (gweler nodyn 5). Roedd nifer yr anheddau yn stoc dai'r Awdurdod, ar 31 Mawrth 2013, yn 3,805 eiddo. Mae'r rhaniad fesul math o annedd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
Stoc y Cyngor		
Tai	2,033	2,035
Byngalos	1,044	1,044
Fflatiau	721	721
Fflatiau un ystafell	7	7
Cyfanswm Stoc y Cyngor	**3,805**	**3,807**

NODYN 3 – GWARIANT CYFALAF CYFRIF REFENIW TAI

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
Buddsoddiad cyfalaf		
Tai	8,751	9,237
	8,751	**9,237**
Ffynonellau ariannu		
Benthyca wedi'i gefnogi		
Benthyca digefnogaeth	(4,121)	(3,358)
Derbyniadau Cyfalaf	(30)	(56)
Grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill	(2,600)	(2,623)
Cyllido Refeniw Uniongyrchol	(2,000)	(3,200)
Cyfanswm	**(8,751)**	**(9,237)**

Defnyddiwyd y Lwfans Atgyweiriadau Mawr o £2.6m yn llawn yn ystod y flwyddyn (£2.6m yn 2011/12)

NODYN 4 - DADBRISIAD A DIFFYG MEWN PERTHYNAS AG EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

	2012/13 £000 Diffyg	2012/13 £000 Dibrisiad	2012/13 £000 Cyfanswm	2011/12 £000 Diffyg	2011/12 £000 Dibrisiad	2011/12 £000 Cyfanswm
Tir	0	0	0	0	0	0
Tai	2,534	2,660	5,194	0	2,630	2,630
Eiddo Arall - Asedau Gweithredol	0	130	130	0	130	130
	2,534	**2,790**	**5,324**	**0**	**2,760**	**2,760**

NODYN 5 – DERBYNIADAU CYFALAF O WAREDU TIR, TAI AC EIDDO ARALL YN Y CYFRIF REFENIW TAI

	2011/12 Nifer gwerthiannau	2011/12 £000	2010/11 Nifer gwerthiannau	2010/11 £000
Anheddau Cyngor				
Hawl i Brynu	2	126	2	131
Ad-dalu disgownt		0		22
Derbyniadau Arall				
Gwerthiant tir	0	0	2	17
Gwerthiant eiddo arall				
Eiddo Morgais		0		3
		126		**173**
Llai Gosod o'r Neilltu		(8)		(117)
		118		**56**

NODYN 6 – CYMHORTHDAL TAI

Yn 2012/13, talodd y Cyngor £2.120m mewn cymhorthal tai i Lywodraeth Cymru - £1.888m yn 2011/12).

NODYN 7 – ÔL-DDYLEDION RHENT A DRWG DDYLEDION A DYLEDION AMHEUS

Roedd ôl-ddyledion rhent ar 31 Mawrth 2013 yn £0.757m (£649m ar 31 Mawrth 2012). Nid yw hyn yn cynnwys blaendaliadau o £0.135m ar 31 Mawrth 2013 (£0.101m ar 31 Mawrth 2012).

Mae darpariaeth yn y Fantolen ar gyfer drwg ddyledion a dyledion amheus. Roedd y rhain yn cynnwys £0.458m ar gyfer rhenti a £0.572m fel cyfanswm ar gyfer talwyr rhenti (£0.420m a £0.538m yn 2011/12).

NODYN 8 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl ar gyfer y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hyn yn gynllun a ariennir, sy'n golygu fod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, sydd wedi ei chyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Cydnabyddir cost buddiannau ymddeoliad yng Nghost Net y Gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn ei godi yn erbyn y Cyfrif Refeniw Tai wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost wirioneddol buddiannau ymddeoliad yn cael ei wyrdroi allan o'r Cyfrif Refeniw Tai ar ôl Gwariant Gweithredu Net. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn:

Cyfrif Incwm a Gwariant CRT	2012/13 £000	2011/12 £000
Cost Gwasanaeth Gyfredol	(169)	(115)
Cyfraniadau Cyflogwr a dalwyd yn wirioneddol	169	115
Cyfraniad i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn	**0**	**0**

Ni fu'n bosib pennu faint o gost llogau pensiwn a dychweliad disgwyliedig ar yr asedau'r adroddiad actiwarïaid sy'n gysylltiedig â'r Cyfrif Refeniw Tai, felly mae'r rhain wedi eu dyrannu'n llawn i Gronfa'r Cyngor.

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL
Addasiadau perthnasol sy'n ymwneud â'r blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu gywiriad i gamgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol normal neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL
Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai:

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar neu'n agos at y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol.

AMHARIAD
Lleihad mewn gwerth ased nad yw'n gyfredol dan ei swm a gludir yn y Fantolen.

ARCHWILIO CYFRIFON
Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ASED
Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae asedau'n cael eu categoreiddio fel rhai cyfredol neu rhai nad ydynt yn gyfredol:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n peidio â bod â gwerth perthnasol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae asedau nad ydynt yn gyfredol yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol (e.e. canolfan gymuned), neu anniriaethol, (e.e. trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol).

ASED AMODOL
Mae ased amodol yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRIAETHOL
Gellir diffinio eitem anniriaethol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Anniriaethol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL
Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD
Asedau nad ydynt yn gyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae gwariant yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus a grëwyd gan yr ased. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.

ASEDAU GWEITHREDOL
Asedau nad ydynt yn gyfredol sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu â disgresiwn.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL
Asedau nad ydynt yn gyfredol a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau gwarged i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.

ASEDAU TREFTADAETH
Ased sydd hefo rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol, neu amgylcheddol sydd yn cael ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

BENTHYCA DROS DRO
Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BUDD-DALIADAU TAI
System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)
Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Disgresiwn) 1996.

BUDDIANNAU YMDDEOLIAD
Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)
Bydd buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, siâr i'w briodoli o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES HYFYW
Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)
Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a mwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthyca ei hun.

CIPFA
Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo.

CONTRACT TYMOR HIR
Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd gyda'i gilydd yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un flwyddyn ariannol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)
Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y flwyddyn bresennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)
Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn blynyddoedd ariannol blaenorol sy'n deillio yn y flwyddyn ariannol bresennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU
Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr, ac fel y cyfryw nid ydynt yn cael eu dosrannu i wasanaethau.

COST LLOG (PENSIYNAU)
Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y flwyddyn ariannol o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un flwyddyn ariannol yn agosach at setliad.

CRAIDD CORFFORAETHOL DEMOCRATAIDD
Mae'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

CREDYDWR
Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol honno.

CRONFEYDD WRTH GEFN
Croniad gwarged, diffygion a meddiannau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cronfeydd wrth gefn cyfalaf fel y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH
Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU
Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm refeniw a chyfalaf a'r gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL
Mae'r holl symiau a delir i neu sy'n dderbyniadwy gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO
Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)
Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYLLIDEB
Rhagolygon o wariant refeniw a chyfalaf net dros y flwyddyn ariannol.

CYLLIDO CYFALAF
Arian a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf deffiniad, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

CYMHORTHDAL NEGYDDOL
Dengys y cyfrifiad Cymhorthdal Tai Cyfrif Refeniw Tai fod incwm tybiedig y Cyngor yn fwy na gwariant gan arwain at "gymhorthdal negyddol". Yn yr achos hwn, rhaid i'r Cyngor dalu swm sy'n cyfateb i'r diffyg, o'i Gyfrif Refeniw Tai i Lywodraeth Cynulliad Cymru.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG
Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB
Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn blwyddyn ariannol ac o un flwyddyn i'r nesaf yr un fath.

DARPARIAETH
Swm a osodir o'r neilltu yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR
Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gost net am y flwyddyn o'r swyddogaethau mae'n gyfrifol amdanynt ac yn dangos sut y cyllidwyd y gost honno o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

DERBYNIADAU CYFALAF
Yr elw o waredu tir neu asedau nad ydynt yn gyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

DIBRISIANT
Mesur o'r gost o wisgo allan, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau nad ydynt yn gyfredol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol, p'un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu anarferiant trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN
Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASEDAU PENSIWN
Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a ariennir, hwn yw'r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn Gwerth Teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET
Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR
Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

EITEMAU ANGHYFFREDIN
Eitemau perthnasol, gyda graddfa uchel o annormalrwydd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy'n disgyn tu allan i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac na ddisgwylir iddynt ailddigwydd. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, na chwaith yn cynnwys eitemau o'r flwyddyn flaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â'r flwyddyn flaenorol.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARÏAID
I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn gwarged neu ddiffyg actiwaraidd sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actiwarïaid a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu

- Fod y tybiaethau actiwaraidd wedi newid.

GRANT CYNNAL REFENIW
Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH
Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffurfiad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)
Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei orffen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF
Gwariant ar gaffael ased nad yw'n gyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol nad yw'n gyfredol.

GWARIANT REFENIW
Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)
Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWERTH GWEDDILLIOL
Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET
Y swm y mae asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael eu cynnwys yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronnus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH NET
Gwerth y Cyngor o gyfanswm asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau.

GWERTH TEG
Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd fraich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETHADWY
Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau TAC.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)
Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR
Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifiedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n yn lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

Yn achos asedau ariannol a rhwymedigaethau a gludwyd yn ôl y gost, gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronnus.

MATEROLIAETH
Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan, neu eu cam-ddatgan, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac yn y pen draw gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.

OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)
Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased nad yw'n gyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG
Ceir diffiniad manwl o Bartïon Cysylltiedig yn IAS 24. I bwrpasu'r Cyngor, ystyrir fod partïon cysylltiedig yn cynnwys Llywodraeth Ganolog, Awdurdodau Lleol a chyrff arall, sy'n codi un ai praeseptau neu'n ardollau ar y Cyngor. Gall partïon cysylltiedig hefyd gynnwys is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig, a cydfenter a phartïon cydfenter ac yn enwedig aelodau a phrif swyddogion y Cyngor.

Wrth ystyried pwy sy'n barti cysylltiedig, rhoddir sylw hefyd i drafodion yn gysylltiedig ag aelodau teulu agos neu gartref unrhyw unigolyn a restrir.

PRAESEPT
Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.

PRYDLES ARIANNOL
Prydles sy'n trosglwyddo'n sylweddol risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased nad yw'n gyfredol i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL
Prydles ble mae'r berchnogaeth o'r ased nad yw'n gyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF
Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

RHESTRAU STOC
Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyl defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau deffiniad, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.

RHWYMEDIGAETH
Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, e.e. credydwyr neu arian parod wedi'u gordynnu.

- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd drwy drefniant yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i ffwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH AMODOL
Mae rhwymedigaeth amodol naill ai'n:

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n

- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN
Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcanir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu i'r Gwasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (TAC)
Mae'r Trethi Annomestig Cenedlaethol yn ardoll ar fusnesau, wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asesedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG
Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartïon Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod cydranddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a'r swm a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN
Datganiad o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

DIM OND FERSIWN SAESNEG DDERBYNIWYD GAN PWC O'R ADRODDIAD ISOD:-

INDEPENDENT AUDITOR'S REPORT TO THE MEMBERS OF THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

I have audited the accounting statements and related notes of the Isle of Anglesey County Council for the year ended 31 March 2013 under the Public Audit (Wales) Act 2004.

The Isle of Anglesey County Council's accounting statements comprise the Movement in Reserves Statement, the Comprehensive Income and Expenditure Statement, the Balance Sheet, the Cash Flow Statement, the Movement on the Housing Revenue Account Statement and the Housing Revenue Account Income and Expenditure Statement.

The financial reporting framework that has been applied in their preparation is applicable law and the Code of Practice on Local Authority Accounting in the United Kingdom 2012/13 based on International Financial Reporting Standards (IFRSs).

Respective responsibilities of the responsible financial officer and the independent auditor

As explained more fully in the Statement of Responsibilities for the Statement of Accounts, the responsible financial officer is responsible for the preparation of the statement of accounts, which gives a true and fair view.

My responsibility is to audit the accounting statements and related notes in accordance with applicable law and International Standards on Auditing (UK and Ireland). Those standards require me to comply with the Auditing Practices Board's Ethical Standards for Auditors.

Scope of the audit of the accounting statements

An audit involves obtaining evidence about the amounts and disclosures in the accounting statements and related notes sufficient to give reasonable assurance that the accounting statements and related notes are free from material misstatement, whether caused by fraud or error. This includes an assessment of: whether the accounting policies are appropriate to the Isle of Anglesey County Council's circumstances and have been consistently applied and adequately disclosed; the reasonableness of significant accounting estimates made by the responsible financial officer and the overall presentation of the accounting statements and related notes.

In addition, I read all the financial and non-financial information in the Explanatory Foreword to identify material inconsistencies with the audited accounting statements and related notes. If I become aware of any apparent material misstatements or inconsistencies, I consider the implications for my report.

Opinion on the accounting statements of the Isle of Anglesey County Council

In my opinion the accounting statements and related notes:

- give a true and fair view of the financial position of the Isle of Anglesey County Council as at 31 March 2013 and of its income and expenditure for the year then ended; and
- have been properly prepared in accordance with the Code of Practice on Local Authority Accounting in the United Kingdom 2012/13.

Opinion on other matters

In my opinion, the information contained in the Explanatory Foreword for the financial year for which the accounting statements and related notes are prepared is consistent with the accounting statements and related notes.

Matters on which I report by exception

I have nothing to report in respect of the Governance Statement on which I report to you if, in my opinion, it does not reflect compliance with 'Delivering Good Governance in Local Government: Framework' published by CIPFA/SOLACE in June 2007, or if the statement is misleading or inconsistent with other information I am aware of from my audit.

Certificate of completion of audit

I certify that I have completed the audit of the accounts of the Isle of Anglesey County Council in accordance with the requirements of the Public Audit (Wales) Act 2004 and the Code of Audit Practice issued by the Auditor General for Wales.

Anthony Barrett
Appointed Auditor
Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff
CF11 9JL

27 September 2013

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL– 2012-13

1 CEFNDIR

Yn dilyn Arolygiad Llywodraethu Corfforaethol yn 2009, cymerodd yr Archwilydd Cyffredinol fesurau i ymyrryd ym materion Cyngor Sir Ynys Môn dan adran 15 Deddf Llywodraeth Leol 1999. O Fawrth 2011 i Fedi 2012, Comisiynwyr wedi'u penodi gan y Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau ar y pryd oedd yn cyflawni swyddogaeth weithredol y Cyngor. Yn Hydref 2012 dychwelwyd pwerau gwneud penderfyniadau i'r Arweinydd a'i Bwyllgor Gwaith gyda rhai mesurau diogelwch. Yn dilyn etholiadau ar gyfer aelodau i'r Cyngor Sir ym mis Mai 2013 ac apwyntio gweinyddiaeth newydd yn dilyn hynny, dygwyd yr ymyrraeth i ben ar ddiwedd Mai.

Yn ystod cyfnod yr ymyrraeth, gweithiodd y Cyngor gyda deg thema gwella'r Comisiynwyr oedd yn cynnwys nifer o feysydd i gryfhau llywodraethu corfforaethol. Roedd gwella Llywodraethu Corfforaethol yn un o Amcanion Gwella allweddol y Cyngor ar gyfer 2012-13 er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei haddewid i hyrwyddo a diogelu buddiannau'r Ynys, ei dinasyddion a'i chymunedau. Wrth baratoi ar gyfer Cyngor newydd gyda deg ar hugain o gynghorwyr yn lle deugain fel o'r blaen, diweddarwyd Cyfansoddiad y Cyngor Sir ac yn benodol y trefniadau sgriwtini. Mabwysiadwyd Cynllun Trawsnewid ar gyfer yr awdurdod yn Ionawr 2013 yn gosod rhaglen waith hyd at 2016. Mae'n rhaglen sydd wedi'i sbarduno gan y Cyngor ei hun.

2 CWMPAS Y CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei weithredu'n unol a'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a chadw cyfrif iawn ar ei gyfer, yn cael ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Hefyd mae dyletswydd ar y Cyngor o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau bod gwella parhaus yn digwydd o ran y modd y mae'n gweithredu ei swyddogaethau, gan ystyried cyfuniad o economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth weithredu'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am roi yn eu lle drefniadau iawn ar gyfer llywodraethu ei faterion, gan hwyluso gweithredu ei swyddogaethau yn effeithiol, ac mae hynny'n cynnwys trefniadau i reoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo a mabwysiadu cod llywodraethu corfforaethol lleol sy'n gyson gydag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE 'Delivering Good Governance in Local Government'. Ceir copi o'r cod lleol ar ein gwefan yn <http://www.ynysmon.gov.uk/cyngor-a-democratiaeth/perfformiad-a-llywodraethu/llywodraethu-corfforaethol/> .Mae'r datganiad hwn yn egluro sut y mae'r Cyngor wedi cydymffurfio a'r cod ac yn ateb gofynion ymarfer priodol anstatudol sy'n annog cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol (DLIB) ac yn ateb gofynion rheoliad 4(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reolaeth fewnol.

3 PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a gwerthoedd, sy'n rhoi cyfeiriad i ac yn rheoli'r awdurdod a'i weithgareddau, a thrwy'r rheiny mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu gyda'r gymuned ac yn ei harwain. Dylai alluogi'r awdurdod i fonitro pa mor dda y mae'n cyflawni ei amcanion strategol ac yn ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol, cost effeithiol.

DRAFT

Mae’r system o reolaeth fewnol yn rhan sylweddol o’r fframwaith honno, ac wedi’i dylunio i reoli risg hyd at lefel resymol. Does dim modd iddi gael gwared â phob risg o fethu cyflawni polisïau, nodau ac amcanion a dim ond sicrwydd rhesymol, nid sicrwydd llwyr, y gall ei rhoi o ran effeithiolrwydd. Mae’r system o reolaeth fewnol wedi’i seilio ar broses barhaus, wedi’i dylunio i ganfod a blaenoriaethu’r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, asesu pa mor debygol yw i’r risgiau hynny ddigwydd a’r effaith os byddant yn digwydd, a’u rheoli’n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd.

Y fframwaith llywodraethu a ddisgrifir isod oedd yn ei lle yn y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013, ac mae’n parhau i fod yn berthnasol hyd at ddyddiad cymeradwyo’r Datganiad Cyfrifon. Nodir yn y ddogfen lle cyflwynwyd trefniadau newydd yn ystod y flwyddyn, neu yn dilyn yr etholiadau ym mis Mai.

4 Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Disgrifir y fframwaith cyfredol fel mae’n berthnasol i bob un o’r chwe egwyddor Llywodraethu Gorfforaethol yn yr atodiadau i’r Cod Llywodraethu Lleol sydd ar gael yn <http://www.ynysmon.gov.uk/cyngor-a-democratiaeth/perfformiad-a-llywodraethu/llywodraethu-corfforaethol/> .

Mae’r crynodeb sy’n dilyn yn pwysleisio’r gwendidau a’r gwaith a wnaed i ddatblygu a chryfhau’r fframwaith yn ystod blwyddyn ariannol 2012-13. Fe’i cysylltir yn ôl i’r Themau Trawsnewid hefyd.

Egwyddor Un: Canolbwyntio ar bwrpas yr awdurdod ac ar ddeilliannau i’r gymuned a chreu gweledigaeth i’r ardal leol.

Thema Trawsnewid: Canolbwyntio ar y Cwsmer, y Dinesydd a’r Gymuned Wedi Ymrwymo i Bartneriaeth; Cyflawni

Roedd Strategaeth Gymunedol yn ei lle yn ystod y flwyddyn gyda Chynllun Strategol Integredig Lleol yn cael ei ddatblygu i gymryd ei lle dan oruchwyliaeth y Bwrdd Gwasanaethau Lleol. Canlyniad y fenter genedlaethol i resymoli partneriaethau a chynlluniau oedd hyn. Rhoddwyd cymeradwyaeth i’r Cynllun Strategol Integredig Lleol yn fuan wedi diwedd y flwyddyn.

Roedd Cynllun Corfforaethol 2012-15 yn ei le trwy’r flwyddyn ac fe’i hatgyfnerthwyd gan waith yn ystod y flwyddyn. Adroddiad strategol a lefel uchel oedd Cynllun Cyflawni yr Ynys Môn newydd a gafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Medi 2012. Mae’r Cynllun Trawsnewid a ddatblygwyd gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth a’i fabwysiadu yn Ionawr 2013 yn adnabod y rhaglen waith yn codi o’r Cynllun Cyflawni a’i integreiddio gyda rhaglenni gwaith eraill y Cyngor.

Cymeradwywyd cyllideb flynyddol a’r Strategaeth ar gyfer Cyllideb Refeniw Tymor Canol ym Mawrth 2012 a’i ddiweddaru ym Mawrth 2013 yn dilyn ymgynghori cyhoeddus. Roedd y broses gyllidebol yn cynnwys trafodaeth gyhoeddus ar ddigonolrwydd yr arian wrth gefn; cadernid amcangyfrifon a threfniadau rheoli trysorlys yn ôl y disgwyl. Mae angen datblygu Strategaeth Ariannol Tymor Canol.

Cyhoeddwyd Datganiad Cyfrifon 2011-12 yn amserol gyda drafft cyhoeddus ar gael ar ddiwedd Mehefin a’r cyfrifon terfynol wedi eu cyhoeddi gyda barn archwilio ddiamod erbyn diwedd Medi fel sydd angen. Ni chafwyd tystysgrif gwblhau ar gyfer yr archwiliad nes mis Gorffennaf o ganlyniad i wrthwynebiad i’r cyfrifon gan etholwr. Mae trefniadau yn eu lle i gyhoeddi cyfrifon 2012-13 yn gyson â’r amserlen statudol.

Cyngor Sir Ynys Môn

Rhoddwyd cymeradwyaeth i Gynllun Gwella (Adolygu Perfformiad) gan y Cyngor Sir yn Hydref 2012. Roedd y Cynllun yn edrych yn ôl er mwyn asesu sut y bu i ni berfformio yn erbyn y blaenoriaethau a'r targedau a osodwyd yng Nghynllun Corfforaethol 2011/12. Aseswyd hwn gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ei Lythyr Asesu Gwelliant gyda'r canlyniad fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cynllunio ar gyfer gwella dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) ac wedi gweithredu'n unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru; ond gallai cynnwys a strwythur yr adroddiad gynnwys mwy o wybodaeth ansoddol er mwyn creu gwell sail tystiolaeth. Cwblhawyd Hunanarfarniad Corfforaethol yn Ebrill 2013.

Mae trefniadau partneriaeth yn cael eu sefydlu fesul achos a does dim fframwaith cynhwysol yn ei le. Mae hyn wedi cael ei adnabod fel gwendid.

Gwnaed cynnydd wrth osod a mesur safonau ansawdd mewn gwasanaethau ac mae angen asesu'r anghenion gwybodaeth a'u gwella. Yn ystod Hydref 2012, gynhaliwyd cyfres o Adolygiadau Gwasanaeth yn cynnwys cyllidebau a pherfformiad a bu'r rhain yn gymorth i siapio'r gyllideb.

Roedd Fframwaith Rheoli Perfformiad mewn lle trwy'r flwyddyn gyda her chwarterol i Wasanaethau gydag adroddiadau i'r Pwyllgor Gwaith ac i Sgriwtini. Mae gosod targedau yn parhau yn wendid. Parheir i ddatblygu'r fframwaith i bwysleisio meysydd allweddol o risg a thrawsnewid.

Roedd trefniadau Rheolaeth Ariannol mewn lle trwy'r flwyddyn, er bod gwendidau wedi eu hadnabod yn yr hen ledjer ariannol a systemau cysylltiedig. Bydd modd datrys y gwendidau hynny gyda chyflwyno'r systemau ariannol a ddefnyddiwyd am y tro cyntaf yn Ebrill 2013.

Egwyddor Dau: Aelodau a swyddogion yn gweithio gyda'i gilydd i gyflawni pwrpas cyffredin gyda swyddogaethau a rolau wedi'u diffinio'n glir.

Thema Trawsnewid: Proffesiynol a Threfnus

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu trefn Pwyllgor Gwaith gydag Arweinydd a etholir gan y Cyngor ynghyd a Phwyllgor Gwaith o hyd at ddeg aelod a benodir gan yr Arweinydd. Mae'r Pwyllgor Gwaith yn gwneud penderfyniadau ar faterion strategol allweddol ac yn gyfrifol am weithredu'r polisïau y cytunwyd arnynt gan y Cyngor. Mae gan bob Cynghorydd bortffolio i swyddogaeth benodol y Cyngor. Mae pum pwyllgor sgriwtini yn dal y Pwyllgor Gwaith i gyfrif, mae'r rhain yn cynnwys cynghorwyr nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith. Mae chwe phwyllgor rheoleiddio yn cynnwys Cynllunio, Trwyddedu, Apeliadau ac Archwilio, ynghyd â nifer o bwyllgorau eraill a sefydlwyd at ddibenion penodol. O fis Mawrth 2011 i Fedi 2012, roedd Comisiynwyr yn ymarfer swyddogaeth weithredol y Cyngor ac ym mis Hydref 2012 dychwelwyd y grym i wneud penderfyniadau i'r Arweinydd a'i Bwyllgor Gwaith ond gyda mesurau diogelwch.

Mae'r trefniadau ar gyfer pwyllgorau a'r cynllun dirprwyo i swyddogion ac aelodau wedi eu cynnwys yng nghyfansoddiad y Cyngor. Gwnaed newidiadau sylweddol i'r strwythur pwyllgorau ac i'r swyddogaeth sgriwtini dros y blynyddoedd diwethaf. Yn ystod 2012-13 datblygwyd trefniadau newydd wrth baratoi ar gyfer etholiadau Mai 2013 a'r gostyngiad yn nifer yr aelodau o ddeugain i ddeg ar hugain ac ar gyfer wardiau aml-aelod.

Cytunwyd ar Brotocol Perthynas newydd rhwng Aelodau a Swyddogion ym Mai 2012 ac yn ystod 2013 cytunwyd ar raglen, gyda chefnogaeth CLILC i gynorthwyo i ddatblygu'r Pwyllgor Gwaith a'r ffordd y mae aelodau ac uwch swyddogion yn cydweithio; mae hyn yn cynnwys swyddogaethau allweddol yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr.

Cwblhawyd strwythur uwch reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn wrth i'r Dirprwy Brif Weithredwr gychwyn yn ei swydd ym Mehefin 2012, Cyfarwyddwyr Dysgu Gydol Oes a Chymuned yng Ngorffennaf a Medi a Phennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) yn Ionawr 2013. Mae'r strwythur Uwch Reoli yn cynnwys Prif Weithredwr sydd wedi ei ddynodi'n Bennaeth y Gwasanaeth Tâl; Dirprwy Brif Weithredwr sy'n gyfrifol am arwain ar swyddogaethau mewnol y Cyngor ac am sicrhau llywodraethu corfforaethol da; a thri Chyfarwyddwr sy'n arwain y rhaglenni ar gyfer eu grŵp o wasanaethau, gan gymryd cyfrifoldeb am bolisi, cynllunio a pherfformiad y swyddogaethau hynny. Y pum swyddog hyn yw Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) yr Awdurdod.

Y ddau Bennaeth Swyddogaeth ar gyfer Adnoddau ac ar gyfer Cyfreithiol a Gweinyddol yw'r Prif Swyddog Cyllid (PSC) dynodedig a'r Swyddog Monitro. Mae'r ddwy'n adrodd i'r Dirprwy Brif Weithredwr sy'n gyfrifol am reoli eu perfformiad ac am gydlynu eu swyddogaethau llywodraethu o fewn y fframwaith llywodraethu corfforaethol, perfformiad a rheoli newid.

Y model rheoli a gytunwyd yw bod yr UDA yn arwain ar ddatblygu gweledigaeth a chyfeiriad strategol y Cyngor ac yn cael eu dal i gyfrif yn y swyddogaeth honno; a bod rôl weithredu gan y tîm rheoli ehangach. Mae'r PSC a'r Swyddog Monitro yn aelodau allweddol o'r tîm rheoli ehangach a chanddynt fynediad i'r Prif Weithredwr a'r UDA a'i aelodau unigol.

Mae'n ofynnol bod pob awdurdod lleol yn asesu eu trefniadau yn flynyddol yn erbyn Datganiad CIPFA ar Swyddogaeth y Prif Swyddog Cyllid mewn Llywodraeth Leol ac yn adrodd ar ei gydymffurfiaeth neu'n egluro unrhyw drefniadau gwahanol. Hyd at Ionawr 2013 roedd y PSC interim yn aelod o'r UDA yn adrodd i'r Dirprwy Brif Weithredwr ond gyda mynediad at y Prif Weithredwr. Ers Ionawr, mae'r model rheoli a gymeradwywyd yn fodel gwahanol i'r hyn a ragwelir gan Ddatganiad CIPFA ond bwriedir iddo gael yr un effaith. Mae protocol yn cael ei greu i sicrhau fod trefniadau'r Cyngor yn cael effaith cyfatebol; bydd hyn yn cynnwys mynediad i gyfarfodydd a phapurau'r UDA ynghyd â mesurau diogelwch eraill. Mae effeithlonrwydd trefniadau'r protocol ar gyfer papurau pwyllgor wrthi'n cael ei adolygu er mwyn sicrhau bod y swyddogion hyn yn gallu i roi cyngor ar yr adeg briodol. Adolygir effeithlonrwydd yr holl drefniadau yn flynyddol.

Telir lwfansau i aelodau yn ôl trefn leol sy'n seiliedig ar benderfyniadau Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Cyhoeddwyd adroddiadau penodol i'r Cyngor hwn ynglŷn â'r flwyddyn dan sylw. Y Cyngor Llawn sy'n penderfynu ar faterion dewisol ac mae'r cynlluniau, a'r taliadau a wnaed i aelodau dan y cynllun, wedi eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Mabwysiadwyd Datganiad Polisi Tâl am y tro cyntaf ym Mawrth 2012 yn ôl y galw ac fe'i diweddarwyd yn 2013.

Egwyddor Tri: Hyrwyddo gwerthoedd yr awdurdod ac arddangos gwerthoedd llywodraethu da trwy gynnal safonau uchel o ymddygiad.

Thema Trawsnewid: Proffesiynol a Threfnus

Mae'r Cynllun Corfforaethol ar gyfer 2012-15 yn nodi gwerthoedd y Cyngor a daeth y rheini'n rhan greiddiol o Weledigaeth y Cynllun Trawsnewid a'r Diwylliant Trawsnewid.

Mabwysiadwyd Cod Lleol Llywodraethu Corfforaethol yn Hydref 2012, gan ffurfioli a thynnu ynghyd y trefniadau llywodraethu cyfredol.

Mae nifer o godau ymddygiad a phrotocolau yn eu lle fel rhan o'r Cyfansoddiad i sicrhau safonau uchel o ymddygiad ac ymarweddiad. Mae Polisi i Rwystro Twyll a Llygredd yn y Cyfansoddiad ynghyd â chynlluniau atodol .

Mae Pwyllgor Safonau gweithgar ac effeithiol wedi'i sefydlu ac fe adroddodd ar ei waith ar ddiwedd y flwyddyn.

Egwyddor Pedwar: Cymryd penderfyniadau tryloyw sydd ar sail tystiolaeth ac yn cael eu sgriwtineiddio'n effeithiol a rheoli risg.

Thema Trawsnewid: Arloesol, Uchelgeisiol ac Iach

Mae'r cyfansoddiad a'r gweithdrefnau cysylltiedig yn sefydlu'r cyfrifoldebau dros wneud penderfyniadau. Gwneir penderfyniadau ar sail cyngor proffesiynol priodol gan gynnwys cyngor cyfreithiol a chyllidol. Cyhoeddir penderfyniadau gweithredol. Nid yw'r trefniadau ar gyfer dirprwyo penderfyniadau gweithredol yn ddealledig ar draws yr awdurdod ac mae arweiniad yn cael ei gylchredeg eto.

Yn Nhachwedd, cyflwynodd y Cyngor systemau newydd i sicrhau mynediad hawdd i bapurau a chofnodion y Cyngor ac o fis Mai mae aelodau a'r cyhoedd wedi cael budd llawn y mynediad at bapurau pwyllgor a'r wybodaeth gefndirol. Mae gan aelodau fynediad uniongyrchol i'r systemau electronic yn ystod y cyfarfodydd.

Cryfhawyd rôl y swyddogaeth sgriwtini fel rhan o raglen waith y Comisiynwyr a chyhoeddwyd Adroddiad Blynyddol ym mis Mai yn gosod allan y gwaith a wnaed gan y Pwyllgorau yn ystod y flwyddyn.. Roedd sgriwtini hefyd yn destun Astudiaeth Gwella genedlaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru yn gynnar yn 2013 a chynhaliodd y Cyngor hunanwerthusiad fel rhan o'r astudiaeth. Mae canlyniadau'r hunanwerthusiad yn dangos canfyddiad nad yw sgriwtini eto'n cefnogi'n gadarnhaol y Cyngor a'i Wasanaethau. Bydd canlyniadau'r hunanwerthusiad yn cael ei ystyried yng nghyd-destun newidiadau a wnaed ers Mai 2013 a'r adroddiad a'r canllawiau cenedlaethol sydd i ddod. Ers Mehefin 2013 lleihawyd nifer y pwyllgorau sgriwtini o bump i ddau.

Bu trefniadau Rheoli Risg yn datblygu dros y ddwy flynedd diwethaf ac fe ail-gadarnhawyd a mabwysiadu'n ffurfiol y polisïau a'r arweiniad ym mis Medi 2012. Parheir i fewnosod y trefniadau yn y gwasanaethau ac yn gorfforaethol.

Bu rheoli newid yn wan o fewn yr awdurdod a doedd rheoli prosiect ddim wedi ei sefydlu. Ers diwedd y flwyddyn, cymerwyd camau breision i ddatblygu fframwaith rheoli rhaglen a phrosiect newydd ac i greu capasiti i gefnogi'r Cynllun Trawsnewid.

Mae Pwyllgor Archwilio Effeithiol mewn lle. Cwblhaodd y pwyllgor hunanasesiad yn ystod y flwyddyn gan adrodd ar ei waith ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae trefniadau tryloyw a hygyrch ar gyfer delio gyda chwynion a daeth Polisi Pryderon a Chwynion i rym yn Ebrill 2013 yn seiliedig ar y polisi safonol a ddatblygwyd gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Hefyd mae gennym drefniadau ffurfiol ar gyfer rhannu pryderon.

Egwyddor Pump: Datblygu capasiti a gallu Aelodau a swyddogion i fod yn effeithiol.

Thema Trawsnewid: Gwerthfawrogi a Datblygu'n Pobl

Bu'r Cyngor yn gweithio tuag at gyflawni'r Siartr Aelodau a gyflwynwyd gan CLILC. Mae disgrifiadau swydd wedi bod yn eu lle i aelodau ers 2012 a chyflwynwyd adolygiadau datblygu personol a chynlluniau datblygu. Cyflwynwyd rhaglen gynefino i aelodau newydd o fis Mehefin ymlaen. Y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd sy'n goruchwylio'r meysydd hyn ac mae'r Cadeirydd yn gweithredu fel Pencampwr Datblygu Aelodau.

Cwblhawyd Strategaeth Adnewyddu Democrataidd yn ystod y flwyddyn wrth baratoi ar gyfer yr etholiadau a gynhaliwyd ym Mai 2013. Cyfrannodd y Strategaeth at gynnydd yn nifer yr ymgeiswyr yn yr etholiad a'r canran a bleidleisiodd.

O ganlyniad i weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd dros y blynyddoedd diwethaf, mae nifer o ddinasyddion wedi gwirfoddoli i gynorthwyo'r Cyngor yn y dyfodol.

Mae gennym Strategaeth Pobl a llwyddwyd i ddal gafael yn yr achrediad Buddsoddwyr Mewn Pobl yn ystod y flwyddyn.

Roedd rhaglen anwytho staff yn ei le i staff trwy'r flwyddyn ac fe lansiwyd rhaglen gynefino i reolwyr yn Ebrill 2013.

Yn ystod y flwyddyn datblygwyd a sefydlwyd yn gadarn y cynllun Corfforaethol ar gyfer Adolygu Datblygiad Personol a gyflwynwyd yn 2011-12. Mae'r cynllun yn berthnasol i'r holl staff gan gynnwys Uwch Reolwyr. Gwerthuswyd dros 60% o staff, sef lefel debyg i'r llynedd. Gosodwyd targedau i sicrhau graddfa uwch yn ystod 2013-14. Mae trefniadau wedi eu gwneud i dargedu hyfforddiant a datblygiad ar sail fwy cyson a gyda ffocws pendant, sydd â chysylltiad â'r broses werthuso, wrth i gyllidebau leihau.

Yn ystod 2012 mabwysiadwyd Strategaeth Datblygu Gweithlu a Strategaeth Cynllunio Dilyniant. Roedd Strategaeth Talent yn cael ei ddatblygu yn ystod y flwyddyn ac mae gwaith yn parhau er mwyn ei fewnosod i'r broses werthuso cymhwysedd. Mae i'w fabwysiadu'n llawn yn 2013.

Bwriedir adolygu Strategaeth Pobl 2012-15 yn ystod 2013 gan ymgorffori anghenion y Cynllun Trawsnewid a deilliannau'r holiadur staff a wnaed ym Mai a Mehefin 2013.

Fel rhan o weithgaredd y Cynllun Trawsnewid a gweithgaredd ymgysylltu a staff, rhoddwyd cyfle i unigolion ar draws yr awdurdod i weithio ar brosiectau a strategaethau corfforaethol.

Egwyddor Chwech: Ymgysylltu gyda phobl leol a budd-ddeiliaid eraill er mwyn sicrhau atebolrwydd cadarn.

Thema Trawsnewid: Canolbwyntio ar y Cwsmer, y Dinesydd a'r Gymuned

Roedd y Strategaeth Ymgysylltu â'r Gymuned a baratowyd yn 2011 yn ei lle o hyd ac fe'i cefnogwyd gan y Canllawiau ar Ymgynghori ac Ymgysylltu â Staff. Mae'r strategaeth wedi dyddio bellach a bwriedir sefydlu Strategaeth Gofal Cwsmer ynghyd â'r Strategaeth Cyfathrebu Gorfforaethol newydd.
Yn ystod y flwyddyn parhawyd i ddatblygu trefniadau ymgysylltu gyda grwpiau o gydranddeiliaid a datblygwyd gyda Siartr Cynghorau Cymuned yn ystod y flwyddyn a chymeradwywyd Compact Sector Gwirfoddol ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae trefniadau mewn lle i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru, Archwilio Allanol, rheoleiddwyr allanol a CLILC. Cryfhawyd y rhain yn ystod y cyfnodau diweddar o ymyrraeth ac mae angen eu cynnal fel rhan o'r trefniadau llywodraethu i'r dyfodol.

Roedd Strategaeth Gyfathrebu a grëwyd ar gyfer 2012-15 mewn lle ar gyfer y flwyddyn ac fe'i cytunwyd yn ffurfiol yn ystod y flwyddyn. Mae pedair rhan i'r strategaeth: Ymgysylltu a'r Dinesydd a'r Gymuned; Y Wasg; Brand y Cyngor; a Chyfathrebu Mewnol. Daeth Cyfathrebu Mewnol yn faes creiddiol i'w ddatblygu yn y Cynllun Trawsnewid.

Roedd cynllunio corfforaethol ar gyfer y flwyddyn wedi ei seilio'n gadarn ar ymgysylltu efo bobl leol a chydranddeiliaid ynglŷn â'r Cynllun Corfforaethol a'r Cynllun Integredig Sengl. Cysylltwyd Cynllunio Corfforaethol gyda chynllunio ariannol trwy ymgynghori ar y cyd ar Flaenoriaethau Gwella a'r Strategaeth Gyllideb.

Cyhoeddwyd adroddiadau blynyddol ar eu gwaith gan Sgriwtini yn ogystal â'r Pwyllgorau Safonau ac Archwilio.

Mae trefniadau sefydlog ar gyfer ymgysylltu â staff: gyda'r Undebau Llafur trwy'r Cyd-bwyllgor Ymgynghorol Lleol a chyfarfodydd llai ffurfiol, a chyfathrebu gyda staff yn gyffredinol trwy, er enghraifft bwletinau staff misol. Mae ymgynghori a rheolwyr a staff a chant eu cynnwys yn y penderfyniadau fel rhan o'r Rhaglen Trawsnewid.

5 ADOLYGU EFFEITHIOLRWYDD

Mae gan Gyngor Sir Ynys Môn gyfrifoldeb am gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithlonrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y drefn rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithlonrwydd wedi ei siapio gan waith rheolwyr o fewn yr awdurdod sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, gan adroddiad blynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol, a hefyd gan sylwadau a wnaed gan archwilwyr allanol ac asiantaethau arolygu ac archwilio eraill.

Mae effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu wedi ei werthuso trwy gyfuniad o:

- canlyniadau adolygiadau a monitro cyson yn ystod y flwyddyn gan swyddogion a phwyllgorau;
- adolygiad o ddogfennau perthnasol a baratowyd o fewn y flwyddyn neu yn ymwneud a'r flwyddyn;
- adroddiadau'r Comisiynwyr yn arwain at ddirwyn yr ymyrraeth i ben ar ddiwedd Mai 2013;
- yr adroddiad Hunanarfarnu Corfforaethol dros y cyfnod Tachwedd 2012 i Ebrill 2013 a'r symud yn ôl i reolaeth leol, gan gynnwys adolygu adborth gan Estyn ac AGGCC a'r byrddau adfer perthynol ar y gwaith gwella ynglŷn ag Addysg a Gwasanaethau Plant;
- cyfres o gyfweliadau gyda swyddogion allweddol;
- trafodaeth gyda, a chael sylwadau gan, grwpiau o swyddogion ac aelodau gan gynnwys yr UDA a'r Pwyllgor Gwaith.

Mae adolygiadau a monitro cyson yn golygu:

- adolygiadau o'r Cyfansoddiad a threfniadau llywodraethu moesegol gan y Swyddog Monitro, ynghyd ag adolygiad o gydymffurfiaeth â Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio;
- gweithgaredd rheoli risg ffurfiol, gan gynnwys ystyriaeth benodol i'r risgiau hynny sy'n gysylltiedig â phrosesau llywodraethu;
- Archwilio Mewnol, y mae eu gwaith yn cymryd ystyriaeth o risgiau sydd wedi eu hadnabod, trwy archwiliadau cyson o'n prif systemau, sefydliadau, prosiectau o sylwedd a phrif brosesau llywodraethu gan gynnwys rheoli risg, yn gyson efo'r cynllun

archwilio mewnol, ac yn cynnwys gwaith 'dilyn-i-fyny' i sicrhau fod uwch swyddogion yn cyflwyno'r argymhellion sydd wedi eu cytuno;
- asesiad blynyddol Archwilio Mewnol gan archwilwyr allanol y Cyngor;
- gwaith Pwyllgorau Sgriwtini a phwyllgorau eraill y Cyngor gan gynnwys ei bwyllgorau Archwilio a Safonau,
- barn ac argymhellion archwilwyr allanol y Cyngor ynghyd ag asiantaethau adolygu ac arolygwyr eraill,
- monitro cyson gan aelodau ac uwch-reolwyr o wella perfformiad yn erbyn y Cynllun Corfforaethol a'r cynlluniau a'r strategaethau cefnogol,
- asesiadau'r swyddogion statudol, yn cynnwys y Prif Swyddog Cyllid a'r Swyddog Monitro yn erbyn gofynion rheoleiddio ac ymarfer da.

Cymeradwyir y polisïau allweddol, ac unrhyw addasiadau iddynt gan y Pwyllgor Gwaith, ac fe'u mabwysiadir yn ffurfiol gan y Cyngor Sir fel bo'r angen.

Bu'r ffynonellau aswiriant yn fwy ffurfiol ac yn fwy amrywiol ar agweddau ar lywodraethu dros y ddwy flynedd diwethaf oherwydd y ffocws ychwanegol, o ganlyniad i ymyrraeth, trwy hunanasesiadau, adroddiadau'r Comisiynwyr ac adroddiadau rheoleiddwyr. Roedd y sicrwydd hwn yn sylweddol dros yr agweddau llywodraethu allweddol a nodwyd gan y Comisiynwyr er bod rhai o'r asesiad yn seiliedig ar welliannau a wnaed yn ystod y flwyddyn a gwaith a gynlluniwyd ar gyfer 2013-14.

Gan fod y Cyngor yn symud allan o ymyrraeth ac yn rhoi ei drefniadau llywodraethu newydd yn eu lle, mae angen i nodi ffynonellau newydd o aswiriant ar gyfer y dyfodol.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor Archwilio am farn ar effeithlonrwydd a chyflawnrwydd y fframwaith a sylwadau ar fersiwn ddrafft o'r DLIB hwn cyn cyflwyno drafft terfynol yn ôl i'r Pwyllgor Archwilio i'w gytuno.

6 MATERION LLYWODRAETHU O SYLWEDD

Gwnaed cynnydd rhagorol ar draws nifer o themâu llywodraethu yn ystod y flwyddyn gan arwain at Adroddiad Gwella Blynyddol gan Swyddfa Archwilio Cymru oedd yn casglu "mae gan y Cyngor gynllun cynhwysfawr ar gyfer gwella a fydd yn heriol i'w gyflawni, ond sydd â rhagolygon realistig i sicrhau gwelliannau sylweddol i wasanaethau a phobl Ynys Môn. [daeth] i'r casgliad canlynol:
- mae'r Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cynllunio ar gyfer gwella o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) ac wedi gweithredu'n unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru;
- mae'r Cyngor yn parhau i wneud cynnydd graddol o ran mynd i'r afael â'r cynigion ar gyfer gwella a nodwyd mewn asesiadau blaenorol;
- mae gan y Cyngor gynlluniau ariannol clir a chadarn ond mae'n wynebu nifer o heriau ariannol yn sgil mesurau caledi parhaus; ac
- mae'r Cyngor wedi datblygu cynllun datblygu sefydliadol i gefnogi gwelliannau hirdymor a moderneiddio'r ffordd y mae'r Cyngor yn gweithio."

Yn dilyn hynny, dygwyd yr ymyrraeth i ben ar ddiwedd Mai 2013.

Mae adroddiad Pennaeth Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd ar y fframwaith am reolaeth fewnol. Mae'n adnabod tri adolygiad a wnaed yn ystod y flwyddyn a dderbyniodd raddfa aswiriant "coch". Mae'r adroddiadau yn ymwneud a Pharhad Busnes, Diogelwch Data a Rheoli Cofnodion Modern. Crynhoir argymhellion yr holl adroddiadau mewn Cynllun Gweithredu Rheolaeth Gwybodaeth Gorfforaethol. Mae'r adroddiad hefyd yn adnabod pedwar maes lle y byddai gwendidau o sylwedd mewn rheolaeth yn rhwystro'r Cyngor rhag dibynnu'n

rhesymol ar y systemau o reolaeth fewnol ar gyfer y systemau a gafodd eu hadolygu yn ystod y flwyddyn. Y meysydd hyn oedd:

- Parhad Busnes;
- Rheoli Risg;
- Llywodraethu: cydymffurfio gyda pholisïau a gweithdrefnau corfforaethol allweddol;
- Rheoli Gwybodaeth.

Gwnaed cynnydd da ar nifer o weithredoedd yn codi o DLlB 2011-12:

- Mabwysiadodd y Cyngor God Llywodraethu lleol gan gytuno'n derfynol y Cynllun Integredig Cyfun yn gynnwys y strategaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles;
- Cyhoeddwyd cyfrifon wedi eu tystio'n ddiamod erbyn y dyddiad cau statudol;
- Roedd gwaith yn mynd yn ei flaen ar y Cynlluniau Gweithredu yn dilyn adroddiadau beirniadol ar wasanaethau'r Cyngor gan Estyn ac AGGCC;
- Rhoddwyd mwy o frys ar brosesau Arfarnu Swyddi a Thal Cyfartal yn ystod y flwyddyn.

Mae cynnydd yn arafach ar rai o'r meysydd eraill:

- Rheoli Risg, er bod y fframwaith wedi ei gytuno'n ffurfiol bellach;
- Parhad Busnes;
- Cydymffurfio efo polisïau corfforaethol allweddol, gan gynnwys gwerthuso staff;
- Diogelwch Data a Rheoli Gwybodaeth.

Adlewyrchir yr eitemau hyn yn adroddiad y Pennaeth Archwilio Mewnol a'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Llywodraethu am 2013-14.

Yn seiliedig ar yr adolygiad a amlinellir uchod, ac yn benodol, adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol; canfyddiadau'r Comisiynwyr diweddar yn Adroddiadau'r Comisiynwyr; Adroddiad Gwella Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru; a gwaith yr UDA wrth ddatblygu Cynllun Trawsnewid y Cyngor, mae'r materion canlynol wedi eu hadnabod fel y materion llywodraethu o sylwedd ynglŷn â chyflawni gweledigaeth yr awdurdod:

Materion Llywodraethu o Sylwedd	
Mater	**Gweithredu sydd wedi ei adnabod**
Yr angen i sicrhau cyflawni'r Cynllun Trawsnewid fel sydd wedi ei gynllunio gan barhau i gyflwyno gwasanaethau yn effeithiol	*Sefydlu Byrddau Trawsnewid; Swyddfa Rheoli rhaglen a threfniadau llywodraethu.* *Datblygu capasiti mewnol i gefnogi trawsnewid a gwella.*
Yr angen i gynllunio a chyflawni'r arbedion sydd eu hangen gan y Cyngor	*Datblygu Strategaeth Cyllideb Tymor Canol yn seiliedig ar y cynlluniau cyfredol a'r rhagamcanion* *Sefydlu Strategaeth Effeithlonrwydd fel rhan o gynlluniau strategol creiddiol y Cyngor* *Cyflwyno Polisi a strategaeth Comisiynu a Chaffael*
Cymryd y camau technegol a strwythurol yn erbyn prosesu data personol heb ganiatâd neu yn anghyfreithlon ac yn erbyn colli neu ddifrodi data personol ar ddamwain	*Mae'r Cyngor wedi cytuno archwiliad cydsyniol gan y Comisiynydd Gwybodaeth.* *Creu bwrdd prosiect i weithredu cynlluniau gwaith presennol ynghyd ag argymhellion y Comisiynydd Gwybodaeth*

DRAFT

7 ARDYSTIO'R DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Rydym wedi ein cynghori ar oblygiadau canlyniad yr **adolygiad o effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Archwilio a bod y trefniadau **yn parhau i'w hystyried yn addas i bwrpas yn gyson a'r fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd sydd wedi cael ymateb a'r rhai sydd i'w trin yn benodol trwy weithredu o'r newydd wedi eu hamlinellu yn y ddogfen.

Rydym yn bwriadu cymryd camau priodol i ymdrin gyda'r gwendidau hyn a'r rhai eraill a enwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac i wella ymhellach ein trefniadau llywodraethu ac aswiriant yn y flwyddyn sydd i ddod. Fe fyddwn yn monitro gweithrediad gwelliannau trwy'r Pwyllgor Archwilio ac fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

-------------------------------------	**-------------------------------------**
Arweinydd y Cyngor	**Prif Weithredwr**
Dyddiad:	**Dyddiad:**

Ar ran Cyngor Sir Ynys Môn

DRAFT

The Audit Committee
Isle of Anglesey County Council
Council Offices
Llangefni
Anglesey
LL77 7TW

24 September 2013

Dear Sirs

In our Audit Of Financial Statements Report we identified a number of matters which we would update you on at the meeting of the Audit Committee on 24 September 2013. We include our update below.

Update on audit procedures outstanding

1. Pension scheme membership data testing

Our audit procedures identified an error in the data sent to the Council's actuaries for use in calculating the IAS19 provision within the accounts. We have undertaken further testing to identify the possible extent of the error and its impact on the financial statements. We have completed this work, noting that approximately 15% of the pension scheme member records used by the actuary in their work to provide the Council's IAS 19 pension numbers for the accounts were incorrectly classified.

Management have amended the Comprehensive Income & Expenditure Statement and reduced the net Pension Liability by £2.1m to reflect an estimated impact of the error. We estimated the likely range of potential impact to be £1.6m - £2.7m and have concluded therefore that management's adjustment is within a reasonable range, and there is no risk of a remaining material misstatement.

2. Manual journals testing

We have completed our work in this area with no matters to bring to the attention of audit committee members.

3. Resolution of issues arising from our initial testing of completeness of accruals and accounts payable

Our Audit of Financial Statements report noted that our testing of year end accruals identified 4 errors in a test population of 14 postings to the accounts. This equated to a £17k understatement of accruals.

PricewaterhouseCoopers LLP, One Kingsway, Cardiff CF10 3PW
T: +44 (0) 29 2023 7000, F: +44 (0) 29 2080 2400, www.pwc.co.uk

PricewaterhouseCoopers LLP is a limited liability partnership registered in England with registered number OC303525. The registered office of PricewaterhouseCoopers LLP is 1 Embankment Place, London WC2N 6RH.PricewaterhouseCoopers LLP is authorised and regulated by the Financial Conduct Authority for designated investment business.

We requested that the Council review invoices posted after the year end to ascertain whether any further items of expenditure should be corrected in the financial statements. The further work undertaken by the Council identified that £354k of expenditure should be accrued within the accounts. This has not been adjusted within the financial statements and is included in our schedule of unadjusted misstatements.

Our testing of the further work undertaken by the Council has identified further errors of £150k being an understatement of the accruals balance. The Council has not adjusted for these errors or for the original identified error of £17k.

In total therefore, accruals are understated by £521k. This has not been adjusted by the Council and is included in our final schedule of unadjusted misstatements.

4. Testing of the HRA subsidy and reconciliation

We have completed our work in this area. We identified an error in which the HRA subsidy was over-accrued by £230,000. This has been amended in the accounts.

5. Final responses to queries on the accounts from the audit team

We have substantially completed our work, subject to our checking and review of the final set of financial statements.

6. Completion of our work on key judgemental provisions in the accounts in respect of equal pay claims

We have completed our work in this area. We are satisfied that the provision for equal pay claims falls within a reasonable range and is not materially misstated.

7. Completion of remaining Whole of Government Accounts procedures

Work is still underway in this area: the deadline for audited Whole of Government Accounts submission was deferred until 4 October 2013 to reflect the introduction of a new system in 2012/13.

8. Audit completion procedures

Our audit completion procedures are substantially complete, and will be finalised at the point of the signing of the audit opinion.

Further errors adjusted by management in the Statement of Accounts

The following errors have been corrected by management since the production of our Audit of Financial Statements Report:

Value of correction	Nature of correction	Reason for correction
£263,000	DR Cost of services (income) CR Short term creditors	Being the removal from the CIES of the Houses into Homes Grant balance incorrectly released as income
£232,000	DR Short term creditors CR Cost of services (expense)	Being the release of the unsupported HRA accrual to CIES
£138,000	DR Long term provisions CR Short term creditors	Being the reclassification of part of the MMI provision which is to be invoiced in 2013/14 to creditors
£2,100,000	DR Pension liability CR Cost of services (income)	Being the reduction of the pension liability and release to CIES to correct for the effect of the misclassification of scheme members in the actuarial valuation

Errors not adjusted by management in the Statement of Accounts

Value of correction	Nature of correction	Reason for correction
£126,000	DR Council fund CR Cost of services (expenditure)	A trivial £256 error was identified in our testing of cost of services expenditure which related to the 2011/12 period. Were the same rate of error to be replicated across cost of services expenditure, it would give rise to an extrapolated value of £126,000
£178,000 £85,000 £93,000	DR Cost of services (income) CR Cost of services (expenditure) CR Short term debtors	Three trivial errors totalling £39,317 (out of a sample of 42 items) were identified in our testing grant income received in year, representing an internal recharge recognised within the balance in error, an overpayment against purchase invoices posted to income in error, and income from another council which is currently being disputed by them. Were the same rate of error to be replicated across our test population, it would give rise to an extrapolated value of £138,000.

£454,000 £67,000 £521,000	DR Cost of services (expenditure) DR Property, plant and equipment CR Accruals	Our testing of year end accruals identified 4 errors in a test population of 14 postings to the accounts. This equated to a £17k understatement of accruals. The Council subsequently identified that an additional £354k of expenditure should be accrued within the accounts. Our testing following the further work undertaken by the Council has identified further errors of £150k being an understatement of the accruals balance. The Council has not adjusted for these errors or for our original identified error of £17k. In total therefore, accruals are understated by £521k. This has not been adjusted by the Council and is included in our final schedule of unadjusted misstatements.

The total impact to the Council Fund of unadjusted hard errors would be a decrease of £493,000.

Other matters to report to you

The departure of the finance manager in early September and absence of the senior accountant for leave has resulted in significant pressure being placed on the finance team to produce a CIPFA Code-compliant final draft of the Statement of Accounts in time for audit committee.

It is essential that arrangements are put in place as soon as possible to ensure that the finance team has adequate and appropriately skilled resources going forwards.

Yours sincerely

Lynn Pamment
Partner